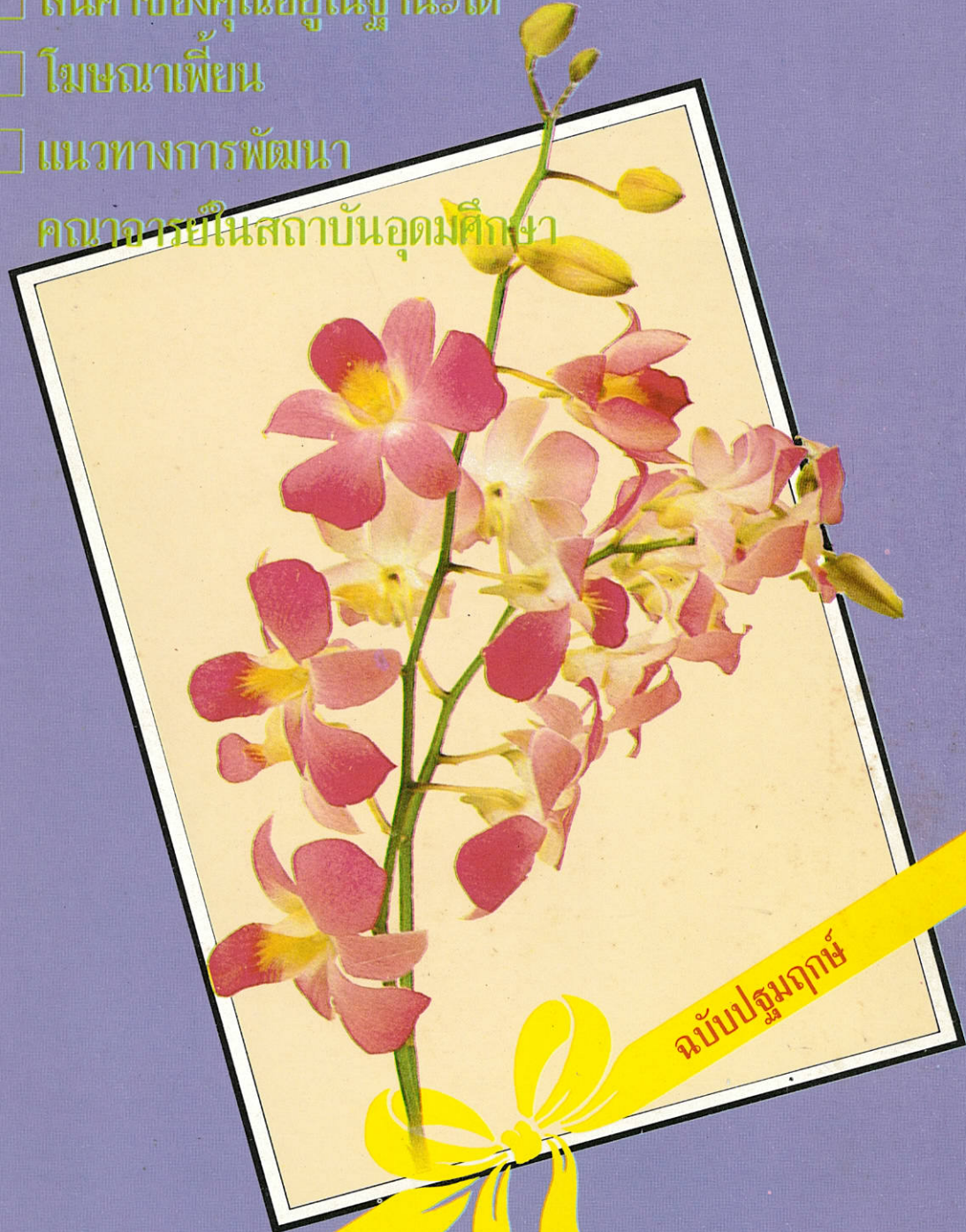

ISSN 0857-2670 ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 มิถุนายน-กันยายน 2529

- สินค้าของคุณอยู่ในฐานะใด
- โฆษณาเพื่อน
- แนวทางการพัฒนา

คุณอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

ฉบับปฐมฤกษ์

ตามหลัง

ข้าพเจ้าขอคารวะต่อท่าน อธิการบดีมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
และขอแสดงความยินดีกับท่านที่ดำรงตำแหน่ง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปทุมวัน โดยพร้อมเพรียง

ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีกับท่านที่ดำรงตำแหน่ง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปทุมวัน โดยพร้อมเพรียง

ศาสตราจารย์ ดร. สนิท วัฒนศิริ

๒๕พ.ค.๒๕๓๓

มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา

บรรณาธิการ : ผู้พิมพ์โฆษณา

อาจารย์ อรสา กุมาริ ปุกหุด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.พิรุณ อักษรนิติตระกูล

เจ้าของ :

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คณะที่ปรึกษา

อาจารย์สาว สุทธิพิทักษ์

อาจารย์ประเสริฐ ประภาสะโนบล

ร.บ.พ.เมืองทอง แจมมณี

อาจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุรุษพัฒน์

กองบรรณาธิการ

อาจารย์นิจ เมืองทอง

อาจารย์ดร.สุนัย ไชยชนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกอบ ทองมา

อาจารย์ชำนาญ ปิยวนิชพงษ์

อาจารย์ดร.พรชัย เตือนฉวี

อาจารย์ธินดา จิตรน้อมรัตน์

อาจารย์จิตรา มาลารัตน์

อาจารย์พิทัด แก้วประกอบ

อาจารย์อภิรักษ์ พุ่มกลิ่น

อาจารย์วิศรุต สุวรรณวิเวก

ฝ่ายศิลป์

อาจารย์ชงชัย หงษ์จร

ฝ่ายประชาสัมพันธ์

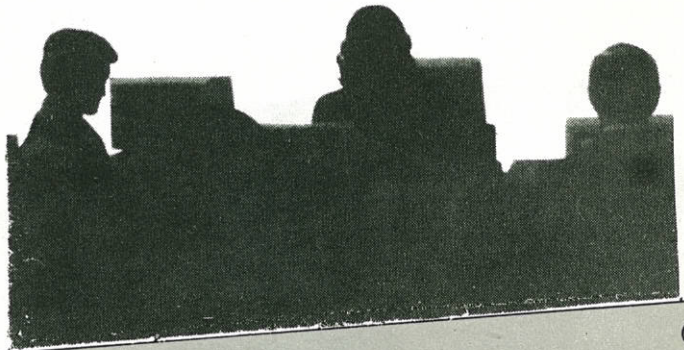
อาจารย์วิเชียร ชูดีมาเทวินทร์

เลขานุการ

อาจารย์สรศักดิ์ สุวรรณประกร

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ แก่ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป
- 2) เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ
- 3) เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นการค้นคว้าและวิจัย
- 4) เพื่อให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
- 5) เพื่อเป็นการเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของ มหาวิทยาลัยฯ ในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

บทความหรือข้อคิดเห็นของผู้เขียนทุกท่านที่ปรากฏอยู่ในวารสาร
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตทุกฉบับ เป็นทัศนะ วิจาร์ณอิสระ ซึ่งทาง
คณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

5

ผู้นำในทัศนะของข้าพเจ้า

• ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์

25

สินค้าของคุณอยู่ในฐานะใด

• วิเชียร ชูติมาเทวินทร์

33

พาณิชย์จังหวัด

กับงานพัฒนาการตลาด

• สกต ธนสัตยาวิบูล

45

โฆษณาเพื่อน

• ปริญ ลักขิตานนท์

55

บทบาทของเทปโทรทัศน์
กับงานบริการห้องสมุด

• พวงเพ็ญ รัชชพันธ์

63

การสูญเสียสิทธิในการรับมรดก

• นุชทิพย์ ป. บรรจงศิลป์

บทวิจารณ์หนังสือ

Nicomachian Ethics

• รังสิมา ศิริรังษี

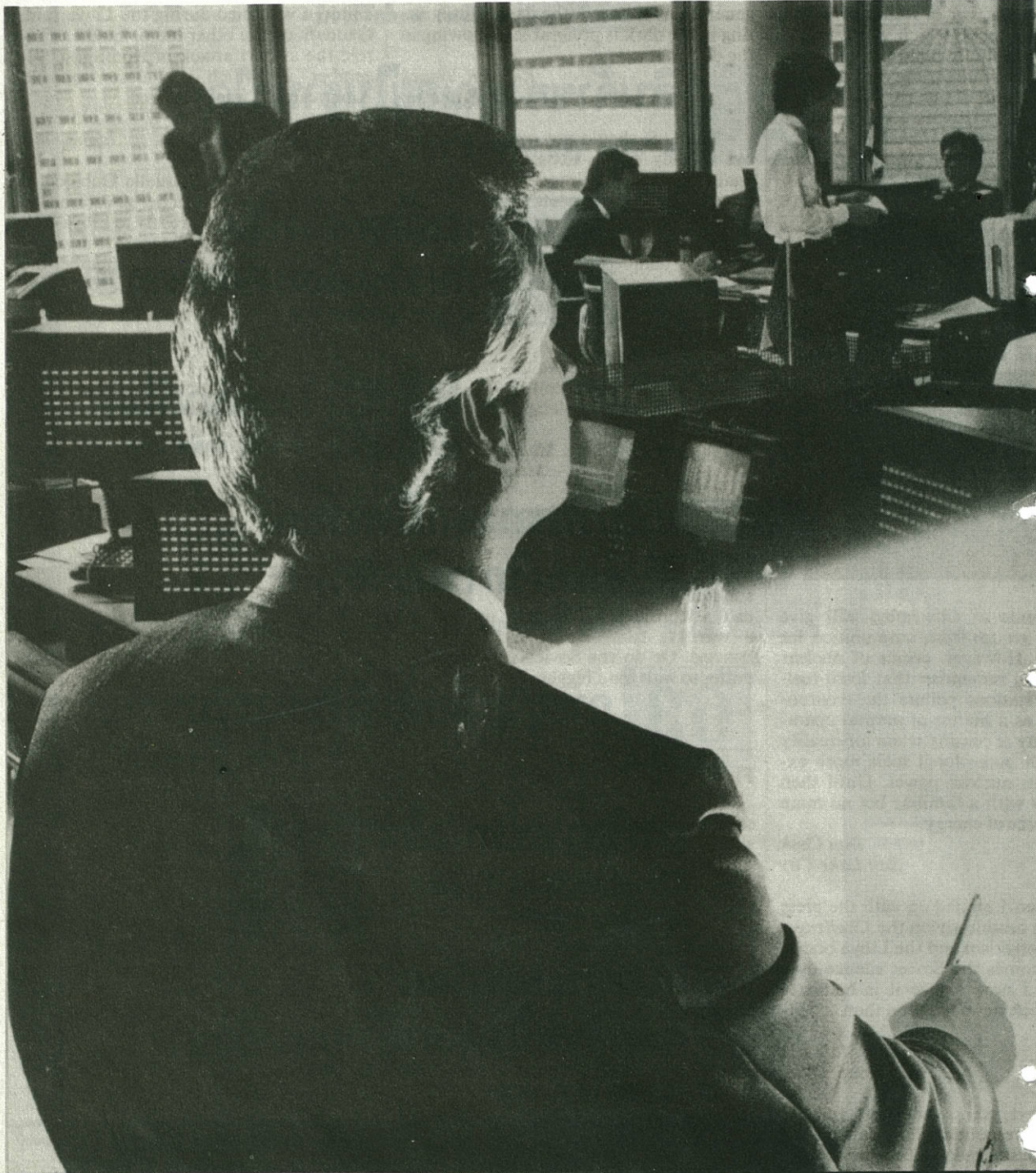
79

99

แนวทางการพัฒนา

คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

• อรสา กุมารี่ นุกหุต

ผู้นำ

ในทัศนะของข้าพเจ้า

โดย ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์
คณบดีคณะบริหารธุรกิจ

คำว่า ผู้นำ (Leader) นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายอย่างต่าง ๆ กันดังเช่น

ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะเด่นเป็นพิเศษ ประกอบด้วยความสามารถเป็นพิเศษเหนือกว่าบุคคลอื่นในกลุ่มชนขององค์กรนั้น

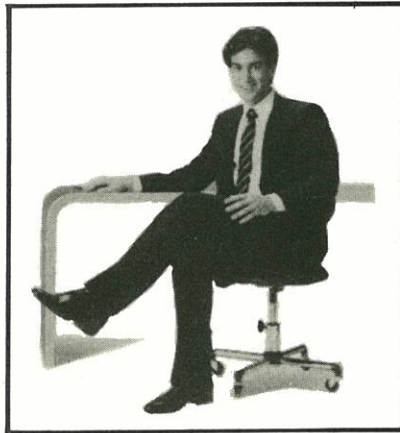
ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีศิลปะหรือกระบวนการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนและกระตุ้นให้คนร่วมมือปฏิบัติงานให้สำเร็จสู่เป้าหมายของกลุ่มได้

(Leader is a person who has an art or process of influencing people so that they will strive willingly toward the achievement of group goals)

จากความหมายของ “ผู้นำ” ข้างต้น สามารถที่จะสรุปให้เห็นชัดถึงความหมายที่แท้จริงของคำว่า “ผู้นำ” ได้ว่า

ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ (ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือรอบรู้งานในหน้าที่) และสามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการจูงใจให้คนอื่น ๆ คล้อยตาม ทำตามและร่วมมืออย่างศรัทธา นับถือ ตามแนวทางที่ให้กระทำด้วยความเต็มใจอย่างประสานสัมพันธ์กัน จนงานสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนคำว่า “การเป็นผู้นำ” (leadership) ก็สามารถให้ความหมายในแนวข้างต้นได้ว่า

“การเป็นผู้นำ” (Leadership) หมายถึง ศิลปะ หรือกระบวนการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนและกระตุ้นให้คนร่วมมือปฏิบัติงานตามผู้นำนั้นด้วยความศรัทธา นับถือ และด้วยความเต็มใจอย่างประสานสัมพันธ์กันจนงาน

สำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของ “ผู้นำ” และ “การเป็นผู้นำ” ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้นำอาจเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งบริหาร หรือ ไม่มีตำแหน่งแต่มีบุคลิก

“การเป็นผู้นำ หมายถึงศิลปะหรือกระบวนการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนและกระตุ้นให้คนร่วมมือปฏิบัติงานตามผู้ที้นำนั้นด้วยความศรัทธาแน่นถือ และด้วยความเต็มใจอย่างประสานสัมพันธ์กันจนงานสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

เท่านั้น ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะตัว และความสามารถเป็นพิเศษของผู้บริหารนั้น ๆ นั้นเอง เพราะในการบริหารงานเชื่อกันว่าการเป็นผู้นำและแบบของผู้นำจะมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อประสิทธิผล (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการปฏิบัติงานในองค์กร ผู้นำ จึงเป็นเสมือนพลังอย่างหนึ่งขององค์กร เพราะเป็นศูนย์รวมพลังใจของบุคคลทุกคนในองค์กร ที่มีความสำคัญต่อผู้ร่วมงานผู้ได้บังคับบัญชาและต่อความสำเร็จของกลุ่มหรือขององค์กร

ดังได้กล่าวแล้วว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ขึ้นอยู่กับศิลปะการเป็นผู้นำของผู้บริหารนั้น ในอันที่จะก่อให้เกิดความศรัทธาร่วมกันจนเป็นศูนย์รวมพลังใจของบุคคลทุกคนในกลุ่มหรือในองค์กร จึงจำเป็นที่จะได้กล่าวถึงลักษณะประจำตัวของผู้นำเสียด้วย

สำหรับลักษณะประจำตัวของผู้นำอันถือเสมือนเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้นำนั้นควรมีดังนี้ :-

1. มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Personality)

คือมีบุคลิกภาพและอุปนิสัยใจคอส่วนตัวดี

บุคลิกภาพหมายถึง รูปร่างหน้าตา ท่าทาง ท่วงทีวาจา อุปนิสัยใจคอ ตลอด

ลักษณะและความรู้ความสามารถเด่นเป็นพิเศษ สามารถจูงใจให้คนร่วมมือปฏิบัติงานอย่างศรัทธาและเชื่อถือในความสามารถก็ได้

ในองค์กรที่มีแบบเป็นทางการ ผู้บริหารก็คือผู้ที่ทำหน้าที่และบทบาท

ของผู้นำอยู่แล้วนั่นเอง ส่วนผู้บริหารนั้นจะกระทำงานในฐานะผู้นำกลุ่ม ให้คนในกลุ่มศรัทธาเชื่อถือและเต็มใจร่วมมืออย่างประสานสัมพันธ์เพื่อให้งานของกลุ่มสำเร็จลงได้แก่ไหนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ “การเป็นผู้นำ” ของผู้บริหารนั้น

จนอารมณ์ และบทบาทซึ่งปรากฏแก่
สายตาบุคคลอื่น

อุปนิสัย หมายถึง มโนธรรมอัน
เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจของตน อันใช้
เป็นเครื่องคุมความประพฤติของคน
เช่นมีความเมตตากรุณา มุทิตา อุเบกขา
เป็นต้น

2. **มีความรู้และความสามารถ**
ในการบริหารและในการนำ (Ability)

นั่นคือ มีความรู้ความสามารถ
ด้านการใช้เทคนิคและวิธีทำงาน คือ
เก่งงาน มีความสามารถในทางมนุษย-
สัมพันธ์ เข้ากับคนได้ดี รู้จักใช้คนและ
จงใจ ใ้คนศรัทธาร่วมงานด้วย ทั้งแรง
กายและแรงใจ คือ เก่งคน และมีความ
สามารถในการนึกคิด คือ มีปัญญา ไหว-
พริบ ฉลาด ทนคน ทนเหตุการณ์ เห็น
การณ์ไกล ตัดสินใจและแก้ไขปัญหา
เฉพาะหน้าได้ดี คือ เก่งคิด

3. **มีความตั้งใจสูง (Willing-
ness)**

มีพลังตั้งใจอันหนักแน่นมั่นคง
มีความอดสาหะ เชื่อมั่นในตนเอง มี
ความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อความสำเร็จ
ของงาน ไม่กลัวต่อความล้มเหลวใน
การปฏิบัติงาน

4. **มีความรับผิดชอบ (Respon-
sibility)**

อุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่ ศรัท-
ธาต่อผู้อื่นเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่น ย รับผิดชอบ

ผู้นำจึงเป็นเสมือนพลังอย่างหนึ่งของ
องค์การเพราะเป็นศูนย์รวมพลังใจของ
บุคคลทุกคนในทุกองค์การที่มีความ
สำคัญต่อผู้ร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชา
และต่อความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การ

ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานตน กล้า
เผชิญต่อเหตุการณ์และผลของการตัด
สินใจ

5. **มีความเป็นธรรม (Fair)**
ฟังความเห็นทุกด้าน ไม่หุนเหิน เอา
ใจใส่ในความเป็นอยู่ของผู้ได้บังคับบัญชา

และปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาเสมอหน้า
กัน ให้ความยุติธรรมต่อผู้ได้บังคับบัญชา
อย่างเสมอหน้า

6. **มีใจกว้าง (Open minded)**
รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย
มีใจหนักแน่นต่อสภาวะการณ์ คำพูดที่

นี้ :-

1. คุณสมบัติด้านวิชาการ

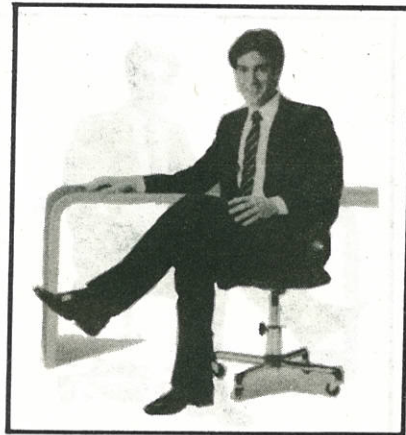
- 1.1 มีความรู้ด้านวิชาชีพเป็นอย่างดี
- 1.2 มีความรู้ด้านความรู้ทั่วไปดี
- 1.3 มีประสบการณ์ในการบริหารและการนำ

2. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

- 2.1 มีบุคลิกภาพด้านร่างกายดี บุคลิกลักษณะดี แต่งกายถูกต้องมีชีวิตชีวา วาจาดี วางตนเหมาะสม
- 2.2 มีบุคลิกภาพด้านจิตใจดี มีความเชื่อมั่น ศรัทธาผู้อื่น มีความอดทนกล้าหาญ มีเมตตาจิต มีวินัย มีใจเป็นธรรม และมีอารมณ์ขัน
- 2.3 มีบุคลิกภาพด้านสังคมดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือสังคม เห็นประโยชน์ส่วนร่วมเหนือประโยชน์ตน

3. คุณลักษณะทางด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน

มีสติปัญญาฉลาด Intelligence รับผิดชอบ (Responsibility) มีความกล้า (Courage) แนบเนียน (Tact) เด็ดขาด (Decisiveness)

ขัดแย้ง หรือที่ไม่เป็นมิตร

7. มีฐานะทางสังคม (Status) เป็นที่รู้จักของบุคคลโดยทั่วไป (Popular) มีมนุษยสัมพันธ์ดี

8. มีศิลปะในการนำ (Ability to lead)

มีศิลปะในการปกครองบังคับบัญชา และสร้างสามัคคีที่ดีในกลุ่ม นอกจากคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้นำดังกล่าวแล้ว ผู้ที่เป็นผู้นำควรมีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ดีด้วย คุณสมบัติของผู้นำที่ดีนั้น มีดัง

กระตือรือร้น (Enthusiasm) บังคับตนเองได้ (Self-Control) รวมทั้งมีความสามารถในด้านการตัดสินใจ (Decision-Making) การจูงใจ (Motivation) การประสานงาน (Co-ordination) และมีผลงานที่ประสบผลสำเร็จ

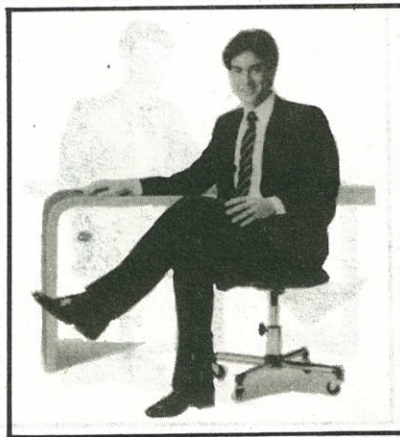
เมื่อได้ทราบคุณสมบัติหรือคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีแล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำก็ควรได้สำรวจตนเองดู หากพบว่าคุณลักษณะดังกล่าวข้อใดข้อหนึ่งขาดอยู่ก็สามารถจะปรับปรุงตนให้มิได้สมกับคำที่กล่าวว่า “Managers are made, not born” “ผู้บริหารนั้นอาจสร้างขึ้นมาได้ ไม่จำเป็นต้องมีพรสวรรค์มาแต่กำเนิด” ทั้งนี้เพื่อจะได้กระทำให้คนเป็นที่ศรัทธาเคารพนับถือ เพื่อให้ได้ทั้งงานและน้ำใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา ได้ดังนี้ :-

1. ปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดี
2. มีศิลป์ในการสั่งการ
3. มีศิลป์ในการบริหาร
4. ประพฤติตนให้เป็นตัวอย่าง

แก่ผู้ร่วมงาน

การปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดี กระทำได้ดังนี้ :-

1. วางแผนในการดำเนินงานไว้ให้พร้อม และเอาใจใส่ปรับปรุงอยู่เสมอ
2. วางระบบ ระเบียบในการทำงานไว้ให้พร้อม

3. จัดคนเข้าปฏิบัติงานตามหน้าที่ และความสามารถและรู้จักใช้คนให้เหมาะกับงาน
4. เนะงาน สอนงาน และฝึกอบรม ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสามารถในการทำ

- งาน
5. แสดงกิริยา วาจา และปฏิบัติตนเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชา
6. เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้เข้าพบปะร้องเรียน

ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำก็ควรได้สำรวจตนเองดูหากพบว่าคุณลักษณะดังกล่าวข้อใดยังขาดอยู่ก็สามารถจะปรับปรุงตนให้มีได้สมกับคำที่กล่าวว่า “ผู้บริหารนั้นอาจสร้างขึ้นมาได้ไม่จำเป็นต้องมีพรสวรรค์มาแต่กำเนิด”

เขาขึ้นอยู่กับผลของงาน

12. ให้เกียรติแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่เสนอความคิดเห็นหรือเสนอวิธีการรวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความคิดริเริ่ม
13. ยกย่องชมเชยผู้กระทำดีและควรกระทำต่อหน้าผู้อื่น
14. ลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเจียบ ๆ และเพื่อให้เข็ดหลาบเท่านั้น
15. ขยันในกิจการงาน และอุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่
16. ติดตามงานอยู่เสมอ หากพบข้อบกพร่องต้องรีบแก้ไข
17. หมั่นศึกษาหาความรู้ ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ
18. ทำตนให้สมตำแหน่งหน้าที่ โดยถูกต้องกาลเทศะ และตามหน้าที่
19. ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี
20. เป็นผู้นำของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ในทุกโอกาส
21. บำรุงรักษานุคลิกภาพและร่างกายให้สง่าผ่าเผยอยู่เสมอ

และพึงพาอาศัยได้

7. ให้ความสนใจ และให้การช่วยเหลือในธุรกิจของผู้ใต้บังคับบัญชา
8. ให้ความเสมอภาคกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

9. ให้ความเป็นธรรมกับผู้ใต้บังคับบัญชา
10. รับผิดชอบผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานตน
11. แสดงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นว่า ความก้าวหน้าของ

มีศิลปในการสั่งการ โดยปฏิบัติตนดังนี้ :-

1. จัดให้มีระบบการติดต่อกับผู้
ได้บังคับบัญชาที่มีประสิทธิ-
ภาพ
2. ตัดสินใจได้รวดเร็วและ
แม่นยำ
3. คำสั่งที่ใช้ต้องชัดเจน ทันท
เหตุการณ์
4. ผู้รับคำสั่งสามารถเข้าใจและ
ปฏิบัติได้
5. ใช้วาจาที่สุภาพ
6. พูดและเขียนภาษาง่าย ๆ
7. ไม่สั่งพร้อมกันหลาย ๆ
เรื่องจนเกินไป

มีศิลปในการบริหาร ดังนี้ :-

1. ทำงานที่ตนถนัดมากที่สุด
2. ใช้คนให้เหมาะกับงานและ
ความสามารถ
3. รู้จักจัดลำดับความสำคัญของ
งาน
4. รู้จักตัดสินใจที่ถูกต้องและ
เหมาะสม
5. รู้จักจัดเวลาและใช้เวลาให้
เป็นประโยชน์
6. เป็นเผด็จการอย่างมีศิลป
7. ทำงานอย่างมีแผน
8. ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึก
ว่าเขามีความสำคัญและมี
ส่วนร่วม
9. ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็น
ว่าความก้าวหน้าของเขาขึ้น

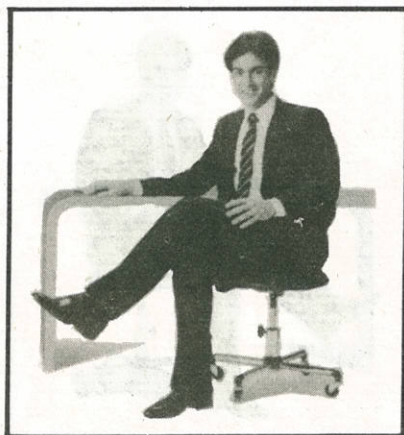
ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย หมายถึง ผู้นำที่
ให้ความสำคัญต่องานเป็นหลัก เป็นผู้นำ
ที่ถืออำนาจเป็นใหญ่ มีลักษณะถือตัว
และเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ค่อยรับฟังหรือ
ให้เกียรติคนอื่น จะทำอะไรก็ใช้อำนาจ
เป็นที่ตั้ง เน้นการออกคำสั่งเป็นหลัก
สำคัญ

ผู้นำแบบประชาธิปไตยหมายถึงผู้นำที่
ให้ความสำคัญต่อคนเป็นหลัก โดยเฉพาะ
ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยจะไม่เน้นถึงการ
ใช้อำนาจหน้าที่

อยู่กับผลของงาน

10. เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาทำผิด
ให้ว่ากล่าวเป็นส่วนตัว แต่
หากทำดีให้ชมเชยโดยเปิดเผย
11. กล้าตัดสินใจ

12. ให้ความเสมอภาคและความ
เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย
13. ให้การยอมรับในความคิด
ใหม่ ๆ
14. มีสมาธิ
15. รู้จักพอ

16. ทำตัวเป็นกันเอง เข้ากับคน
ได้ทุกชั้น
17. ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ของหน่วยงาน
18. ส่งเสริมให้มีการพูดได้อย่าง
เสรี

19. ยกย่องชมเชยเป็นลาย-
ลักษณ์อักษร
20. รู้จักวิธีการจูงใจคน
21. พบปะสนทนาปราศรัยกับผู้
ได้บังคับบัญชาแต่ละคนเป็น
ระยะ ๆ

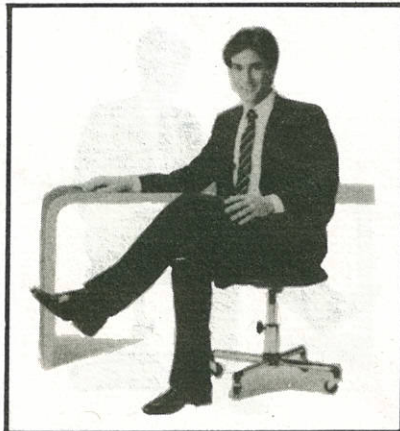
22. รู้จักผู้ได้บังคับบัญชาเป็น
ส่วนตัว
23. ให้เกียรติผู้ได้บังคับบัญชา
ตามสมควร
24. เอาใจใส่ในทุกข์สุขของผู้
ได้บังคับบัญชา
25. ส่งเสริมให้เข้าพบได้เมื่อผู้
ได้บังคับบัญชามีปัญหาหรือ
เมื่อต้องการปรับทุกข์
26. ลงมือแก้ไขปัญหาให้ ถ้าผู้
ได้บังคับบัญชาทำไม่ได้
27. แจ้งการเปลี่ยนแปลงในองค์
การให้ทราบทั่วกัน
28. ยึดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม
29. บังคับใจตนเองได้
30. มีศิลป์ในการปกครองบังคับ
บัญชา และสร้างสมาชิกที่ดี
ในกลุ่ม

การประพฤติตนให้เป็นอย่างแก่ผู้
ร่วมงาน โดยกระทำตนเป็นผู้ที่ :-

1. มีเมตตา - มีความสง
สาร โอบอ้อมอารี เห็นอกเห็น
ใจ และส่งเสริมผู้ได้บัง
กับบัญชาให้ได้มีความสุข (ปรา-
รณาให้ผู้อื่นมีความสุข)
2. มีความกรุณา ช่วยเหลือผู้
ได้บังคับบัญชายามทุกข์ยาก
เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ และเสียสละ
ตามควร (= ประรณาให้ผู้

อื่นพันทุกข์)

3. มีมุกตา เมื่อผู้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ศึก็ยินดีด้วย ไม่อิจลาริชยา (ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี)
4. มีอุเบกขา วางตัวเป็นกลาง ยุติธรรม และให้ความเป็นธรรมต่อผู้ได้บังคับบัญชา โดยเสมอหน้ากัน (= การวางเฉย)
5. มีสติ - ความระลึกได้ หรือความยับยั้ง คือคิดก่อนทำ
6. มีสัมปชัญญะ - ความรู้ตัว ในการกระทำ
7. มีหิริ - ความละอายแก่ใจ ตนเองที่จะประพฤดิชั่ว
8. มีโอตัมปะ - เกรงกลัวต่อ ผลของการกระทำชั่ว
9. มีฉันทะ - ความพอใจใน สิ่งที่มีอยู่
10. มีวิริยะ - มีความเพียร
11. จิตตะ - มีความตั้งใจจริง
12. วิมังสา - ใช้ปัญญา
13. ทาน - มีการให้ปัน
14. ปิยวาจา - เจรจาไพเราะ อ่อนหวาน
15. อัถถจริยา - ประพฤติปฏิบัติ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน
16. สมานนัตตา - วางตัวสม่า

17. มีความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อเวลาและหน้าที่	20. จุดสาหะ ขยันหมั่นเพียร และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา
18. ประพฤติชอบ ทั้งกาย วาจา และใจ	21. ตรงต่อเวลา
19. สุภาพอ่อนโยน	22. เป็นนักพูดที่ดี
	23. เป็นผู้ประสานงานที่ดี

ผู้นำที่ดีนั้น ควรจะมีความฉลาดในตัวเอง ฉลาดพอที่จะเลือกแบบของการเป็นผู้นำที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเป็นสำคัญ เพราะหากพยายามใช้แบบของความเป็นผู้นำที่เข้ากันไม่ได้กับบุคลิกภาพของตนแล้ว หัวหน้างานจะไม่อาจใช้แบบของความเป็นผู้นำดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

3) หน้าที่และความรับผิดชอบต่อหน่วยงานอื่นในองค์กรเดียวกัน

4) หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อตัวเอง

1) หน้าที่ที่มีต่อองค์กร

เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำในฐานะผู้นำกลุ่ม

1. กำหนดเป้าหมาย

2. วางแผน

3. กำหนดนโยบาย

4. ติดตามงานอยู่เสมอ หากพบข้อบกพร่องต้องรีบแก้ไข

5. ช่วยเสริมสร้างให้ปริมาณและคุณภาพของงานได้รับผลสูงสุด

6. ให้ความเสมอภาคกับผู้มาติดต่อ

7. วางตนเหมาะสม มีกิริยามารยาทดี

2) หน้าที่ที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

ในฐานะหัวหน้างาน ผู้นำย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบในงาน 3 ด้าน คือ

1. งานบริหาร

2. งานปกครองคน

3. งานฝึกอบรม ดังมีรายละเอียดดังนี้ :-

3.1 สอนงานและแนะนำการทำงานให้

24. มีความจงรักภักดี

25. บังคับใจตนเองได้

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำ นอกจาก

ท่านจะต้องทราบคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้นำที่ดี เพื่อท่านจะได้เป็นให้ได้ด้วยนั้น ท่านยังจำเป็นต้องทราบ

หน้าที่งานในตำแหน่งของท่านด้วย ซึ่ง

หน้าที่ในฐานะผู้นำของท่านโดยทั่ว ๆ

ไปควรมีดังนี้ :-

1) หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อองค์กร

2) หน้าที่และความรับผิดชอบ

- 3.2 อำนวยให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม
- 3.3 รับผิดชอบต่อผลของการปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชา
- 3.4 รับผิดชอบผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ตน รักษา หรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน
- 3.5 ใกล้ชิดกับกลุ่ม มีความสัมพันธ์ กับคนในกลุ่ม เป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียว
- 3.6 ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 3.7 เป็นตัวแทนของกลุ่มในการติดต่อกับภายนอก
- 3.8 ให้ความสนใจและเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ปลุกฝังความรับผิดชอบให้
- 3.9 ใช้คนให้เหมาะกับงานและความสามารถ
- 3.10 สร้างบรรยากาศให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้า

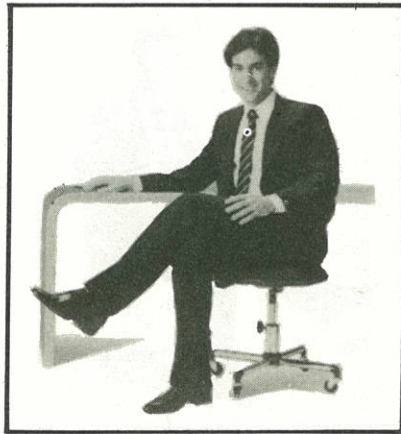
บุคลิกภาพและประสบการณ์ของผู้นำ รวมทั้งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในองค์กรและชนิดของผู้ใต้บังคับบัญชาก็มีส่วนสำคัญที่ช่วยกำหนดแบบของภาวะผู้นำ

แสดงความคิดเห็น	3.14 เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม
3.11 ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ก้าวหน้า	3.15 เป็นอนุญาโตตุลาการ
3.12 บำรุงขวัญและให้กำลังใจ	3.16 เป็นแบบอย่างที่ดี
3.13 เป็นผู้ให้คำแนะนำ	3.17 เป็นที่พึ่ง
	3.18 เป็นที่ปรึกษา

ได้ดี

4. ศึกษาหาความรู้ ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ
5. ขยันในการทำงาน และอุทิศเวลาให้งานในหน้าที่
6. กล้ายอมรับผิด
7. ตรงต่อเวลา
8. มีความยุติธรรม
9. มีความซื่อสัตย์
10. มีพรหมวิหาร 4 (เมตตา, กรุณา, มุทิตา, อุเบกขา)
11. มีอิทธิบาทธรรม 4 (ฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ, วิมังสา)
12. มีสังคหวัตถุธรรม 4 (ทาน, ปิยวาจา, อุตถจริยา, สمانัตตา)

ขณะนี้ท่านได้ทราบคุณลักษณะเบื้องต้นของผู้นำ และคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดี พร้อมทั้งการได้ทราบถึงหน้าที่ของผู้นำโดยตลอดแล้ว ท่านก็อาจจะทำตนให้มีคุณสมบัติดังกล่าว พร้อมทั้งปฏิบัติงานในหน้าที่ ได้อย่างดียิ่ง...แต่ อาจมีคำถามถามท่านว่า...

3.19 ให้ความเป็นธรรม

3) หน้าที่ที่มีต่อหน่วยงานอื่นในองค์กรเดียวกัน

ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ

4) หน้าที่ที่มีต่อตัวเอง

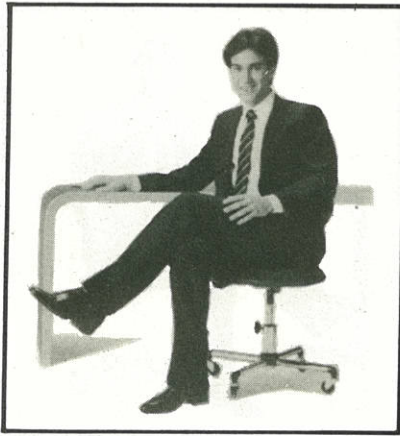
1. สอนตนเองให้เป็นผู้นำที่ดี
2. รับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่มีอยู่ในความรับผิดชอบ
3. ปฏิบัติตนให้เข้ากับสังคม

**“เมื่อท่านเป็นผู้นำ...
ท่านจะเลือกเป็นผู้นำ
แบบใด?”**

แม้ผู้ถามจะทราบดีว่า แบบของผู้นำนั้น วิธีการแบ่งมีหลายวิธี แต่วิธีที่ผู้ถามต้องการคำตอบคือ การพิจารณาแบบของผู้นำ ตามลักษณะของการใช้อำนาจหน้าที่ในส่วนที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นเกณฑ์ ซึ่งมีอยู่ 3 แบบคือ

1. ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leader)
2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader)
3. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-Faire Leader)

ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leader) หรือผู้นำแบบอัตตาธิปไตย หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญต่องานเป็นหลัก เป็นผู้นำที่ถืออำนาจเป็นใหญ่ มีลักษณะถือตัวและเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ค่อยรับฟังหรือให้เกียรติคนอื่น จะทำอะไรก็ใช้อำนาจเป็นที่ตั้ง เน้นการออกคำสั่ง (Command และ order) เป็นหลักสำคัญ ผู้นำชนิดนี้มักจะทำ การตัดสินใจด้วยตนเองโดยตลอด แล้วจึงแจ้งให้ทราบหรือสั่งให้ปฏิบัติตาม มักจะไม่ค่อยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชามากนัก สถานภาพของผู้นำชนิดนี้ จะเป็นไปในลักษณะของการเป็นเจ้านาย (Boss) ใช้อำนาจบงการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟังอยู่ตลอดเวลา แม้บางโอกาสไม่มีความจำเป็น

เป็นที่จะต้องปฏิบัติเช่นนั้น เป็นการสร้างบรรยากาศของความกลัวให้เกิดแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เสมอแม้แต่นโยบาย วัตถุประสงค์มาตรฐาน ระบบการจัดงาน วิธีปฏิบัติงาน ฯลฯ เป็นเรื่องที่สั่งมาจากเบื้องบนทั้งสิ้น ไม่ยอมรับฟัง

ความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาบ้าง แต่ก็กระทำแบบพอเป็นพิธีเท่านั้น เพราะการตัดสินใจมกยึดความเห็นของตนเองเป็นสำคัญ ไม่ยอมให้ผู้ผู้น้อยเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการออกคำสั่ง หรือวินิจฉัย

ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดไม่ใช่ผู้นำแบบประชาธิปไตย หรือผู้นำแบบเผด็จการหรือผู้นำแบบเสรีนิยม แต่ผู้นำนั้นจะต้องเป็นผู้นำที่ยืดหยุ่นได้

และมีโอกาสร่วมตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้มีการให้เสรีภาพในการตัดสินใจแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมให้มีการปรึกษาหารือกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาก่อนดำเนินงานเสมอ โดยเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญต่อองค์กรและส่วนรวม ผู้บังคับบัญชาทำหน้าที่ทั้งผู้นำและผู้ให้คำแนะนำ สอนงานแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน

ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-Faire Leader)

หมายถึง ผู้นำที่ปล่อยให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีอิสระเสรีเต็มที่ ให้มีอำนาจกระทำการใด ๆ ตามใจชอบได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะถูกมอบหมายให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจเองอย่างเต็มที่ ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอาจได้รับสิทธิให้จัดทำเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรืออาจจะได้จัดทำแผนงานต่าง ๆ ได้ตามใจชอบเป็นการปล่อยให้ลูกน้องมีเสรีภาพเต็มที่ในการกระทำต่าง ๆ ตนเองใช้อำนาจควบคุมบังคับบัญชาน้อยมาก หรืออาจไม่แสดงบทบาทของผู้นำเลย ปล่อยให้ลูกน้องหรือสมาชิกของกลุ่ม ผู้เป็นหัวหน้าคอยดูแลงาน หรือผ่านเรื่องเท่านั้น จะหาความรับผิดชอบจากภาวะผู้นำแบบนี้ได้ยากมาก

จากแบบของผู้นำ 3 แบบ ดังกล่าวข้างต้นนั้น หากทบทวนคำถามข้าง

ฉยสังการในปัญหาใด ๆ

ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader)

หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อคนเป็นหลัก โดยเฉพาะผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยจะไม่เน้นถึงการใช้อำนาจ

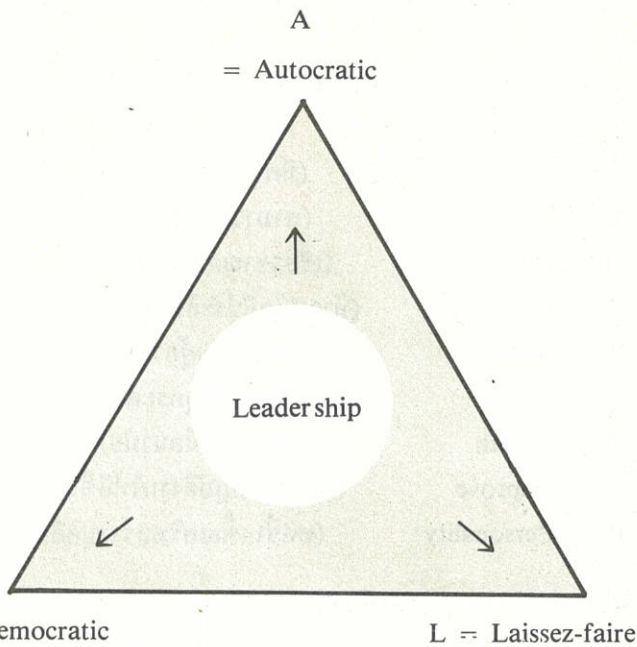
หน้าที่ หรือก่อให้เกิดความเกรงกลัวในตัวผู้บังคับบัญชา หากแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีโอกาสแสดงความคิดเห็น และพูดคุยด้วยอย่างเต็มที่ การปกครองใช้วิธีที่ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสออกความคิดเห็น

ต้นที่ว่า “เมื่อท่านเป็นผู้นำ...ท่านจะเลือกเป็นผู้นำแบบใด?” นั้น มักมีความเชื่อว่า คำตอบมักจะเป็นว่า “เป็นแบบที่ผู้บังคับบัญชาของข้าพเจ้าเป็น” ทั้งนี้เพราะเชื่อกันว่าแบบของความเป็นผู้นำ (Leadership Style) ของหัวหน้างานคนใดนั้นมักจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับที่เขาได้รับการปฏิบัติจากเจ้านายของตนนั่นเอง นั่นคือ หัวหน้างานที่ทำงานภายใต้การควบคุมที่เคร่งครัดของผู้ควบคุม ก็มักจะใช้วิธีการควบคุมที่เคร่งครัดต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนในทำนองเดียวกัน และแม้จะมีคำตอบอีกคำตอบหนึ่งว่า “เป็นแบบประชาธิปไตย” เพราะเห็นว่าผู้นำแบบนี้จะได้รับความสนับสนุนจากผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะการตัดสินใจที่มีขึ้นนั้นเกิดจากตัวผู้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมด้วย” ก็ตามแต่ ข้าพเจ้าเองมีความเชื่อตรงข้ามกับความเชื่อข้างต้น ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้นำที่ดีนั้น ควรมีความฉลาดในตัวเอง ฉลาดพอที่จะเลือกแบบของการเป็นผู้นำที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเป็นสำคัญ เพราะหากพยายามใช้แบบของความเป็นผู้นำที่เข้ากับไม่ได้กับบุคลิกภาพของตนแล้ว หัวหน้างานจะไม่อาจใช้แบบของความเป็นผู้นำดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้มีบุคลิกภาพดี เช่น สุขภาพดี ท่าทางดี พุดจาดีเข้ากับคนได้ดี เฉลียวฉลาด ไฉมเฉียวใจคนเป็น มีอุปนิสัยของการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ไม่ใช่ผู้นำแบบประชาธิปไตย หรือผู้นำแบบเผด็จการ หรือผู้นำแบบเสรีนิยม แต่ผู้นำนั้นจะต้องเป็นผู้นำที่ยืดหยุ่นได้ คือสามารถเป็นผู้นำได้ทุกรูปแบบ โดยสามารถ

เลือกใช้แบบของความเป็นผู้นำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับตนเอง และสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ หรืออาจเรียกว่า ผู้นำนั้นจะต้องกระทำตนได้เช่นเดียวกับลูกฟุตบอล ที่สามารถปรับตัวเพื่อเปลี่ยนภาวะของผู้นำให้

ภาพที่แสดงลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ผู้มีบุคลิกภาพดี เช่น สุขภาพดี ทำทางดี พุดจาดี เข้ากับคนได้ดี เฉลียวฉลาด โน้มน้าวใจคนเป็น มีอุปนิสัยของการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ คือ มีความเด็ดขาด มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ กระตือรือร้นในการทำงาน ให้ความเป็นเพื่อน และเอื้ออารีต่อผู้ร่วมงาน มีความรู้ความสามารถสูง มีความชำนาญพิเศษ มีความซื่อตรง มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อความสำเร็จของงาน ไม่กลัวต่อความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน ฯลฯ

สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในองค์กร ที่กระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ต่อค่าใช้จ่ายและผลงานสูงแล้ว มักจะต้องใช้ภาวะผู้นำที่ต้องมีการควบคุม และสั่งการใกล้ชิด เช่น ภายในช่วงของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ หรือในสถานการณ์ที่การตัดสินใจอย่างรวดเร็วมีความสำคัญแล้ว องค์กรอาจสนับสนุนให้มีผู้นำแบบเผด็จการ ส่วนภายในช่วงของภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองนั้น อาจนำแบบประชาธิปไตยมาใช้

ชนิดของผู้บังคับบัญชาที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดแบบของภาวะผู้นำ เช่น หากผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรู้ และประสบการณ์เพียงพอสำหรับการจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ-

แปรเปลี่ยนเป็นแบบใดแบบหนึ่งได้ตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (ดูภาพประกอบ)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของผู้นำนอกเหนือจากรูปแบบของภาวะผู้นำที่แปรเปลี่ยนตาม

สถานการณ์ที่แตกต่างกันแล้ว บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของผู้นำรวมทั้งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในองค์กร และชนิดของผู้ใต้บังคับบัญชา ก็มีส่วนสำคัญที่จะช่วยกำหนดแบบของภาวะผู้นำ

ภาพ โดยมีความเข้าใจ เต็มใจเข้ามา มีส่วนร่วมตัดสินใจ และต้องการความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานแล้ว ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้ ผู้บริหารอาจใช้ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย หรือแม้แต่แบบเสรีนิยมก็ย่อมได้

จึงพอสรุปได้ว่า -คำตอบที่ท่านควรตอบแก่ผู้ที่ตั้งคำถามว่า “เมื่อท่านเป็นผู้นำ ท่านจะเลือกเป็นผู้นำแบบใด?” ได้ว่า ในการบริหารนั้น จะยึดถือแบบใดแบบหนึ่งของภาวะผู้นำว่าเป็นแบบวิธีที่ดีที่สุดไม่ได้ การเลือกใช้ภาวะผู้นำต้องแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป แบบของภาวะผู้นำจะแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน แม้แต่ภายใต้สถานการณ์อันเดียวกัน แต่ต่างระดับ (Degree) กัน ก็อาจใช้ภาวะผู้นำแบบเดียวกันเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อาจไม่ได้ผล

โดยย่อในคำตอบว่า ผู้นำที่ดีนั้นต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะ Adaptive และ Flexible โดยทำตัวเป็นเสมือนลูกฟุตบอลดังกล่าวแล้วด้วย

สำหรับผู้นำในทัศนะของข้าพเจ้า นั้น ไม่ว่า “ผู้นำ” จะมีคุณสมบัติเช่นใดในทางทฤษฎี ในทัศนะของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเชื่อว่า บุคคลจะเป็นผู้นำที่ดีได้ หากปฏิบัติตนได้ครบลักษณะ LEADERSHIP รวมทั้งสามารถปรับตัวได้ด้วย ดังรายละเอียดดังนี้ คือ :-

(ระดับต้น)

L	Laugh	(อารมณ์ดี)
E	English	(มีความรู้ด้านภาษา)
A	Ability	(สามารถปฏิบัติงาน)
D	Direct	(เชี่ยวชาญด้านการนำ)
E	Efficiency	(ทำการใดมีประสิทธิภาพ)
R	Respect	(ไหว้กราบผู้อาวุโส)
S	Social	(CO-กับคนได้ทุกระดับ)
H	Health	(ปรับตนให้มือนามัย)
I	Improve	(เอาใจใส่ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น)
P	Personality	(สดชื่นเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ)

(ระดับสูง)

Language	(ภาษาดี)
Effectiveness	(มีผลงาน)
Authority	(ประสานสัมพันธ์ด้วยใช้อำนาจหน้าที่)
Decision-making	(มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ)
Efficiency	(ทำการใดมีประสิทธิภาพ)
Responsibility	(อาบเหงื่ออย่างรับผิดชอบ)
Self-confidence	(ประกอบกิจอย่างเชื่อมั่น)
Human-relation	(มนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม)
Initiative	(เตรียมงานขึ้นใหม่เพื่อเริ่มต้น)
Problem-solving	(คิดค้นวิธีแก้ปัญหา)

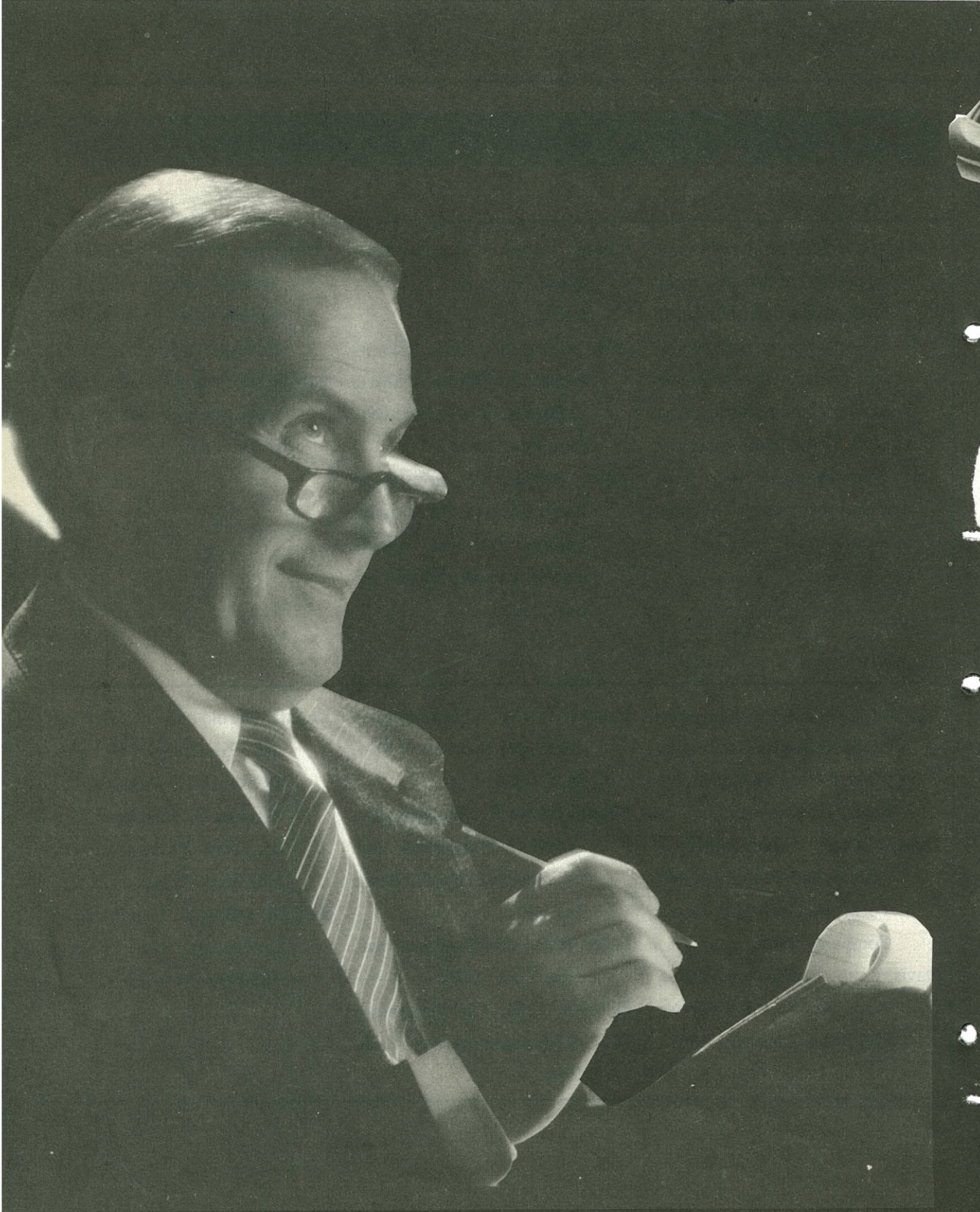
บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จำนง สมประสงค์, หลักการปกครองของหัวหน้างาน พระนคร, สำนักพิมพ์มิตรเจริญการพิมพ์, 2518.
- ธงชัย สันติวงษ์, เทคนิคการบริหารแผนใหม่ บริษัทวิเคราะห้ธุรกิจและการจัดการจำกัด กรุงเทพฯ, 2525
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, องค์การและการจัดการ แผนกบริการสื่อการศึกษา สำนักวิชาการ มธบ. กรุงเทพ 2529
- สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงานบุคคล, กรุงเทพฯ, ไทยวัฒนาพานิช
- เสถียร เหลืองอร่าม, หลักการจ้ดองค์การและวิธีปฏิบัติงาน, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล หจก., 2517.
- เสถียร เหลืองอร่าม, หลักมฤษฎีสัมพันธ์ต่อการบริหารงานในองค์การ, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล หจก., 2519.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, การเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีในราชการและธุรกิจ, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518.
- อรุณ รักรธรรม, หลักมฤษฎีสัมพันธ์กับการบริหาร, สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

ภาษาอังกฤษ

- Barnard, Chester I. **The Functions of the Executive.** Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1956.
- Dale, Ernest, **Management : Theory and Practice.** New York: McGraw-Hill Book Company, 1969
- Davis, Keith. **Human Relation at Work,** New York : McGraw-Hill Book Company, 1967.
- Drucker, Peter F. **Management for Result :** Harper & Row, N.Y. 1964.
- Flippo, Edwin B. **Management : A Behavioral Approach.** 2nd. ed., Boston: Allyn and Bacon Inc. 1970.
- Follet, M.P., **Creative Experience,** New York, 1924.
- Gilbreth, L.M. **The Psychology of Management,** New York, 1914.
- Koontz, Harold and Cyril O'Donnell. **Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions,** 5th ed., New York: McGraw-Hill Book Company. 1972.
- Stogdill, Ralph M. **Handbook of Leadership,** New York : The Free Press, 1974.

สินค้าของคุณ อยู่ในฐานะใด ?

โดย วิเชียร ชุตินาเทวินทร์

เมื่อคุณเป็นเจ้าของตลาดหรือผู้นำแล้ว คุณก็ต้องระวังต่อไปคือคู่แข่งที่กำลังติดตามมา

สินค้าของคุณอยู่ในฐานะใดทางการตลาด มีเกณฑ์พิจารณาในหลักการของคณะผู้เชี่ยวชาญ คือ Boston Consulting Group โดยใช้เกณฑ์พิจารณาในส่วนอัตราความเติบโตใหญ่ของตลาดสำหรับสินค้าประเภทนั้น (Market Growth) และอีกส่วนจะใช้เกณฑ์ส่วนแบ่งของตลาดสำหรับสินค้าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง (Market Share) โดยจัด Market Growth และ Market Share ให้เป็นแนวตั้งและแนวนอนตามลำดับ ซึ่งลักษณะนี้จะเรียกว่ากรอบของตลาด (Market Martrix) และในกรอบนี้จะมีฐานะ ของสินค้าหรือบริการตกอยู่ในกรอบซึ่งจะมีอยู่ 4 ช่อง คือ ตัวช่อง

ดารา (Stars), ตัวทำเงิน (Cash Cows) ตัวน่าสงสัย (Question Marks) และตัวหมาน้อย (Dog) ทั้งนี้สินค้าในแต่ละช่องนั้นขึ้นอยู่กับเกณฑ์มากหรือน้อยของในส่วนของ Market Growth และ Market Share ซึ่งขอให้พิจารณาต่อไปว่า มีลักษณะนั้น ๆ อย่งไรกันบ้าง

กรอบสถานภาพทางตลาด (Market Martrix) ที่ว่านี้มีสี่ช่องเพื่อกำหนดผลิตภัณฑ์และสถานภาพเป็นอย่างไร ควรใช้กลยุทธ์ใด เพื่อให้เกิดประสิทธิผลโดยเฉพาะความอยู่รอดทางด้านเงินหมุนเวียน (Cashflow) กรอบซึ่งมีสี่ช่องนั้นขอให้พิจารณาจากภาพดังนี้

อัตราเติบโตในตลาด	สูง	<p>1</p> <p>Stars (ผลิตภัณฑ์)</p>	<p>3</p> <p>Question Mark</p>
	ต่ำ	<p>2</p> <p>Cash Cows (ตัวทำเงิน)</p>	<p>4</p> <p>(ยังสงสัย)</p> <p>Dog (สุนัขน้อย)</p>
		สูง	ต่ำ
		อัตราส่วนแบ่งตลาด	

คุณอาจประกาศโฆษณาขายโรงงาน หรือกิจการ เพื่อเป็นการตัดไม้ข่มนาม ต่อคู่แข่ง

ลองพิจารณาหากผลิตภัณฑ์ของคุณอยู่ในช่องใดของกรอบสถานะภาพ ถ้าลองพิจารณาว่า ช่องใดดีที่สุด ก็คงต้องพิจารณาช่อง 2 คือ ช่องตัวทำเงิน (Cash Cows) ซึ่งช่องนี้ผลิตภัณฑ์ของคุณจะหารายได้ หรือมีเงินหมุนเวียนอยู่ในเกณฑ์ (Positive Cash Flow) ซึ่งจะเลี้ยงกิจการของคุณได้ดี ช่วงนี้ผลิตภัณฑ์ของคุณมีส่วนแบ่งตลาดที่สูงแต่มีสภาวะการเติบโตในตลาดจะต่ำ ซึ่งกรณีผลผลิตของปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อความสำเร็จของผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะด้านการเงินที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย หรือมีเงินเข้ามาและคล่องตัวเพื่อการหมุนเวียนและจ่ายหนี้จ่ายสิน แม้กระทั่งจะเป็นเงินสนับสนุนผลิตภัณฑ์ซึ่งอย่าแย่งเงินหมุนเวียนในช่องสถานะภาพอื่น เมื่อคุณมีสถานะผลิตภัณฑ์ที่ทำเงินนี้แล้วคุณควรจัดการอย่างไรบ้าง คุณจำเป็นต้องป้องกันพื้นที่ หรือสถานะภาพของคุณไว้ให้ได้ อย่างเหนียวแน่น โดยไม่จำเป็นต้องขยายส่วนแบ่งตลาดก็ได้ แต่หากจะเพิ่มส่วนแบ่งตลาดต้องไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหรือได้มาเปล่าก็ย่อมจะดี การใช้เงินของคุณจะพุ่งลงไปเพื่อขจัดคู่แข่งที่จะเข้ามาขอส่วนแบ่งตลาด และเพื่อให้ได้ผลคุณก็จะต้องใช้กระบวนการ

ยุทธทุกท่า เพื่อให้คู่แข่งไม่กล้าเสี่ยงที่จะเข้าประจบ เช่น คุณอาจประกาศโฆษณาขายโรงงานหรือกิจการเพื่อเป็นการตัดไม้ข่มนามต่อคู่แข่งว่า คุณนั้นไม่หยุดที่จะครองสถานะภาพของตลาดไว้เต็มที่และเพื่อข่มขวัญคู่แข่งว่าความพยายามนั้นคงจะไม่เกิดผลและอาจหมายถึงความล้มเหลวของเขาเองก็ได้ หากคิดจะเป็นคู่แข่ง

หากคุณไม่มีตัวทำเงิน (Cash Cows) แต่เกิดมีผลิตภัณฑ์ที่เด่น (Stars) (ซึ่งเป็นช่องที่ 1) กรณีนี้หมายถึงผลิตภัณฑ์ที่คุณมี หรือพยายามสร้างเพื่อเป็นตัวทำเงิน (Cash Cows) ในอนาคตก็ได้ เพราะผลิตภัณฑ์ที่ทำเงินวันนี้ ก็คงจะหมดความนิยมเข้าสักวันหนึ่งเหมือนชีวิตคนเรา หรือเข้าหลักวัฏจักรของผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle) ของหลักการตลาดฉะนั้นเราจึงมุ่งสร้างผลิตภัณฑ์เพื่ออนาคตด้วย ผลิตภัณฑ์เด่น (Stars) ที่จะมีแนวโน้มในอัตราเติบโตของตลาดสูง (กล่าวโดยทั่วไปเกิน 10% อาจถึง 20-30%) แต่ขณะเดียวกันก็มีส่วนแบ่งตลาดมากด้วย (Market Share) ผลิตภัณฑ์ของคุณคิดตลาดคือขายมาก กรณีนี้เงินทุนหมุนเวียนจะเกิดภาวะวิกฤติได้เพราะในสถานะภาพ การเติบโต

คุณต้องทุ่มเงินหนักในทุกทาง ทั้งนี้เพื่ออะไร? ก็เพื่อครองส่วนแบ่งของตลาดให้ได้มากที่สุด

โตสูงแล้วจะมีค่าใช้จ่ายที่มากเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน อาทิ จะเป็นเงินสดหมุนเวียนหรือจะมีบัญชีลูกหนี้คงรับ (Account Receivable) หรือค่าวัตถุดิบและการสต็อกสินค้ามาก เป็นต้น โดยยอดบัญชีจ่ายจะมีมากกว่า หรือจะเรียกว่าสถานะภาพเงินหมุนเวียนต้องลบ (Negative Cashflow) คุณจะจัดการอย่างไรบ้างหากคุณอยู่ในสภาพนี้? หากคุณเป็นรายแรกที่มีผลิตภัณฑ์ในตลาด เมื่อคุณเป็นผู้ครองตลาด หรือผู้นำแล้ว คุณก็ต้องระวังต่อไปคือคู่แข่งที่กำลังติดตามมา คุณก็จะต่อสู้ด้วยการทุ่มทุนโฆษณาและใช้กลยุทธ์การตลาดที่เยี่ยม ตลอดจนขยายตลาดจำหน่ายเพื่อกระจายสินค้าให้กว้างขวาง อาจใช้กลยุทธ์ที่จูงใจลูกค้าที่ไม่ยอมรับข้อเสนอของคุณ และคุณก็ต้องทุ่มเงินหนักในทุกทาง ทั้งนี้เพื่ออะไร?... ก็เพื่อครองส่วนแบ่งของตลาดให้ได้มากที่สุด และเมื่ออัตราเติบโตของตลาดเริ่มลดลงในระดับเกณฑ์ร้อยละ 10 คุณก็จะครองตัวเป็นผลิตภัณฑ์ “ตัวทำเงิน” และช่วงนั้นคุณก็จะเก็บเกี่ยวเงินทองได้สบาย แต่ในช่วงที่เป็น “ผลิตภัณฑ์เด่น” ก็อย่าได้หวังว่าจะเห็นกำไร หรือให้มีสภาพคล่อง หรือเงินหมุนเวียน

เป็นทางบวก

หากผลิตภัณฑ์ของคุณตกอยู่ในช่วง “ยังสงสัย” (Question Marks) (ช่อง 3) คือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในตลาดที่มีอัตราการเติบโตสูงและการมีส่วนแบ่งตลาดต่ำ ผลิตภัณฑ์ของคุณหากพบความสำเร็จจะขึ้นผลิตภัณฑ์เด่น หรือหากพลาดทำก็จะไปลงช่องที่ 4 คือ “สุนัขน้อย” (dogs) เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ขายสงสัยแล้ว หากอยู่ในช่องยังสงสัย สถานภาพจะเป็นอย่างไร? ลักษณะคือคุณมีเงินหมุนเวียนไม่พอ (Negative Cashflow) เพราะคุณต้องทุ่มเทเพื่อมุ่งแต่จะขยายตลาด ในขณะที่อัตราการเติบโตสูงมาก การที่จะแข่งขันแย่งส่วนแบ่งตลาดให้ได้มาก คุณคงต้องใช้กลยุทธ์ “ผลิตภัณฑ์” โดยเน้นความแตกต่างของผลิต-

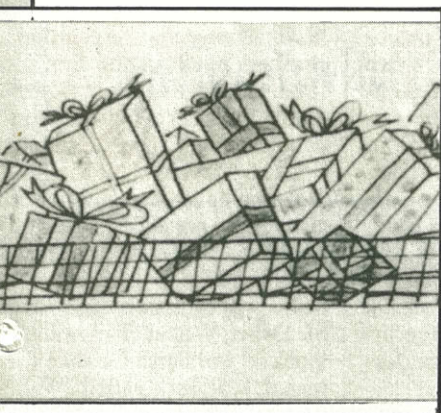

วิจัยกับกลุ่มลูกค้าผลิตภัณฑ์ของคุณคู่แข่ง เพื่อหาจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์ จากนั้น คุณจะได้ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของคุณเอง

ภัณฑ์ (Product Differentiation) โดยเน้นจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ว่ามีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนใครเป็นเอกลักษณ์อาจจะด้วยคุณภาพที่ดีกว่า เช่น น้ำมะนาวอาจปรับเป็นรสน้ำมะนาวผสมรสสับปะรด หรือการบรรจุหีบห่อที่น่าประทับใจที่สุดหรืออาจเกี่ยวกับถูกสุขอนามัยกว่า โอ้อ่ากว่าก็ตามแต่ ทั้งนี้โปรดศึกษาคู่แข่งขัน โดยคุณคงต้องทุ่มเงิน (หากสู้ไหว) ในการทำวิจัยกับกลุ่มลูกค้าผลิตภัณฑ์ของคุณคู่แข่งเพื่อหาจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์ จากนั้นคุณจะได้ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของคุณเองที่ทดแทนจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์คู่แข่งเสียเอง หรือหลังจากปรับปรุงผลิตภัณฑ์แล้วนั้นก็อาจกลับไปวิจัยกลุ่มลูกค้าคู่แข่งเพื่อทดสอบกันให้แน่ชัดด้วยก็จะดียิ่ง หากผล

ลัพธ์ได้คะแนนดีก็บรรจุในแผนการตลาดเพื่อระดมจุดเด่นอันได้เปรียบของคุณเพื่อประกบกับคู่แข่งกันไป แต่โปรดเตรียมเงินก้อนใหญ่ไว้ก็แล้วกัน หากผลการดำเนินงานทางตลาดเริ่มส่งผลก็อย่าเพิ่งไปเก็บกำไรเสีย ให้รอจนกว่าตลาดจะเติบโตอย่างเหมาะสมแล้ว (Mutual Market)

บัดนี้ถึงข่าวร้ายสำหรับผลิตภัณฑ์ซึ่งตกในช่อง 4 คือ “สุนัขน้อย” (Dogs) กรณีนี้ผลิตภัณฑ์ของคุณมีส่วนแบ่งในตลาดที่ต่ำและอัตราเติบโตของตลาดก็ต่ำด้วย คุณก็ต้องชวนขวยพอเอาตัวรอดให้ตายช้าๆ หรือเลิกกิจการเสียกรรมัง? หรือมีทางรอดอื่นอีกไหม? อาจจะเป็นไปได้หากคุณสามารถ (แต่น้อยรายที่ทำได้) คือ ต้องสร้างกลุ่มตลาด (Market Segment) ของคุณขึ้นมากล่าวคือผลิตภัณฑ์ของคุณอาจเป็นของที่ล้ำสมัยแต่อาจจะมีคุณสมบัติพิเศษต่อกลุ่มที่ต้องการก็ได้ หรือหาทางสร้างอรรถประโยชน์จากมันได้ไหม? เช่น ผงฟู ใช้ผสมให้ขนมปังฟูอาจมีคู่แข่งที่มีคุณภาพหรือรูปแบบดีกว่า ผงฟูก็อาจหาตลาดเฉพาะโดยการสร้างขึ้น เช่น อาจไปในรูปใช้ขจัดหรือดับกลิ่นเหม็น

ผลิตภัณฑ์
ที่มีอยู่ในตลาด
ที่มีอัตรา
การเติบโตสูง
และการมีส่วน
แบ่งตลาดต่ำ
ผลิตภัณฑ์ของคุณ
จะขึ้นเป็น
ผลิตภัณฑ์เด่น

ในคู่แข่งจะได้ไหม? ถ้าเป็นเช่นนั้นได้ กลุ่มผลิตภัณฑ์ “สุนัขน้อย” อาจเคลื่อนไปอยู่ในกลุ่ม “ตัวทำเงิน” ก็ได้ แต่ถ้าโชคร้ายก็อาจต้องปล่อยให้ผลิตภัณฑ์ในช่องสุนัขน้อยค่อย ๆ ตายไป โดยเก็บเกี่ยวเอารายได้ขึ้นโดยไม่มีการทุ่มเงินลงไปอีก เพื่อจุนเจือโครงการผลิตภัณฑ์อื่นต่อไป หรือโชคดีขึ้นสักนิดอาจหากนซื้อต่อจากคุณได้ซึ่งเพราะเป็นคนฉลาดน้อยหรือมากกว่าคุณก็ได้ มารับช่วงต่อไป

บัดนี้คุณคงพอทราบว่ากรอบสถานะของผลิตภัณฑ์ในตลาด (Market Matrix) ว่ามีอะไรบ้าง สถานภาพและกลยุทธ์ควรเป็นอย่างไร เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการวิเคราะห์และตัดสินใจเพื่อความสำเร็ของผลิตภัณฑ์ของคุณได้พอประมาณ ขอให้คุณโชคดีที่จะมีผลิตภัณฑ์ “ตัวทำเงิน” หลายตัวมากกว่า “สุนัขน้อย” เป็นคู่จนะครับ

หนังสืออ้างอิง

STRATEGIC MARKETING : Planning, Zmplementation, and Control Whorton
School of Finance, The hniv. of Pennsylvania โดย Weitz, Barton A. KENT
Publishing Co, Boston, Mass U.S., Printed 1984.

ในคู่แข่งจะได้ไหม? ถ้าเป็นเช่นนั้นได้ กลุ่มผลิตภัณฑ์ “สุนัขน้อย” อาจเคลื่อนไปอยู่ในกลุ่ม “ตัวทำเงิน” ก็ได้ แต่ถ้าโชคร้ายก็อาจต้องปล่อยให้ผลิตภัณฑ์ในช่องสุนัขน้อยค่อย ๆ ตายไป โดยเก็บเกี่ยวเอารายได้ขึ้นโดยไม่มีเงินทุนเงินลงไปอีก เพื่อจุนเจือโครงการผลิตภัณฑ์อื่นต่อไป หรือโชคดียิ่งขึ้นสักนิดอาจหากคนซื้อต่อจากคุณได้ซึ่งเพราะเป็นคนฉลาดน้อยหรือมากกว่าคุณก็ได้ มารับช่วงต่อไป

บัดนี้คุณคงพอทราบว่ากรอบสถานะของผลิตภัณฑ์ในตลาด (Market Matrix) ว่ามีอะไรบ้าง สถานภาพและกลยุทธ์ควรเป็นอย่างไร เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการวิเคราะห์และตัดสินใจเพื่อความสำเร็จของผลิตภัณฑ์ของคุณได้พอประมาณ ขอให้คุณโชคดีที่จะมีผลิตภัณฑ์ “ตัวทำเงิน” หลายตัวมากกว่า “สุนัขน้อย” เป็นคู่แข่งครับ

หนังสืออ้างอิง

STRATEGIC MARKETING : Planning, Zmplementation, and Control Whorton
 School of Finance, The hniv. of Pennsylvania โดย Weitz, Barton A. KENT
 Publishing Co, Boston, Mass U.S., Printed 1984.

พาณิชย์จังหวัด กับ งานพัฒนาการตลาด

โดย สกต ธนสัตยาวิบูล
หัวหน้าภาควิชาการตลาด
คณะบริหารธุรกิจ

พาณิชย์จังหวัดเป็นตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งเป็นตัวแทนระดับกระทรวงของกระทรวงพาณิชย์ บริหารงานต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ในจังหวัดนั้น ๆ โดยปฏิบัติงานตามกฎหมายของกรมต่าง ๆ รวมทั้งหมด 19 ฉบับ ขณะเดียวกันพาณิชย์จังหวัดจะต้องปฏิบัติงานร่วมมือและประสานงานกับหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดของกระทรวงอื่น ๆ ในฐานะกรมการจังหวัดและงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดอีกด้วย ฉะนั้น ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของพาณิชย์จังหวัดในการปฏิบัติงานย่อมกว้างขวางเป็นพิเศษ ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ -

1. ให้คำปรึกษาและแนะนำทางเศรษฐกิจและการค้าแก่จังหวัด

2. ทำการสำรวจ วิเคราะห์และวิจัยการตลาด เพื่อชี้แจงและให้ข่าวสาร

การตลาดตลอดจนการแนะนำแก่ผู้ผลิต ผู้นำจำหน่าย และผู้บริโภค โดยเฉพาะแนะนำแก่เกษตรกรให้เลือกทำการเพาะปลูก ผลผลิตประเภทที่ตลาดมีความต้องการ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ราคาสูง เป็นการเพิ่มรายได้และยกระดับการครองชีพของเกษตรกรให้สูงขึ้น

3. ปรับปรุงประสิทธิภาพทางการตลาด โดยพยายามให้มีการประหยัดหรือลดค่าใช้จ่ายในด้านการตลาด เช่น การขนส่ง การเก็บรักษาสินค้า การแปรสภาพสินค้า การบรรจุหีบห่อ เป็นต้น

4. พิจารณาใช้มาตรการแก้ไข และป้องกันอย่างรัดกุมและให้ได้ผล ในกรณีราคาสินค้าที่ผลิตได้ในจังหวัด ราคาคตกต่ำ หรือสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชนมีราคาสูงขึ้น ผิดปกติ

ฯลฯ

ก่อนที่จะกล่าวถึงงานพัฒนาการตลาดของพาณิชย์จังหวัดนั้น ขอทำความเข้าใจกับคำว่า "ตลาด" เสียก่อน

"ตลาด" คำนี้ ชาวบ้านธรรมดา มักเข้าใจว่า เป็นสถานที่ที่ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายมาพบปะเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนในสิ่งของที่ต้องการจะซื้อขายกัน แต่ในทางเศรษฐศาสตร์ คำว่า "ตลาด" มีความหมายกว้างกว่านี้มาก โดยอาจให้คำนิยามได้ว่า คือ กลุ่มของผู้ซื้อและผู้ขายซึ่งมีทางติดต่อกันได้สะดวก จนสามารถทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ ถึงแม้ผู้ซื้อและผู้ขายจะอยู่กันคนละจังหวัดหรือคนละประเทศ และไม่มีสถานที่ซื้อขายกัน ก็อาจสร้างตลาดให้

เกิดขึ้นได้โดยการติดต่อซื้อขายทาง โทรเลข โทรศัพท์ หรือทางวิทยุ ผู้ซื้อ และผู้ขายไม่จำเป็นต้องพบปะกันก็ซื้อขายกันได้ และบางที ก็ขายสินค้ากัน ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยเห็นสินค้า คือ ทำแต่ การโอนสิทธิกันเฉย ๆ ก็มี เช่น ตลาดหุ้น (Stock Exchanges)

ตลาดมีอาณาเขตต่างกัน นับแต่ ตลาดเล็ก ๆ ในชนบท ตลาดในเมืองซึ่ง ใหญ่ขึ้น จนถึงตลาดระหว่างประเทศ สิ่งจำกัดอาณาเขตของตลาดโดยทั่วไป มีอยู่หลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุด คือ การขนส่งและติดต่อสื่อสารและการที่จะ เกิดตลาดขึ้นได้ก็ต้องมีบุคคลสอง กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งต้องการจะซื้อสินค้า และอีกกลุ่มหนึ่งต้องการจะขายสินค้า ชนิดเดียวกันนั้นขึ้น

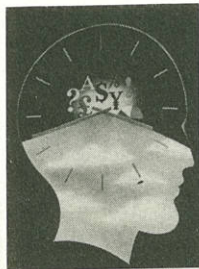
ตลาดตามต่างจังหวัด แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ตลาดในเมือง เป็นตลาดใหญ่ มีร้านค้าขายส่ง ขายปลีก ซึ่งมีกิจการ ติดต่อกับการค้ากับกรุงเทพฯ

2. ตลาดในชนบท ตามชนบทที่เป็นแหล่งชุมนุมชนมีบ้านเรือนมาก ๆ จะเกิดมีตลาดเล็ก ๆ มีร้านค้า รับซื้อสินค้าพื้นเมืองและของป่าเกิดขึ้น เพื่อรับซื้อสินค้าจากชนบทนั้น ๆ ส่งเข้าไปจำหน่ายยังร้านค้าใหญ่ในเมือง หรือตัวจังหวัดต่อไป

3. ตลาดนัด เป็นตลาดชั่วคราว ที่มีการนัดหมายให้ผู้ซื้อและผู้ขายมา ชุมนุมกัน เพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งกันและกันประมาณ 7 วันต่อครั้ง หรือครั้งเดือนต่อครั้ง ตามแต่จะนัด

พาณิชย์จังหวัดเป็นตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนระดับกระทรวงของกระทรวงพาณิชย์

การขนส่งการติดต่อสื่อสารและการที่จะ
เกิดตลาดขึ้นได้ก็ต้องมีบุคคลสองกลุ่ม
โดยกลุ่มหนึ่งต้องการจะซื้อสินค้าและ
อีกกลุ่มหนึ่งต้องการจะขายสินค้าชนิด
เดียวกันนั้นขึ้น

หมายตกลงกัน ตลาดเหล่านี้ทำกันตาม
ตำบลโดยมาก บรรดาราษฎรทั้งหลาย
ในชนบทใกล้ ๆ ได้นำสินค้าต่าง ๆ
มาชุมนุมซื้อขายกัน และจะนัดเปลี่ยน
วันและตำบลที่จะเป็นตลาดนัดกันเรื่อย
ไป

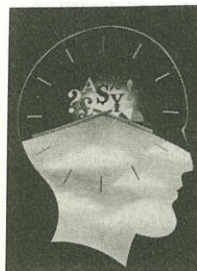
สำหรับคำว่า “การตลาด (Mar-
keting)” หมายถึง บรรดากิจการงาน
ที่ทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนย้าย
จากผู้ผลิตมายังผู้บริโภค ฉะนั้น การ
ตลาดจึงเป็นกลไกกลางที่เชื่อมโยงระ
หว่างการผลิตกับการบริโภค และใน
บรรดากิจการงานของการตลาดก็มีองค์-
ประกอบด้วย การซื้อ การขาย การขน-
ส่ง การเก็บรักษาสินค้า การจัดแบ่ง
ประเภท และการจัดลำดับคุณภาพของ
สินค้า การเงิน การบรรเทาการเสี่ยงภัย
และข่าวสารตลาดการค้า

กิจการงานในด้านการตลาดที่กล่าวมา
นี้ อาจจะแบ่งขอบเขตของหน้าที่ได้
เป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 หน้าที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน ได้แก่

ก. การซื้อ คือ การทำสัญญาซื้อ
หรือการจัดซื้อ ในด้านผู้ผลิต ได้แก่
การจัดซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์การผลิต
ต่าง ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการซื้อ
คือ การกำหนดความต้องการ การเลือก
แหล่งของสินค้า การกำหนดความเหมาะ
สมของสินค้า การเจรจากับผู้ขายที่ก่อ
ให้เกิดการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น

ข. การขาย เป็นของคู่กับการซื้อ
เป็นชั้นที่ก่อให้เกิดอุปสงค์และผู้ซื้อได้
ตกลงซื้อโดยการเจรจากันระหว่างผู้

ขายตามราคาและเงื่อนไขต่าง ๆ และเกิดการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น
ขั้นที่ 2 หน้าที่เกี่ยวกับการจำหน่าย ได้แก่

ก. การขนส่ง การจำหน่ายสินค้านั้น การขนส่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญ เพราะค่าขนส่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของค่าวงการตลาด ฉะนั้น การมีความรอบรู้ในเรื่องการขนส่งและความสามารถเลือกบริการขนส่งที่มีราคาถูกและรวดเร็วทันเวลาตามความต้องการของผู้ซื้อ จะช่วยให้ตลาดขยายขอบเขตกว้างขวางออกไป

ข. การเก็บรักษาสินค้า นับว่ามีความสำคัญประการหนึ่งทางการตลาด และโดยที่ผลิตผลทางการเกษตรเป็นไปตามฤดูกาล และเมื่อสิ้นฤดูการเก็บเกี่ยวผลิตผล จะปรากฏว่ามีสินค้าประดังกันออกสู่ตลาดมากมาย ซึ่งย่อมจะทำให้ราคาสินค้าตกต่ำ ดังนั้น เพื่อรักษาราคาไม่ให้ขึ้นลงมากนัก ในกระบวนการดำเนินงานด้านการตลาดจึงมีความจำเป็นต้องเก็บรักษาสินค้าไว้จากระยะเวลาหนึ่งไปสู่ระยะเวลาหนึ่ง เพราะตามความเป็นจริงผู้บริโภคนั้น ไม่ต้องการจะซื้อสินค้าไว้ล่วงหน้า ต่อเมื่อเกิดความต้องการสินค้าจึงจะหาซื้อสินค้านั้นทันที ฉะนั้น ในด้านการตลาดผู้ทำการค้าต่างมีภาระที่จะต้องจัดที่เก็บรักษาสินค้าไว้เพื่อจำหน่าย

ค. กำหนดมาตรฐานสินค้า ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ได้นิยามคำว่า "มาตรฐานสินค้า" หมายความว่า คุณภาพ ชั้นประเภท หรือชนิดของสินค้า มาตรฐานที่กำหนดขึ้น โดยใช้ปริมาณหน่วย น้ำ-

หนัก ขนาด ส่วนผสม ส่วนประกอบ สัดส่วน สี ตัวอย่าง และอื่น ๆ ทั้งนี้แต่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเป็นเกณฑ์ รวมตลอดถึงวิธีการบรรจุหีบห่อ หรือผูกมัด และวัสดุที่ใช้ในการนั้นด้วย

ง. การจัดแบ่งคุณภาพของสินค้า ในการซื้อและการขายในทางการตลาด จะต้องมีการจัดแบ่งคุณภาพของสินค้า ซึ่งจะมีผลต่อการจำหน่ายสินค้านั้น

ขั้นที่ 3 หน้าที่เกี่ยวกับส่วนประกอบอื่น ๆ ได้แก่

ก. การเงิน หมายถึง การจัดหาเงินมาลงทุน และการจัดการทางการเงินและเครดิต การเงินนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยที่ธำรงฝ่ายการผลิตและการตลาด

ข. การเสี่ยงภัย การดำเนินงานทางการตลาดนั้นย่อมจะต้องประสบกับการเสี่ยงภัยหลายประการอย่างหลีกเลี่ยง

เลี้ยงไม่ได้ เช่น สินค้าเกิดเสื่อมคุณภาพหรือเสียหาย การเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์และอุปทาน หรือราคาสินค้า เป็นต้น ซึ่งนับเป็นการเสี่ยงภัยที่อาจทำให้ผู้ค้าขาดทุนได้เสมอ ฉะนั้น การลดหรือบรรเทาการเสี่ยงภัยด้วยวิธีต่าง ๆ จึงเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งในการตลาด

ก. ข่าวสารการตลาด ปัจจุบันตลาดการค้าได้ขยายตัวขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องอาศัยข่าวสาร รายงานความเคลื่อนไหวของราคาสินค้า ภาวะตลาดเกี่ยวกับการค้า อุปสงค์และอุปทานของตลาดในระยะเวลาต่าง ๆ โดยข่าวสารการตลาดจะให้ความกระจ่างต่อการคาดการณ์ในอนาคต

แนวความคิดในงานพัฒนาการตลาดนั้น พอดีจะจำแนกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. งานพัฒนาการตลาดแบบแนวความคิดสมัยเก่า

2. งานพัฒนาการตลาดแบบแนวความคิดสมัยใหม่

1. งานพัฒนาการตลาดแบบแนวความคิดสมัยเก่าหรือดั้งเดิม

ตามแนวความคิดนี้ถือเอาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของตนเองเป็นพื้นฐาน โดยคนนำผู้ซื้อ (ลูกค้า) ไปสู่สินค้าที่มีอยู่แล้ว เนื่องจากเมื่อก่อนที่จะมีการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั่วโลกได้ขาดแคลนสินค้าและการบริการ ถึงแม้จะมีการผลิตบ้างแต่ก็ไม่อาจที่จะเพิ่มปริมาณการผลิตได้

จากความหมายนี้ แสดงให้เห็นว่าการผลิตนั้นได้เกิดขึ้นก่อน และความต้องการของผู้ซื้อก็เป็นไปเท่าที่โอกาสสินค้าและการบริการจะสนองความต้องการได้ โดยผู้ผลิตหรือผู้ที่มีความคิดริเริ่มประดิษฐ์คิดค้นอะไรขึ้นมาอย่างหนึ่งแล้วลงทุนเพื่อการผลิตด้วยกำลังเงินแล้วขายไปยังผู้ซื้อ ซึ่งพอจะลำดับความสำคัญเป็นขั้น ๆ ได้ดังนี้ -

1.1 ขั้นแรก คือมีความคิดริเริ่มที่จะผลิตสินค้าออกจำหน่าย (Ideas) และการประเมินผลทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์และความสามารถที่จะจำหน่ายได้ เมื่อเห็นว่าผลิตภัณฑ์ที่จะผลิตขึ้น มีช่องทางที่จะจำหน่ายได้ จึงจะดำเนินการขั้นที่สองต่อไป

1.2 ขั้นที่สอง คือการพัฒนาในด้านเทคนิคการผลิต ซึ่งรวมทั้งการวิจัย การลองเดินงานดูเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนในที่สุด ถึงขั้นการผลิตออกมาเป็นสินค้าจริง ๆ

1.3 **ขั้นสุดท้าย** คือขั้นที่จัดการโฆษณาเผยแพร่และส่งสินค้าที่ผลิตได้ออกจำหน่ายในตลาดต่อไป

การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลา และเวลาที่ใช้ย่อมแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ชนิดของสินค้าและความต้องการของตลาด

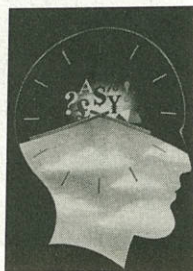

ความคิดดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงเป็นความคิดที่มีอยู่เก่าและดั้งเดิมของการตลาด ซึ่งสรุปได้ว่า ผู้ผลิตได้มีสินค้าและผลิตภัณฑ์อยู่แล้ว และพิจารณาการตลาดในแง่ของเทคนิคการขาย การส่งเสริมการขาย จนให้ได้การขายตามเป้าหมายและสร้างผลกำไรจากการขายสินค้านั้น

2. งานพัฒนาการตลาดแบบแนวความคิดสมัยใหม่

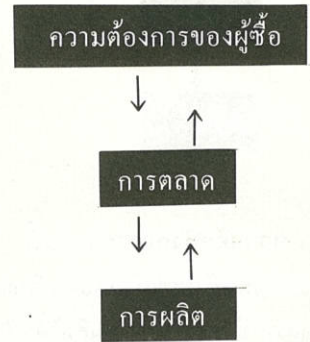
เมื่อเศรษฐกิจได้เริ่มขยายตัวขึ้น สถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไป สภาพของการตลาดก็ได้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเปลี่ยนไปสู่ตลาดซึ่งมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ผลิตภัณฑ์และบริการซึ่งเคยผลิตได้ยากและขาดแคลนเมื่อสมัยก่อน

ผู้ผลิตแต่ละรายจะต้องสำรวจวิเคราะห์ และวิจัยความต้องการของผู้ซื้ออย่างใกล้ชิด เพื่อจะศึกษาว่าจะปรับปรุงความรู้ลึกของผู้ซื้อต่อผลิตภัณฑ์ปัจจุบันและค้นหาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ก่อนการผลิตได้อย่างไร

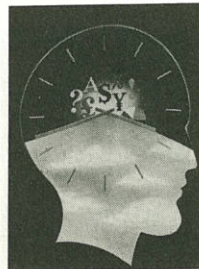

เพื่อจุดประสงค์ที่จะสร้างความพึงพอใจ ให้กับผู้ซื้อซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการค้า

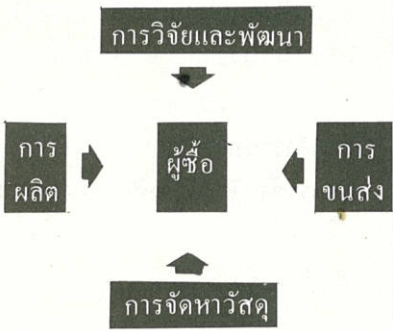
ได้กลายเป็นสิ่งสิ้นเหลือ ที่จะต้องหาวิธีทางผลักดันออกไป การขาดแคลนจำนวนผู้ซื้อและความอึดตัวของผู้ซื้อได้เข้ามาแทนที่ ผู้ซื้อเริ่มมองเห็นข้อแตกต่างและมีโอกาสเลือกมากขึ้น ผลที่ตามมาก็คือ ผู้ผลิตแต่ละรายจะต้องสำรวจวิเคราะห์และวิจัยความต้องการของผู้ซื้ออย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะศึกษาว่า จะปรับปรุงความรู้สึกของผู้ซื้อต่อผลิตภัณฑ์ปัจจุบันและค้นหาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ก่อนการผลิตได้อย่างไร ดังภาพที่แสดงต่อไปนี้

หลักการและแนวความคิดทางการตลาดสมัยใหม่ จึงเริ่มต้นจากผู้ผลิตและผู้ที่จะเป็นผู้ซื้อในอนาคต ผู้ผลิตสามารถสร้างกำไรจากการสร้างความชอบพอให้แก่ผู้ซื้อ ความสำเร็จขึ้นอยู่กับการรวมเอารายการทางการตลาดเข้ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความหมายของการตลาดตามความหมายนี้ จึงหมายถึงความต้องการของผู้ซื้อโดยมีการตลาดอยู่เบื้องหลังเพื่อจุดประสงค์ที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ซื้อซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการค้า โดยผู้ผลิตต้องสำรวจ วิเคราะห์

และวิจัยว่าผู้ซื้อต้องการจะซื้ออะไร แทนที่จะพยายามขายสินค้าที่มีอยู่แก่ผู้ซื้อ ผู้ผลิตจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างฉลาดไปสู่ผู้ซื้อเพื่อสนองความต้องการของผู้ซื้อแทนที่จะมองถึงผลิตภัณฑ์ของตนเองเป็นครั้งแรก

เมื่อได้ศึกษาหลักการและแนวความคิดในการพัฒนาการตลาดทั้ง 2 แบบดังกล่าวมาแล้วก็สามารถนำมาประยุกต์กับงานของพาณิชย์จังหวัดได้โดยสรุป ดังนี้ -

1. งานพัฒนาการตลาดแบบแนวความคิดสมัยเก่า

โดยการสำรวจผลผลิตหรือวัตถุดิบภายในจังหวัดว่าจะสามารถแนะนำและส่งเสริมในด้านการตลาด การประดิษฐ์ คัดแปลง หรือแปรรูป เป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ของประชาชนในจังหวัด

2. งานพัฒนาการตลาดแบบแนวความคิดสมัยใหม่

โดยการสำรวจและติดตามข่าวสารความต้องการของตลาด แล้วแนะนำชักชวนและส่งเสริมให้เกษตรกรผลิต

สินค้าตามความต้องการของตลาดนั้น ๆ จะทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูง เป็นการเพิ่มรายได้และยกระดับการครองชีพของเกษตรกร

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ยังมีช่องทางที่จะพัฒนาได้อีกมากและหากมีการสนับสนุนให้มีการลงทุนที่เหมาะสมแล้ว ก็มีพืชหลายชนิดที่เมื่อใช้วิธีการเพาะปลูกที่ทันสมัยจะเป็นพืชที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ อย่างไรก็ตามพืชเหล่านี้บางอย่างขาดความเหมาะสมทางเทคนิคและทางตลาดที่จะนำมาแปรรูป แต่มีโอกาสดีที่จะส่งออกไปขายยังต่างประเทศ เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ส่วนพืชอีกบางอย่าง เป็นต้นว่า เมล็ดพืชน้ำมัน มีสู่ทางส่งออกในรูปวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูป หรือสินค้ากึ่งสำเร็จรูปก็ได้

ภายหลังได้ศึกษาหาช่องทางที่จะพัฒนาการตลาดตามแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว เพื่อให้การดำเนินงาน

ได้บรรลุตามเป้าหมายและนโยบาย สม-
 ควรที่จะได้เตรียมและจัดทำโครง
 การทำงานพัฒนาการตลาดเพื่อที่จะได้ดำ
 เนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ระบุไว้ใน
 โครงการ อันจะช่วยให้งานพัฒนาการ
 ตลาดดังกล่าวได้บรรลุตามเป้าหมาย
 ภายในระยะเวลาที่คาดคะเนไว้ ซึ่งโครง
 การที่จะจัดทำอาจจัดแบ่งได้เป็น 2 ระยะ
 กล่าวคือ

1. โครงการระยะสั้น ระยะเวลา
 ประมาณ 1-3 ปี
2. โครงการระยะยาว ระยะเวลา
 ประมาณเกินกว่า 3 ปี

โครงการระยะสั้น เป็นการดำเนินงาน
 เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งมี
 หลักการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะดำเนิน
 งานเป็นขั้นตอนด้วยการสอดคล้องและ
 สัมพันธ์กับโครงการระยะยาวที่เป็น
 โครงการแม่บท

อนึ่ง เมื่อการดำเนินงานตามโครง
 การนั้นได้เสร็จสิ้นลงแล้ว ควรจะมีการ

สำรวจ ตรวจสอบและประเมินผลว่าการ
 ดำเนินงานตามโครงการระยะสั้นและ
 ระยะยาวได้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่
 ตั้งไว้ และระหว่างการดำเนินงานตาม
 โครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมใน
 ปัจจุบันที่ได้เปลี่ยนแปลงและขยายตัว
 เติบโตอย่างรวดเร็ว พาณิชยจังหวัด
 ในฐานะผู้เชี่ยวชาญและเป็นที่ปรึกษา
 ของผู้ว่าราชการจังหวัดด้านเศรษฐกิจ
 และการค้า จึงจำเป็นต้องมีความ
 ริเริ่มในการสร้างสรรค์และมีความสา-
 มารถในการวางแผนหรือโครงการเพื่อ
 พัฒนาเศรษฐกิจการค้าของจังหวัดให้
 ก้าวหน้า โดยอาจจะพิจารณาจัดตั้งหรือ
 ขยายตลาดกลางหรือศูนย์การค้าในจ้ง
 หวัด เพื่อให้เป็นแหล่งกลางในการพบ
 ปะ ซื่อขายสินค้าระหว่างผู้ผลิตและผู้
 ซื้อ เป็นการอำนวยความสะดวกและลด
 ค่าใช้จ่ายในด้านการตลาด การพิจารณา
 หาวิธีการปรับปรุงกลไกการตลาดของ
 ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น
 ปรับปรุงการขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิต
 มาสู่ตลาดให้รวดเร็วและประหยัดค่า
 ใช้จ่าย ส่งเสริมให้มีการสร้างสถานที่
 เก็บรักษาสินค้าให้เพียงพอ หาทางลด
 การเสี่ยงภัยทางการค้า ส่งเสริมให้มี
 การผลิต ประดิษฐ์ ดัดแปลง แปรรูปซึ่ง
 สินค้าแปลก ๆ และใหม่ ๆ หาวิธีการ
 ปรับปรุงบริการข่าวสารการตลาด ให้
 รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เช่น นอกจาก
 จะตีพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่แล้ว ควร
 จะได้มีการนำออกอากาศทางวิทยุกระจาย
 เสียงเพื่อแจ้งให้ผู้สนใจได้ทราบ

โดยทั่วถึงกัน โดยเฉพาะเกษตรกรจะได้ทราบความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าและภาวะตลาดเป็นประจำ อันจะทำให้เกษตรกรหุตาสว่างขึ้น ไม่ถูกพ่อค้าคนกลางหลอกเอาได้ง่าย ๆ ในขณะที่เดียวกันก็เร่งปรับปรุงและขยายการสำรวจและวิจัยการตลาด เพื่อเป็นเครื่องชี้แนวทางให้เกษตรกรได้ทราบว่าควรจะมีผลดีอะไรมากน้อยเพียงใด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และเพื่อให้เป็นหลักและแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงการตลาดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยลำดับทั้งในด้านส่วนราชการและเอกชน เป็นต้นซึ่งพาณิชย์จังหวัดในปัจจุบันจะต้องริเริ่มสร้างสรรค์และพยายามดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ต่อไป

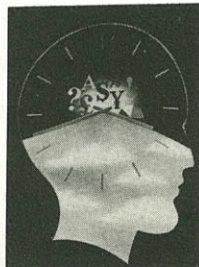
พาณิชย์จังหวัดในฐานะผู้เชี่ยวชาญและเป็นทีปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดด้านเศรษฐกิจและการค้า จึงจำเป็นจะต้องมีความริเริ่มในการสร้างสรรค์และมีความสามารถในการวางแผนหรือโครงการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจการค้าของจังหวัดให้ก้าวหน้า

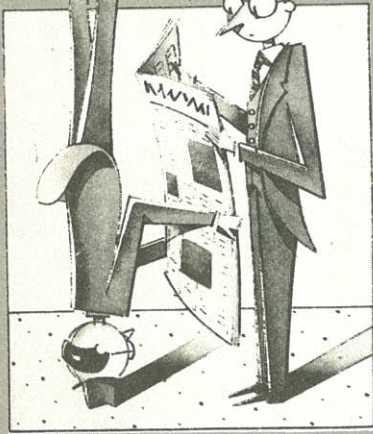
**ประวัติของนายสกล ธนสัตยาวิบูล
การศึกษา**

- ปริญญาตรีการบริหารการเงินและธนาคารจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจจาก Southeastern Louisiana University, U.S.A.

การทำงาน

- นักวิชาการประกันภัย สำนักงานประกันภัย กระทรวงพาณิชย์
- ผู้จัดการฝ่ายพัสดุภัณฑ์และคลังสินค้า บริษัท ไทยซัมมิท ออโรโตพาร์ท จำกัด
- หัวหน้าภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญ์ ลักษิตานนท์

A.C.C. (Commerce)
B.B.A. (Marketing) Angelo
State Univ. TEXAS.
M.B.A. (Management)
U.S.A.

ประสบการณ์การทำงาน

อดีต - ตำแหน่ง Manager The Den-
ny's Inc., (U.S.A.)

(Control over all operation)
2 ปี

The Carswell & Myers
(U.S.A.)

ตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายการตลาด
และโฆษณา 3 ปี

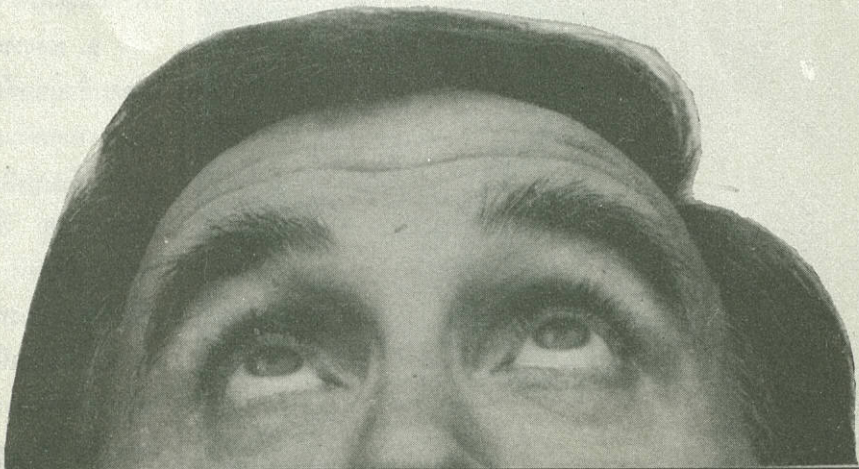
บริษัทเจริญโภคภัณฑ์เกษตร-
อุตสาหกรรม จำกัด

ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายการบริหาร
ภายใน 1 ปี

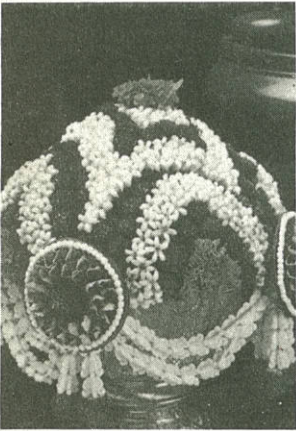
ผลงาน โฆษณา
และการดำเนินการ
ซึ่งดูทำที่นับตั้งแต่
ปี 2526 เป็นต้น
มาจะ “เพี้ยน”
จากหลักการตลาด
ที่ว่าเพื่อตอบสนอง
ความต้องการของ
ผู้บริโภค

โฆษณา เพื่อน

โดย ปริญ ลักษิตานนท์
อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ

● ภาพโฆษณาของผลิตภัณฑ์ประเภท "บริการ" ซึ่งแสดงถึงขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทย มีมานานกว่าสองพันปี

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการถ่ายทำภาพโฆษณาหรือการถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณาในประเทศไทยของเราก้าวหน้าขึ้นมากโดยสังเกตได้จากสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมาสู่สายตาประชาชนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน หรือสิ่งอื่น ๆ เช่น ตามหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ แผ่นโฆษณาตามท้องต่าง ๆ และขนาดต่าง ๆ กันตามสื่อซึ่งเคลื่อนที่ได้ และเคลื่อนที่ไม่ได้ เหล่านี้เป็นต้น แต่ตามสภาพการณ์ที่เห็นอยู่ในปัจจุบันดูราวกับว่ามีอยู่ 2 ประการที่ผู้เกี่ยวข้องในวงการโฆษณาจะลืมนึกถึงความสำคัญไป สิ่งทั้ง 2 ประการนี้พอสรุปโดยสังเขปดังนี้คือ.-

1. ผลงานโฆษณาที่ยังขาดการบรรจุ สอดใส่อารมณ์ศิลปะ และการสร้างสรรค์ในลักษณะศิลปะ วัฒนธรรมอันดีงามของไทย ผสมผสานลงในชิ้นงานโฆษณานั้น ๆ

2. ผลงานโฆษณาที่เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ด้าน อาทิ เช่น ความกดดันทางการเมือง และกฎหมาย ด้านปทัสสถานทางสังคม ต่างประเทศ ด้านคู่แข่งกันในวงการโฆษณาเดียวกัน ด้านวิวัฒนาการในเครื่องมือ อุปกรณ์การสร้างผลงานโฆษณา รวมทั้งเทคนิคการให้แสง สี เสียง ในการถ่ายทำงานโฆษณา และที่สำคัญที่สุด คือ เศรษฐกิจที่ฝืดเคืองในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา

ทุกท่านคงพอจะสังเกตได้ว่า ตามที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครนี้ จะเห็นแผ่นโฆษณาติดตามที่ต่าง ๆ มากมาย โฆษณาประเภทนี้เรียกว่า แผ่นโฆษณาที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า OUTDOOR ADS และรวมถึง BUS SHELTER หรือที่พักรถประจำทางที่เปลี่ยนโฉมใหม่ โดยการใช้ไฟฟ้ามาประกอบทำให้รูปโฆษณาที่ติดอยู่ตามที่พักรถประจำทางเปรียบพร้อมไปด้วยแสงและสี ซึ่งทำให้เด่นมากในเวลากลางคืน ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทข้ามชาติและบริษัทของคนไทยแท้ ๆ 2 บริษัท และต่างฝ่ายต่างก็แบ่งส่วนแบ่งในตลาด (MARKET SHARES) ทั้งทางภาครัฐบาลและภาคเอกชน ส่วนโฆษณาที่เคลื่อนที่ได้ และแปลกตาออกไปอีกซึ่งนับว่าเป็นการสร้างสรรค์ที่วิเศษยิ่งก็คือการโฆษณาหลังรถตุ๊ก ๆ (TUK TUK BACK) ที่มองดูแล้วแตกต่างออกไปจากการโฆษณาหลังรถประจำทางหรือข้างรถประจำทาง (BUS BACK & BUS SIDE) ตรงที่จุดขายออกจะมองดูแปลกตาอยู่สักหน่อย เพราะจุดที่ทำให้ผู้บริโภครส่วนใหญ่สนใจก็ตรงที่รถตุ๊ก ๆ นี้ชอบขับรูดเลียวย้ายเลียวยาว หรือขับเร็วนั่นเอง ถ้าเรียกตามภาษาชาวบ้านก็ต้องบอกว่าขับ “ซิ่ง” เหลือเกิน ทำให้ล้อสายตาให้ต้องมองตาม

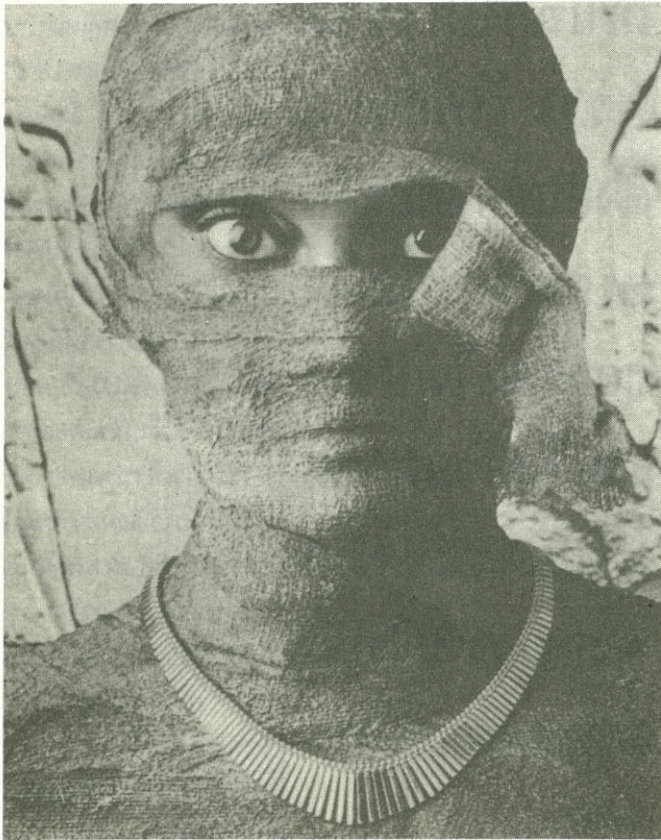
สิ่งโฆษณาที่กำลังนิยมออกแบบ

โฆษณาที่ปรากฏตามหน้าจอโทรทัศน์หรือนิตยสาร หนังสือพิมพ์มักจะบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับตัวสินค้า เกี่ยวกับเพศหรือเนื้อหาของงานโฆษณาเต็มไปด้วยความไม่มีสาระซึ่งผิดจาก ผลงานโฆษณาของต่างประเทศมาก

เป็นชิ้นงานโฆษณาและใหม่เอี่ยมในขณะที่นี้ก็ไม่เห็นจะดีไปกว่า “อักษรคอมพิวเตอร์” (COMPUTER LETTER) ซึ่งมองดูแล้วทันสมัยจริง ๆ เช่น กรณีคราวเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานครที่พลตรีจำลอง ศรีเมือง ท่านได้รับเลือกตั้งแต่ท่านมิได้ใช้สื่อการเขียนตัวอักษรด้วยคอมพิวเตอร์ และได้รับเลือกตั้งจากประชาชนกรุงเทพมหานคร ท่านใช้ความเป็นคนดี คนซื่อ ตามหลักการตลาดก็ตรงกับหลักทฤษฎีที่ว่าท่านวางตำแหน่งตัวท่านและจุดขายของท่านแตกต่างจากคู่แข่งนั่นเอง (MARKET POSITIONING & PRODUCT'S FEATURES) ถึงขนาดพลิกประวัติศาสตร์ของการออกเสียงเลือกตั้งของกรุงเทพมหานครเลยทีเดียว แต่สิ่งโฆษณาด้วยอักษรคอมพิวเตอร์นี้ กลุ่มกรุงเทพก้าวหน้าที่ใช้กลยุทธ์นี้ในการหาเสียง โดยการจัดตั้งแผงขนาดยักษ์ (BILLBOARD) ที่มีอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ (ด้านโรงพยาบาลราชวิถี) มีการใช้ไฟฟ้าประกอบทำให้เกิดแสงวิ้งไปวิ้งมา เรียกความสนใจของประชาชนได้มาก ตามหลักการตลาดที่ว่าสร้างกลยุทธ์การขาย (SELLING STRATEGY) โดยผลสรุปคือ-

1) A = ATTENTION ก่อให้เกิดความตั้งใจ

2) I = INTEREST ก่อให้เกิดความสนใจ

3) D = DESIRE ก่อให้เกิด
ความปรารถนา

4) A = ACTION ก่อให้เกิด
การซื้อ

และแผ่นโฆษณา (POSTER) ที่ใช้อักษร
คอมพิวเตอร์อันล่าสุดก็คือแผ่นโฆษณา
เชิญชวนเชียร์กีฬาประเพณีระหว่าง
จุฬา-ธรรมศาสตร์

ผลงานโฆษณาที่ทุกท่านเห็นอยู่
ในปัจจุบันนี้ถ้าสังเกตให้มากขึ้นจะพบ
ว่า ผลงานโฆษณาที่ปรากฏตามหน้าจอ
โทรทัศน์ หรือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์
มักจะบรรจุเนื้อหาที่เกี่ยวกับการให้
ความรู้เกี่ยวกับตัวสินค้า เกี่ยวกับเพศ
หรือเนื้อหาของงานโฆษณาเต็มไปด้วย
ความไม่มีสาระ ซึ่งคิดจากผลงานโฆษ
ณาของต่างประเทศมาก ตัวอย่าง เช่น
ผลงานการประกวดโฆษณายอดเยี่ยมทาง
สื่อโทรทัศน์ของประเทศสหรัฐอเมริกา
(พ.ศ. 2527) โดยนิตยสารโฆษณาชื่อ
ADVERTISING-AGE จะเห็นได้
ว่าผลงานทุกชิ้นได้สอดใส่ประเพณี
อันดีงามของประเทศเขา ถ้าผู้ที่เกี่ยว
ข้องในวงการโฆษณาจะใช้แนวความ
คิดนี้ก็คงจะทำให้ผลงานโฆษณาของ
ประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ใน
ประเพณีอันดีงามของประเทศไทย เช่น
เดียวกัน

ตามที่ทราบกันดีอยู่แล้ว เศรษฐกิจ
ของโลกกำลังอยู่ในภาวะตกต่ำ เศรษฐกิจ
ในประเทศไทยก็ต้อง “พลอยฟ้า พลอย

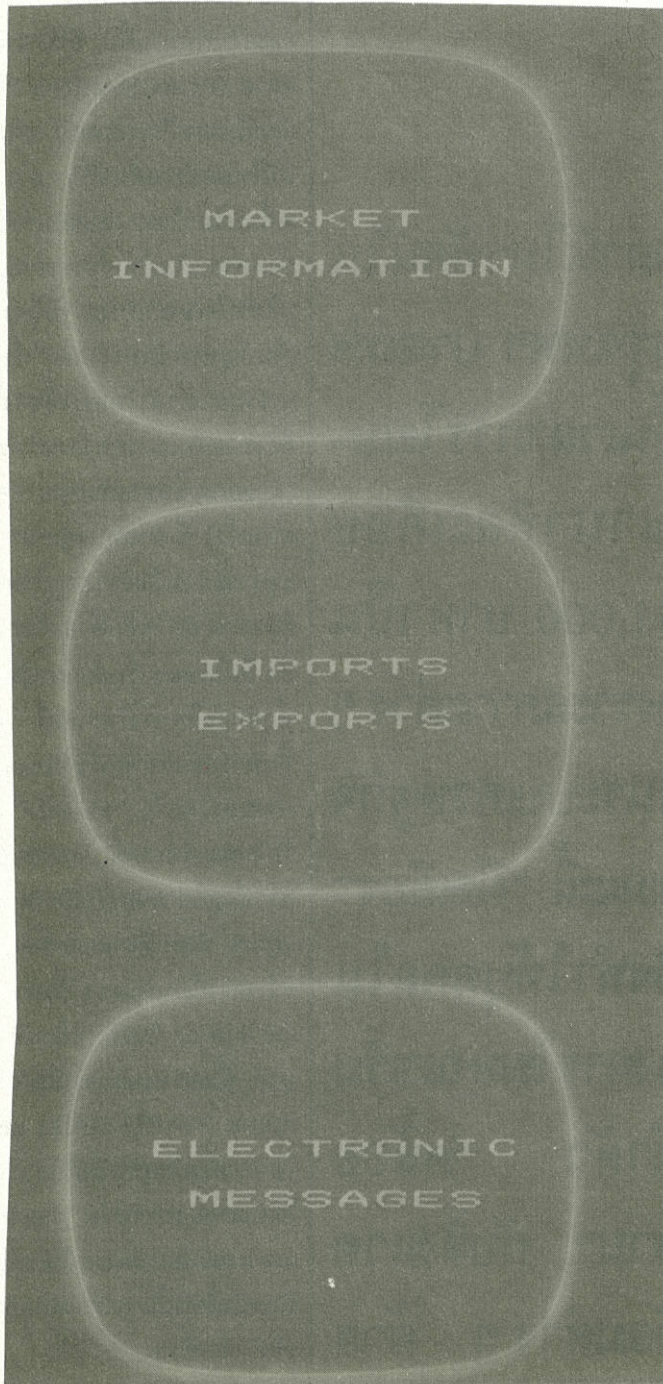
ฝน” ไปด้วย เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเล็ก และกำลังพัฒนา ดังนั้นธุรกิจโฆษณาที่เคยฟูฟามตลอดก็ต้องมีอันซบเซาไปเช่น ธุรกิจและองค์การต่าง ๆ บริษัทโฆษณาเล็ก ๆ ก็จำเป็นต้องเลิกกิจการไปหลายบริษัท ที่เปลี่ยนชื่อไปที่หลายบริษัท บริษัทยักษ์ใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทข้ามชาติที่มีกิจการในเมืองไทยก็พุงตัวไปได้เท่านั้น โดยหลักการดังกล่าว พอสรุปได้ว่า องค์การธุรกิจต่าง ๆ พยายามยึดนโยบายหลักในขณะนี้ คือ นโยบายเพื่อความอยู่รอด (SURVIVAL POLICY)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมาวงการธุรกิจโฆษณาแยลง แม้ว่าแต่ละปีจะมีการจ่ายค่าสื่อโฆษณาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 15 เปอร์เซ็นต์ แต่ด้วยการเพิ่มอัตราค่าสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อทางโทรทัศน์นั้นขึ้นพรวดพราด จะเห็นได้จากสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพฯ บางแห่งขึ้นเวลาการโฆษณานาทีละเกือบ 91,000 บาท เป็นเพราะสภาวะต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจขณะนี้ “ฝืดเคือง” จึงทำให้บุคคลในวงการโฆษณาเริ่มทำตัว “คล้อยตาม” กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไปด้วย ถ้าจะเรียกว่าปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม จะถูกหรือคิดนั้นไม่ทราบ แต่ที่ทราบและเห็น ๆ อยู่ก็คือ เมื่อบริษัทผู้ว่าจ้างทำโฆษณา หรือบริษัทผู้ผลิตสินค้าเริ่มตัดงบประมาณการโฆษณาลง เพราะต้อง “รัดเข็มขัด” ตัวเอง อัน

สถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพฯ บางแห่งขึ้นเวลาการโฆษณานาทีละเกือบ 91,000 บาท เป็นเพราะสภาวะต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจขณะนี้ “ฝืดเคือง” จึงทำให้บุคคลในวงการโฆษณาเริ่มทำตัว “คล้อยตาม” กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย

เนื่องมาจากผู้บริโภคเข้มงวด เก็บออมเงินกันมากขึ้น อำนาจการซื้อในตลาด (PURCHASING POWER) ย่อมน้อยลงเป็นเงาตามตัว แต่ผลกระทบที่มีโทษอย่างมหันต์คือ การสื่อความเคลื่อนไหวในทางลบต่อบริษัทโฆษณาทั้งหลาย เริ่มตั้งแต่การจอบ เวลาของบริษัทโฆษณากับสถานีโทรทัศน์ซึ่งเป็นปัญหาหนักประเภท “เรื้อรัง” คือ การระบายเวลาโฆษณาที่จองไว้ ซึ่งต้องขายกันเองระหว่างบริษัทโฆษณา (นัดพบปะซื้อขายกันเองอาทิตย์ละครั้ง สองครั้ง) ซึ่งขาดทุนอยู่เสมอ และการขอความร่วมมือจากสถานีโทรทัศน์ให้ช่วยขายเวลาให้อีกด้วย ปัญหาต่อมาคือ สื่อโฆษณา เริ่มผันแปรเป็นสื่ออื่น ๆ ที่ถูกกว่าสื่อทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะสื่อทางหนังสือพิมพ์ซึ่งมีมองดูจากโครงการของรัฐ “32 หน้า” เพื่อต้อนรับโฆษณาให้มากขึ้น และสื่อทางนิตยสารซึ่งถูกกว่าและกำลังเป็นที่นิยมกันอยู่มาก ปัญหาที่สามและสำคัญยิ่งคือการสร้างสรรค์งานโฆษณา เริ่มด้วยการจำกัดเวลาจาก 60 วินาที เหลือเพียง 15 วินาที เนื้อหาโฆษณาจะเป็นการขายโดยเหตุผล (HARD SELL) และเนื้อหาโฆษณาที่รูปแบบหนึ่งก็คือ การเล่นบทโฆษณาของสาวสวย และวัยรุ่น ไม่เฉพาะแต่แสดงบทบาทในการเสนอขายสิ่งเหล่านี้เท่านั้น แต่ต้องเล่นบทให้ “สมจริง” อีกด้วย

● อักษรคอมพิวเตอร์ (Computer Letters)

ถ้าบริษัทโฆษณาประกอบการ โดยถูกต้องอย่างมีระบบแบบแผน มี จริยธรรมทางธุรกิจ และใช้นโยบาย การตลาดเป็นแกนนำ และมีการส่งเสริม การขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะ การแข่งขันสูง (KEEN COMPETITION) ซึ่งโฆษณามีบทบาทและเป็น องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการ ครอบครองตลาด (MARKET CORE) ให้ได้รับส่วนแบ่งมากที่สุด และให้ได้เป็นที่ “หนึ่ง” ในตลาดเมือง ไทยนั้นย่อมไม่ใช่ความฝันที่เกินความเป็นจริงไปได้

กลยุทธ์การตลาดดังกล่าวก็คือ.-

1. กลยุทธ์สร้าง “เราต้องโต” (INTENSIVE GROWTH STRATEGY) โดยการเพิ่มอัตราลูกค้าในปัจจุบัน ให้มากขึ้น ทั้งนี้ บริษัทโฆษณาต้องยื่น หักในอุดมการณ์และนโยบายที่เป็นจริง และยึดหยุ่นได้เสมอ และหาวิธีดึงดูด บริษัทผู้ผลิตสินค้าที่ไม่เคยเป็นลูกค้า (ATTRACT NON-USERS) ให้มากขึ้นเพื่อ “พัฒนาตลาด” (MARKET DEVELOPMENT)

2. กลยุทธ์ “การสร้างสรรค์” (CREATIVE STRATEGY) ต้องเข้าใจปัญหาของผู้ทำการโฆษณาหรือผู้ ผลิตสินค้า และงบประมาณที่จำกัด เพื่อให้ได้มาซึ่งชิ้นงานโฆษณาที่อาจจะมิ

เพียง 15 วินาที ซึ่งต้องโน้มน้าวจิตใจของผู้ชม หรือผู้บริโภคให้ตัดสินใจซื้อสินค้าที่โฆษณานั้นให้ได้ แม้ว่าการ “กำไร” จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการประกอบกิจการธุรกิจ แต่การกำไรนั้น ควรจะแบ่งออกเป็น แผนระยะสั้นหรือแผนระยะยาว

3. กลยุทธ์ “การประสานงาน” (COORDINATING STRATEGY) หลักการตลาดในปัจจุบันขึ้นอยู่กับ 4P's.-

- 3.1 สินค้า (PRODUCT)
- 3.2 ราคา (PRICE)
- 3.3 การจัดจำหน่าย

(PLACE)

3.4 การส่งเสริมการขาย (PROMOTION)

แต่หลักการตลาดดังกล่าวจะไม่สัมฤทธิ์ผลแต่ประการใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าบุคคลในองค์กรนั้นไม่ได้สร้าง “ระบบ” และ “การร่วมมือร่วมใจ” ภายในองค์กรนั้น

ถ้าจะพูดตามความเป็นจริงแล้ว กลไกที่สำคัญของธุรกิจการโฆษณาคือ การออกความคิดสร้างสรรค์ (CREATIVE) ในงานโฆษณา และผู้เขียนบทโฆษณา (COPY WRITER) ซึ่งในปัจจุบันฝ่ายสร้างสรรค์และผู้เขียนบทโฆษณาแต่ละบริษัทต้องทำงานหนัก ก็คือต้อง

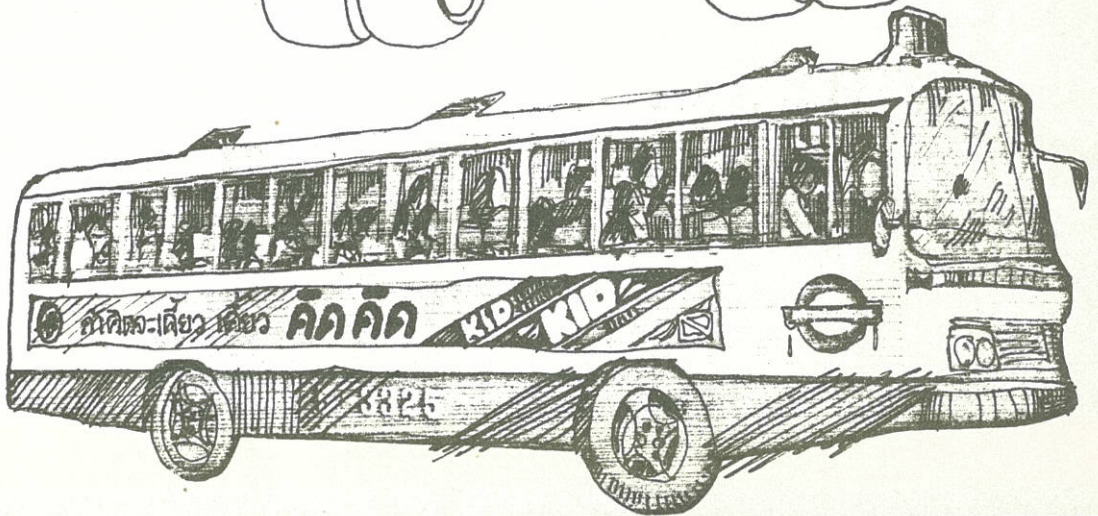

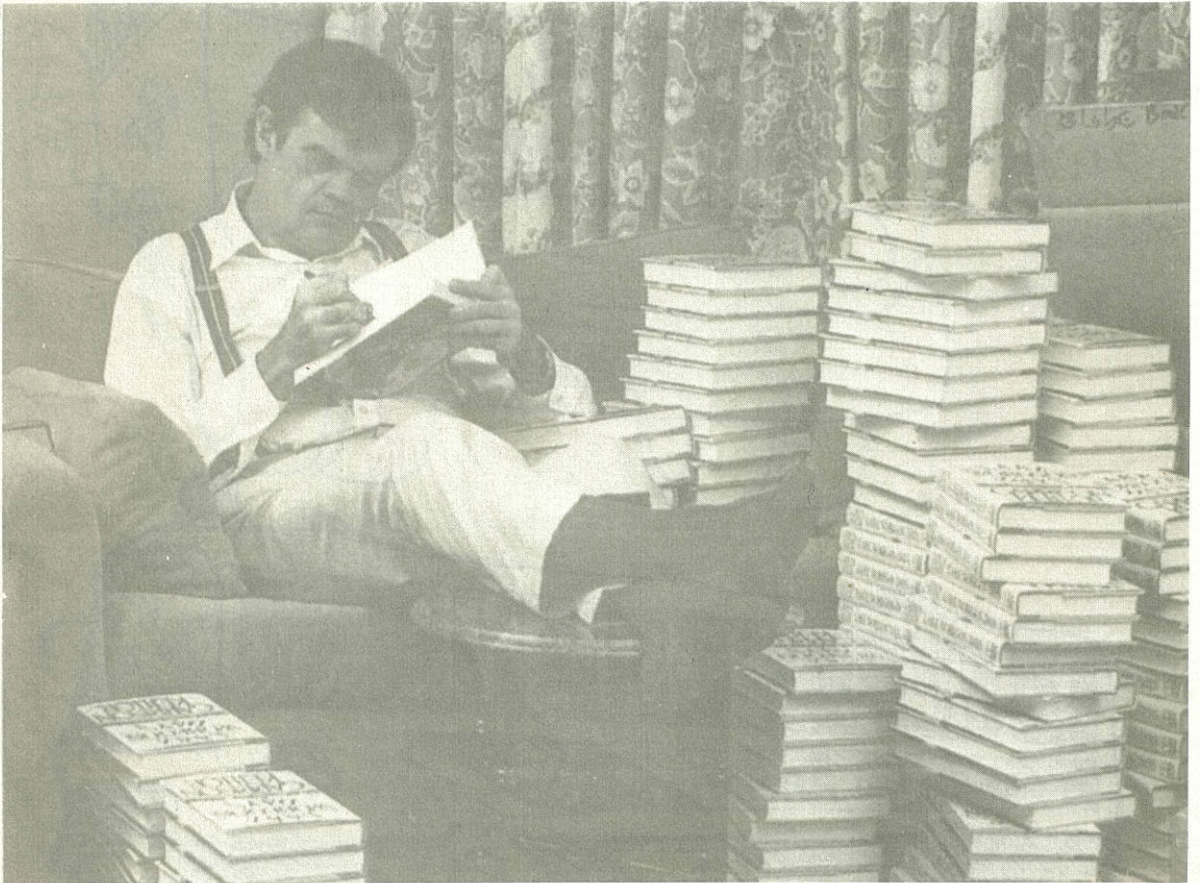
ศูนย์สาธิตผลิตภัณฑ์

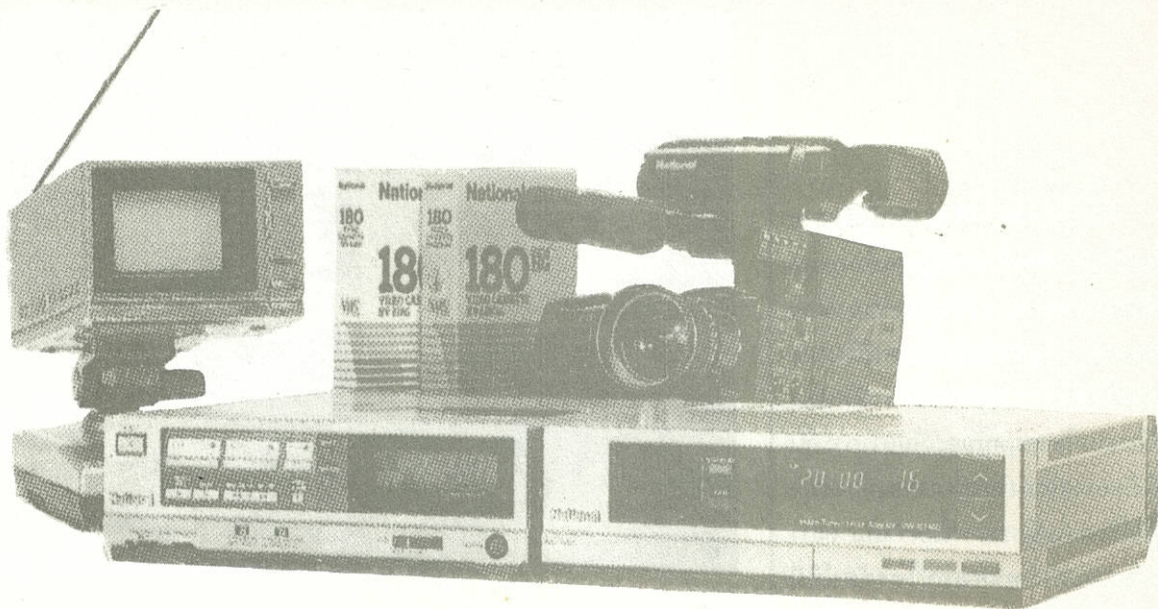
สร้างผลงานโฆษณาที่ชัดเจนในเวลาจำกัด สวย และตรงประเด็นในการขาย ฝ่ายสร้างสรรค์ และผู้ทำบทโฆษณา นี่เป็นคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวที่มี “ไฟแรง” ยุคก้าวหน้าของเมืองไทย ที่มักไม่ชอบการที่ถูกควบคุมงานโฆษณาโดย กบว. (คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์) ซึ่งมีเจตคติแตกต่างกัน ในเรื่องของ “ภาษา” “ภาพ” และ “อารมณ์” ที่สอดใส่อยู่ในชิ้นงานโฆษณา แต่สิ่งที่คนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวขาดการสอดใส่ “สุนทรีย์” คือ การสอดแทรกศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทย ให้เป็นส่วนประกอบในภาพหรือชิ้นงานโฆษณา ซึ่งถ้าจะ “คัดลอก” ของต่างประเทศ หรือคิดเปลี่ยนแปลงรูปมาก็ควรจะนำเอาสิ่งดีอันมีคุณค่านี้เข้ามาด้วย และสิ่งที่ “กลัว” อย่างยิ่งก็คือ การตัดทอนเนื้อหาโฆษณาให้เหลือเพียงสั้นนิดเดียว ในสภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาเช่นนี้ จนล้มสิทธิในการสอดแทรก ศิลปะ วัฒนธรรม ไปโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงไปในปี 2529 นี้

วงการธุรกิจโฆษณาในประเทศไทยก่อตั้งมาไม่ถึงครึ่งศตวรรษ การที่จะล้มเลิกกิจการไปในวงการธุรกิจย่อมเป็นไปได้ แต่ผลงานโฆษณาและการดำเนินการ ซึ่งดูทำที่นับตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมาจะ “เพี้ยน” จากหลักการตลาดที่ว่าเพื่อตอบสนองความ

- โฆษณาประเภทเคลื่อนที่ได้ข้างหลัง และข้าง ๆ รถประจำทาง (Bus Back & Bus Side)

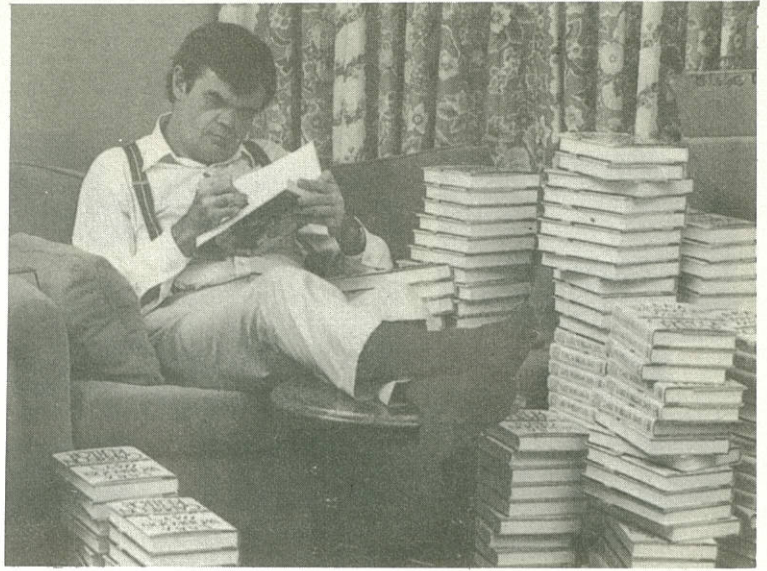
บทบาทของเทปโทรทัศน์ กับงานบริการห้องสมุด

โดย พวงเพ็ญ ระยัษพันธ์
อาจารย์ประจำแผนกวารสารและเอกสาร
หอสมุดมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ในปัจจุบันเทปโทรทัศน์ได้กลายเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของห้องสมุดที่มีบทบาทต่อการให้บริการของห้องสมุดมาก บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เริ่มตระหนักดีแล้วว่า การนำเทปโทรทัศน์มาใช้ในงานห้องสมุดนั้นจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการขยายงานบริการของห้องสมุดให้ได้รับความนิยมมากขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตามบทบาทของเทปโทรทัศน์ที่มีผลต่อการให้บริการห้องสมุดนั้นมาทราบกันอย่างชัดเจนเมื่อวารสาร Library Journal ได้จัดทำการวิจัยขึ้นในเดือนตุลาคม 2528 โดยมีห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยรวมทั้งห้องสมุดประชาชนจากหลายประเทศเป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้บรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามต้องอธิบายถึงขอบข่ายของการจัดหาทรัพยากรด้านเทปโทรทัศน์ในห้องสมุดของตนว่าเน้นหนักทางด้านใด นโยบายในการจัดหา วิธีดำเนินการจัดหา และปริมาณการยืมเทปโทรทัศน์ที่ผู้ใช้ยืมออกจากห้องสมุด และการวิจัยครั้งนี้พบข้อมูลที่น่าสนใจหลายประการดังนี้

ขนาดของทรัพยากร ด้านเทปโทรทัศน์

จากจำนวนห้องสมุดที่สุ่มตัวอย่าง 73 แห่ง ร้อยละ 87 ได้ตอบให้ทราบเกี่ยวกับทรัพยากรด้านเทปโทรทัศน์ในแต่ละห้องสมุดว่า การนำทรัพยากร

เทปโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยได้แก่บทละครของเชกสเปียร์และภาพยนตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเวียดนาม

ด้านเทปโทรทัศน์มาให้บริการนั้นล้วนแต่เป็นโครงการใหม่หรือบางแห่งเป็นโครงการต่อเนื่อง มีเทปโทรทัศน์ในห้องสมุดตั้งแต่ 12 ชื่อเรื่องจนถึง 5,000 ชื่อเรื่อง ส่วนอีก ร้อยละ 13 ตอบว่ายังมีอุปสรรคบางประการที่ไม่สามารถจัดหาเทปโทรทัศน์มาให้บริการได้มากเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญดังกล่าวได้แก่ปัญหาด้านงบประมาณ ด้านสถานที่และด้านบุคลากร เป็นต้น

การวางแผนเกี่ยวกับ

การเพิ่มทรัพยากรด้านเทปโทรทัศน์

ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่จะมีการวางแผนที่จะเพิ่มทรัพยากรด้านเทปโทรทัศน์ให้มากขึ้นในปี 1986 และที่น่าแปลกใจก็คือทุกห้องสมุดต่างมีโครงการที่จะเพิ่มเทปโทรทัศน์ แม้ว่างบประมาณจะไม่เพิ่มขึ้นก็ตาม ในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยพบว่า ร้อยละ 32 ของห้องสมุดทั้งหมดมีเทปโทรทัศน์ไว้ให้บริการแล้วไม่น้อยกว่า 100 ชื่อเรื่อง แต่อย่างไรก็ตามห้องสมุดเหล่านี้ต่างวางแผนที่จะเพิ่มจำนวนให้มากขึ้นอีก ร้อยละ 23 ในปี 1986 ส่วนห้องสมุดที่เหลือตอบว่าห้องสมุดของตนมีเทปโทรทัศน์ไว้ให้บริการอยู่แล้วโดยเฉลี่ยแห่งละ 735 ชื่อเรื่อง และได้วางแผนที่จะเพิ่มปริมาณขึ้นอีก ร้อยละ 9 ในขณะที่งบประมาณของโครงการจัดหาทรัพยากรดังกล่าวเพิ่มขึ้นเพียง ร้อยละ 7 เท่านั้น

ราคาของเทปโทรทัศน์

ในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจะใช้งบประมาณ 30,000 -

70,000 เหรียญ ในขณะที่ห้องสมุดประชาชนใช้งบประมาณเฉลี่ยปีละ 13,000 เหรียญ

แหล่งและคู่มือในการคัดเลือก

ห้องสมุดส่วนใหญ่ซื้อเทปโทรทัศน์ในราคาขายส่งจากร้านขายวัสดุ-โสตทัศนูปกรณ์ รองลงมาคือการสั่งซื้อโดยตรงจากผู้ผลิตและผู้แทนจำหน่าย สำหรับคู่มือที่ใช้ช่วยในการคัดเลือกนั้นห้องสมุดส่วนใหญ่มักจะใช้บทวิจารณ์ที่ดีพิมพ์เกี่ยวกับเทปโทรทัศน์เป็นคู่มือสำคัญ บทวิจารณ์ที่ได้รับความนิยมกันแพร่หลาย เช่น Last Word on Video, Library Journal, The New York Times, Videolog และ Video Times

นอกจากนี้ห้องสมุดบางแห่งยังใช้บทวิจารณ์จากแหล่งอื่นช่วยเช่น Billboard, Stereo Review, Booklist และ Landers Film Review

แต่ในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยคู่มือที่สำคัญที่ใช้ในการคัดเลือกได้แก่ ELLA Evaluations, School Library Journal, Choice และ Media Review Digest

เทปโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยได้แก่บทละครของเชกสเปียร์ และภาพยนตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเวียดนามเช่น The Nova และ The Deer Hunter ส่วนในห้องสมุดประชาชนภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่จะเป็นภาพยนตร์ของเด็ก เช่น

Pete's Dragon, Mary Poppins, Bed-nobs and Broomsticks, Karate Kid และภาพยนตร์บันเทิงที่ได้รับความนิยมมากในห้องสมุดประชาชนได้แก่ The Officer and Gentleman, Rambo เป็นต้น

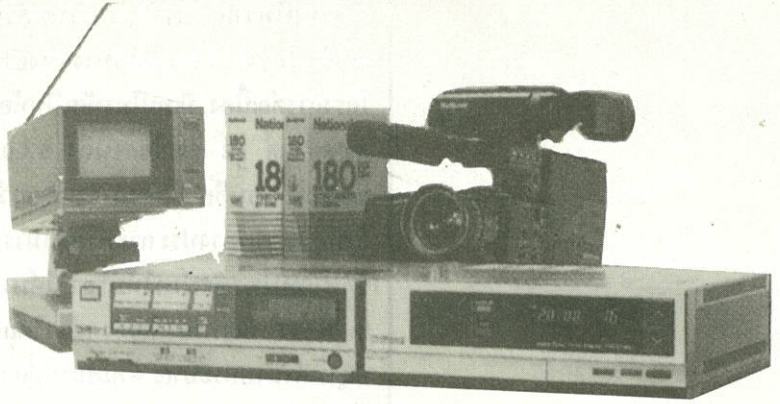
นโยบายในการยืม

ในห้องสมุดประชาชนพบว่า ร้อยละ 91 ของผู้ตอบแบบสอบถามอนุญาตให้ผู้ใช้อืมเทปโทรทัศน์ออกจากห้องสมุด ระยะเวลาในการยืมส่วนใหญ่ให้ยืมประมาณ 2-3 วันหรือให้ยืมเฉพาะวันหยุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของห้องสมุดแห่งนั้น ๆ ส่วนห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยพบว่า ร้อยละ 53 เท่านั้นที่อนุญาตให้ผู้ใช้อืมเทปโทรทัศน์ออกจากห้องสมุด ซึ่งระยะเวลาในการยืมจะนานขึ้นกว่าห้องสมุดประชาชน เช่น 1-2 สัปดาห์

อัตราการยืมและข้อจำกัด

ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 71 ตอบว่าให้บริการยืมโดยไม่คิดมูลค่า อีกร้อยละ 29 คิดค่าธรรมเนียม เช่น 3 เหรียญต่อ 3 เรื่องในเวลา 3 วัน หรือบางแห่งคิดเงินค่าประกันความเสียหายเป็นเงินมัดจำ 50 เหรียญต่อเทปโทรทัศน์ 1 เรื่อง ส่วนในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยนั้นไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

ข้อจำกัดบางประการในการยืมในห้องสมุดประชาชนมีมากกว่าห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย เพราะปรากฏว่าห้องสมุดประชาชนถึง ร้อยละ

การนำเทปโทรทัศน์มาใช้ในห้องสมุดเป็นส่วนสำคัญมากที่จะช่วยกระตุ้นให้มีผู้ใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้น

83 มีข้อจำกัดเรื่องอายุโดยมีระเบียบการยืมว่าผู้ยืมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี หรือหากอายุต่ำกว่านั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองเสียก่อน ในบางแห่งมีข้อจำกัดอื่น ๆ เช่น ให้บริการยืมเพียง 2 เรื่องต่อ 1 คน ในขณะที่ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 78 ตอบว่าจะจำกัดให้ยืมเฉพาะอาจารย์ นักศึกษา และนักวิชาการของมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่บางแห่งอาจมีข้อจำกัดเพิ่มขึ้น เช่น ให้อาจารย์ยืมสอนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น

เทปโทรทัศน์มีผลให้

ผู้มาใช้บริการเพิ่มขึ้นจริงหรือไม่

ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทุกแห่งต่างให้คำตอบเช่นเดียวกันว่าการนำเทปโทรทัศน์มาใช้ในห้องสมุดเป็นส่วนสำคัญมากที่จะช่วยกระตุ้นให้มีผู้ใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้น สังเกตได้จากมีผู้ใช้ห้องสมุดหน้าใหม่เข้ามาใช้บริการ หรือผู้ใช้ที่นาน ๆ ครั้งจะเข้าใช้ห้องสมุด จะเข้าใช้ห้องสมุดบ่อยครั้งขึ้น หรือมีผู้มาขอทำบัตรสมาชิกห้องสมุดเพิ่มขึ้น บรรณารักษ์ท่านหนึ่งกล่าวว่าการจัดบริการเทปโทรทัศน์ขึ้นในห้องสมุดยังส่งผลต่อเนื่องไปสู่การไว้ชุดประเภทอื่น ๆ ด้วย เช่น หลังจากผู้ใช้ได้ยืมเทปโทรทัศน์ไปดูแล้วมักจะกลับมาถามหาหนังสือในชื่อเรื่องเดียวกันอีก ทางด้านผู้ใช้ห้องสมุดนั้นจะได้รับประโยชน์มากจากการขยายบริการดังกล่าวของห้องสมุด ผู้ใช้ห้องสมุดบางคนได้ให้สัมภาษณ์ว่าการซื้อเครื่องเล่นเทป-

โทรทัศน์ไว้ใช้ในบ้านนั้นคุ้มค่ามากที่สุดเพราะห้องสมุดหลายแห่งมีบริการให้ยืมเทปโทรทัศน์ ดังนั้นเขาสามารถยืมเทปโทรทัศน์จากห้องสมุดมาใช้ก็ได้ หรือเช่าจากร้านเช่าเทปโทรทัศน์ก็ได้

ปัญหาในการให้บริการเทปโทรทัศน์

1. ปัญหาผู้ใช้ห้องสมุด

ปัญหาที่ห้องสมุดแทบทุกแห่งประสบได้แก่ปัญหาการใช้ห้องสมุดของผู้ใช้ ซึ่งพบว่า ผู้ใช้ไม่รู้จักรหัสวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่รู้จักการใช้คู่มือช่วยค้น ตลอดจนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของห้องสมุด การขยายงานบริการของห้องสมุดให้กว้างขวางขึ้นนับเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นของบรรณารักษ์และบุคลากรของห้องสมุด

2. ปัญหาด้านงบประมาณ

เนื่องจากความต้องการในการใช้เทปโทรทัศน์ของผู้ใช้ห้องสมุดค่อนข้างสูง อีกทั้งปรากฏว่าเทปโทรทัศน์ที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการใช้หรือยืมมักจะเป็นเทปโทรทัศน์ที่อยู่ใน 10 อันดับยอดนิยมทั้งสิ้น ซึ่งวัสดุดังกล่าว นอกจากจะมีคุณค่าทางวิชาการและการศึกษาน้อยแล้ว ยังมีราคาค่อนข้างสูงด้วย ดังนั้นปัญหาด้านงบประมาณจึงเป็นปัญหาใหญ่อีกประการหนึ่ง

3. ปัญหาด้านบุคลากร

การขยายงานบริการด้านเทปโทรทัศน์จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความชำนาญในสื่อดังกล่าว ตลอดจนความชำนาญในงานเทคนิค เช่นการจัดหา การจัดหมู่และทำบัตรรายการ การ

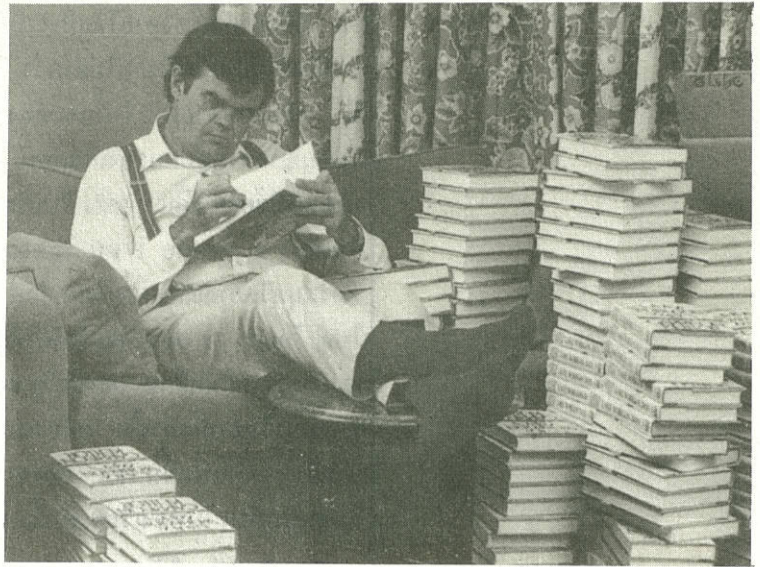
ให้บริการทั้งที่ให้บริการยืมภายในห้องสมุดและยืมภายนอกห้องสมุด

4. ปัญหาการจัดหา

บรรณารักษ์ผู้ทำหน้าที่จัดหาทรัพยากรด้านเทปโทรทัศน์จะประสบปัญหาด้านการจัดหามากเนื่องจากเทปโทรทัศน์ส่วนใหญ่ที่มีวางขายกันแพร่หลายมักจะเป็นเทปโทรทัศน์ที่เสนอเนื้อหาด้านความบันเทิงมากกว่าเนื้อหาด้านวิชาการ อย่างไรก็ตามมีบรรณารักษ์จัดหาหลายท่าน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าเป็นระยะเริ่มต้นของการให้บริการเทปโทรทัศน์นั้น บรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาควรจะต้องเลือกเทปโทรทัศน์ที่มีปริมาณผสมผสานกันระหว่างเนื้อหาทางบันเทิง เช่น ภาพยนตร์บันเทิง ดนตรีและเนื้อหาทางวิชาการ เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ใช้มักจะมุ่งมาใช้บริการยืมเทปโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาทางบันเทิงมากกว่าทางวิชาการ แต่ขณะที่ผู้ใช้ได้เข้ามาใช้บริการยืมเทปโทรทัศน์บันเทิงคดีนั้น ผู้ใช้จะพบว่ามีเทปโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาวิชาการอีกเป็นจำนวนมากที่รอการให้บริการของพวกเขาอยู่ หลังจากนั้นก็สามารถพัฒนาการจัดหาเทปโทรทัศน์ทางด้านวิชาการให้เพิ่มขึ้น

5. ปัญหาด้านการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ

มีผู้ใช้จำนวนมากที่ไม่คุ้นเคยต่อการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ดังนั้นจึงมักก่อความเสียหายให้แก่เทปโทรทัศน์ที่ยืมออกจากห้องสมุด เช่น การฉีกขาดของเทป หรือเนื้อหาที่ลบเลือนไป

การซื้อเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ไว้ในบ้านนั้นคุ้มค่ามากที่สุด เพราะห้องสมุดหลายแห่งมีบริการให้ยืมเทปโทรทัศน์

ซึ่งทั้งนี้เกิดจากความไม่ชำนาญในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ

6. ปัญหาด้านการจัดเก็บ

การจัดเก็บเทปโทรทัศน์และเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ จำเป็น ต้องอาศัยห้องที่มีอุณหภูมิที่เหมาะสม อุณหภูมิที่ร้อนหรือเย็นเกินไปล้วนแต่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่เทปโทรทัศน์ อีกทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดเก็บยังต้องการเนื้อที่พอสมควร ซึ่งปัญหาที่จะกระทบกระเทือนมากแก่ห้องสมุดที่มีเนื้อที่จำกัด

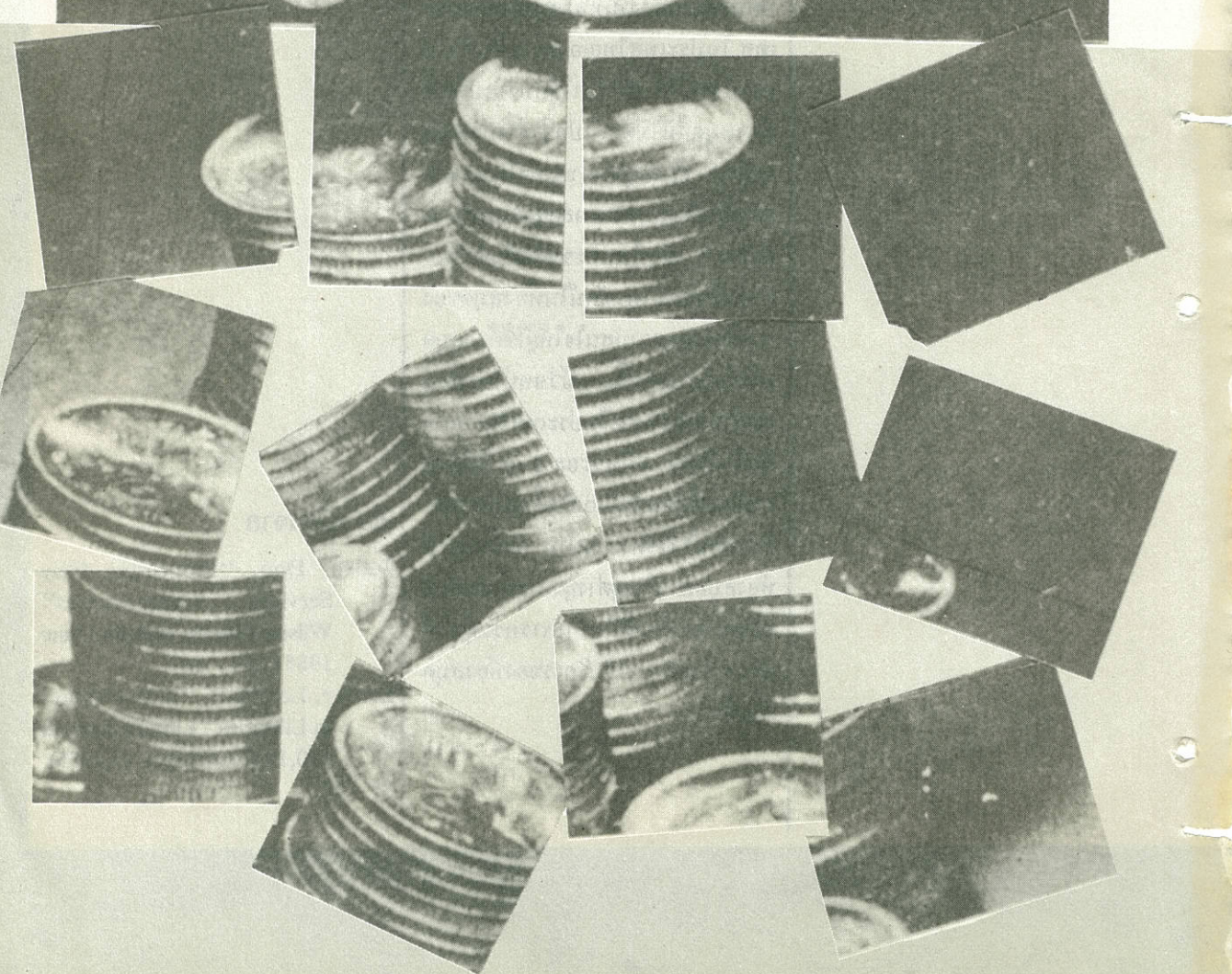
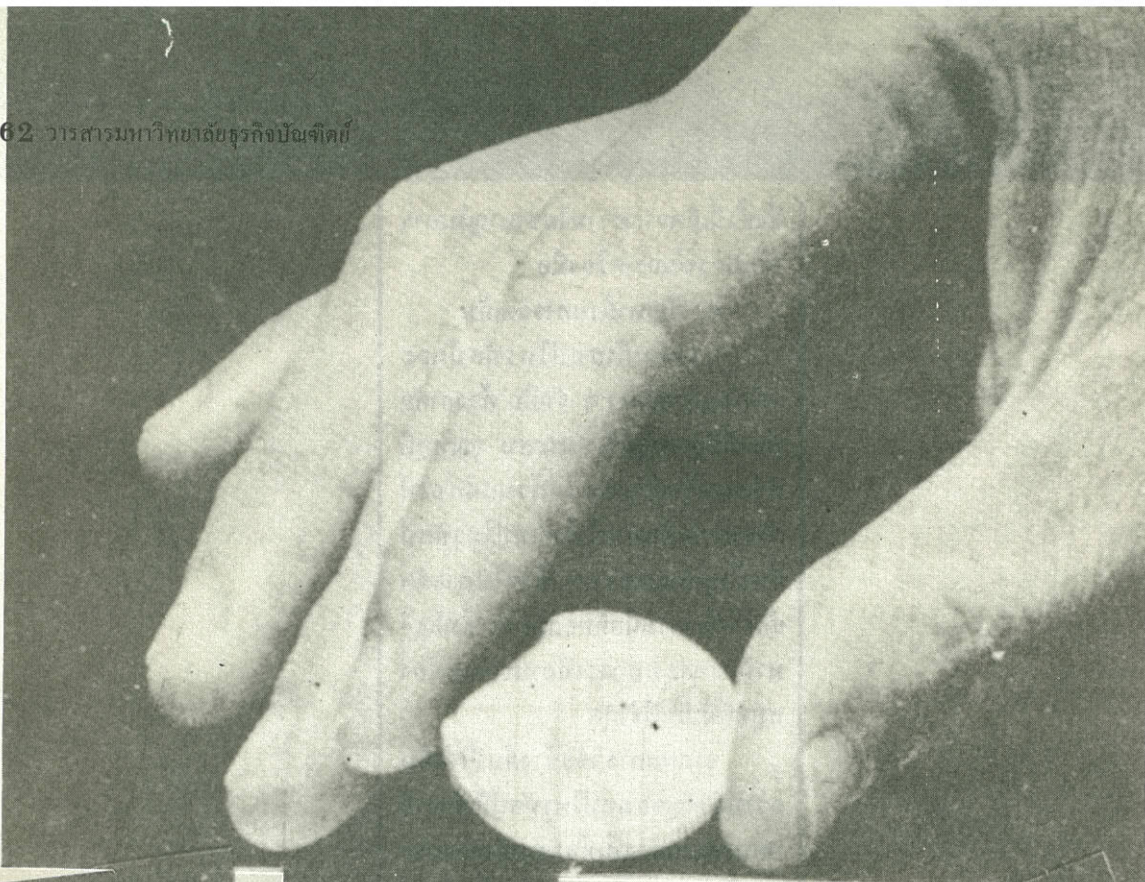
จากผลการวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นความสำคัญของเทปโทรทัศน์ที่เข้ามามีบทบาทมากต่องานห้องสมุดในต่างประเทศ ในประเทศไทยเองความตื่นตัวในการนำเทปโทรทัศน์มาใช้กับงานบริการห้องสมุดก็มีไม่ด้อยไปกว่าต่างประเทศมากนัก ห้องสมุดหลายแห่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เน้นที่จะประชาสัมพันธ์ทรัพยากรด้านเทปโทรทัศน์ในห้องสมุดของตนเพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้ใช้อุปกรณ์มาใช้บริการมากขึ้น แม้ว่าเทปโทรทัศน์จะเข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยหลายปีแล้วก็ตาม แต่ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาเองที่ผู้คนมักนิยมมีเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ไว้ใช้ภายในบ้าน ดังนั้นการที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ต่างมุ่งประชาสัมพันธ์ทรัพยากรด้านนี้จึงเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนหันมาใช้บริการของห้องสมุดเพิ่มขึ้น

เรียบเรียงจาก

Julien, Don. "Pioneering New Services : Videocassettes" *Wilson Library Bulletin* (June 1985) 664 - 667.

Lettner, Loretta-L. "Videocassettes in Libraries" *Library Journal* 110,19 (November 15,1985):

35 - 37.

การสูญเสีย สิทธิในการรับมรดก

นุชทิพย์ ป. บรรจงศิลป์
รองคณบดีคณะนิติศาสตร์

ถ้าคุณห้สมรณภาพบิดามารดาญาติพี่น้องลูกหลานเป็นเจ้าภิกษุอยู่ในสิกขาบทแล้วจะปั้นเอาทรัพย์มรดกของคุณห้สมิได้

มนุษย์เราเกิดมาต่างก็ดิ้นรนต่อสู้ เพื่อให้ตนมีชีวิตที่สุขสบาย บ้างก็ขวนขวายทำมาหากินจนมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย บ้างก็โชคชะตาวาสนาไม่สงชี-วิตกตักต้อบักมืออยู่ไม่น้อย ประเพณีของไทยนิยมที่จะสะสมทรัพย์สินของคนที่ทำมาหาได้ไว้ให้ลูกหลาน เพราะความกลัวว่าอนาคตข้างหน้าลูกหลานจะลำบากอีกทั้งไม่ต้องการให้ทรัพย์สินของตนตกไปเป็นของคนอื่น ความรู้สึกนึกคิดนี้มีกันมาตั้งแต่โบราณจนรัฐเองต้องบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายรับรองและคุ้มครอง จากกฎเกณฑ์ที่มีขึ้นในระยะแรกจะเห็นได้จากเมื่อครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ปรากฏตามศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงว่า “ไพร่ฟ้าหน้าใส ลูกเจ้าลูกขุนผู้ใดแลล้มหายตายกว่า เย่าเรือน พ่อเชื้อเสื่อค้ำมัน ช้างขลุกลูกเมียเยี่ยข้าว ไพร่ฟ้าข้าไท ป่าหมาก ป่าพลู พ่อเชื่อมั่นไว้แก่ลูกมันสิ้น” แม้กระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีก็ยังมีบทบัญญัติเรื่องมรดกไว้โดยเฉพาะเรียกว่า พระไอยการลักษณะมรดก ได้บัญญัติแยกแยะไว้โดยละเอียดใช้บังคับกันมาจนถึงปี พ.ศ. 2478

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพที่ 6 มาตรา 1599 บัญญัติว่า “เมื่อบุคคลใดตายมรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท” วรรคสองบัญญัติต่อไปว่า “ทายาทอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกได้แก่บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น” นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2521 มาตรา 33 วรรค 2 ยังบัญญัติไว้อีกว่า “การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

ฉะนั้นเมื่อการรับมรดกเป็นสิทธิเราเองก็อาจจัดเป็นทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกได้ แต่อย่างไรก็ดีการที่ทายาทคนใดจะสูญเสียสิทธิในการรับมรดกก็ต้องเป็นทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกเสียก่อน

ผู้มีสิทธิรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาจแยกไปได้เป็น 3 พวก คือ

1. ทายาท
2. วัด
3. แผ่นดิน

1. ทายาท แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ทายาทซึ่งมีสิทธิรับมรดก โดยอำนาจแห่งกฎหมาย เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม” ซึ่งมีเพียง 6 ลำดับคือ

1. ผู้สืบสันดาน

2. บิดา มารดา
3. พี่น้องร่วมบิดามารดา
4. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
5. ปู่ ย่า ตา ยาย
6. ลุง ป้า น้า อา

คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ก็เป็นทายาทโดยธรรมภายใต้บังคับของบทบัญญัติพิเศษ (มาตรา 1635) แต่กรณีพระภิกษุเป็นทายาทกฎหมายลักษณะมรดก บทที่ 36 ซึ่งใช้บังคับก่อนประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ บรรพ 6 บัญญัติว่า “ถ้าภุชสะสมณภาพบิดามารดาญาติพี่น้องลูกหลานเป็นเจ้าของอยู่ในสิกขาบทแล้วจะรับเอาทรัพย์มรดกของภุชสะสมณได้ เหตุว่าเป็นบุตรพระเจ้าแล้ว ถ้าภุชสะสมณภพนั้นอุทิศไว้ถวายสวัญญาณทรัพย์และอัญญาทรัพย์ แก่พระภิกษุผู้เป็นญาติพี่น้องลูกหลาน จึงรับเอาทรัพย์ทั้งนั้นเป็นของเจ้าภิกษุได้ ถ้าภิกษุนั้นจุติจากอาตมาภพทรัพย์นั้นคงเป็นของในอาราม ผู้ใดจะว่ากล่าวเอาท่านว่าหามีได้เลย” อย่างไรก็ตามเมื่อใช้ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ บรรพ 6 สำหรับพระภิกษุนั้นจะเรียกร้องเอาทรัพย์มรดกในฐานะทายาทโดยธรรมไม่ได้ เว้นแต่จะสืบจากสมณเพศมาเรียกร้องภายในกำหนดอายุความ แต่พระภิกษุนั้นอาจเป็นผู้รับพินัยกรรมได้

หากลูกหลานหรือทายาทเป็นผู้มีความ
ประพฤติน่าดี กระทำความผิดในทาง
ทุจริตคิดมิชอบหรือกระทำการใด ๆ อัน
เป็นการแสดงความอกตัญญูต่อบุพการี
หรือผู้มีพระคุณ และเป็นผู้ไม่สมควรที่
จะได้รับมรดก ตามกฎหมายลักษณะ
มรดกบุคคลประเภทนี้อาจสูญเสียสิทธิในการ
รับมรดกได้

นอกจากทายาทโดยธรรมแล้ว
ยังมีทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม
เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม” ผู้รับพินัย
กรรมคือ บุคคลที่เจ้ามรดกได้ทำพินัย
กรรมยกทรัพย์มรดกให้ จะได้มากน้อย
เท่าใดแล้วแต่ข้อกำหนดในพินัยกรรม
ทายาทประเภทนี้แตกต่างกับทายาทโดย
ธรรมตรงที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นญาติกับ
ผู้ตาย จะเป็นผู้ใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็น
บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

2. วัด ในกรณีที่พระภิกษุเป็น
เจ้ามรดก กฎหมายได้วางบทบัญญัติไว้
ว่า ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มา
ระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณะเพศนั้น เมื่อ
พระภิกษุได้ถึงแก่ภรรณาภาพให้ตกเป็น
สมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระ
ภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้
จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดย
พินัยกรรม (มาตรา 1623) ที่เป็นเช่นนี้
ก็เพราะถือว่าทรัพย์เหล่านั้น ผู้มีจิต
ศรัทธาบริจาคเพื่อประโยชน์แก่พระ
ศาสนา มิได้ประสงค์จะให้ภิกษุเป็นการ
ส่วนตัว แต่ถ้าเป็นทรัพย์ที่มีมาก่อน
อุปสมบทภิกษุนั้นก็ย่อมตกแก่ทายาท
โดยธรรม ไม่ตกเป็นของวัด ตัวอย่าง
เช่น พระภิกษุถึงมรณภาพในขณะที่เป็น
พระภิกษุอยู่โดยมิได้ทำพินัยกรรมยก
ทรัพย์มรดกให้ใคร มรดกของพระภิกษุ
ย่อมตกแก่วัดที่พระภิกษุนั้นอยู่ เช่นนี้
เป็นต้น

3. แผ่นดิน กฎหมายลักษณะมรดกบทที่ 48 บัญญัติว่า “เศรษฐีคนใดผู้มั่งคั่งถึงแก่ภรรยาและหาญาติพี่น้องพงศา มิได้ ท่านให้อาทรัพย์สินแก่หัวแขวน เงินทอง ช้างม้า ข้าคน เครื่องบริโภคทั้งปวงนั้นเข้าท้องพระคลังหลวง” ส่วนกฎหมายลักษณะมรดกบรรพที่ 6 ที่ใช้ในปัจจุบันมาตรา 1753 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งสิทธิของเจ้าของนี้กองมรดก เมื่อบุคคลใดถึงแก่ความตายโดยไม่มีทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรม หรือการตั้งมูลนิธิตามพินัยกรรม มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่แผ่นดิน” บทบัญญัตินี้คงมีเจตนารมณ์ที่ไม่ต้องการให้เกิดการแย่งแย่งทรัพย์มรดกที่ไม่มีเจ้าของ เพราะจะเป็นเหตุทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น แต่ก็มิได้หมายความว่าแผ่นดินเป็นทายาท และแผ่นดินก็มีสิทธิบุคคลด้วย แต่หากบุคคลจะทำพินัยกรรมยกทรัพย์ของตนให้กับหน่วยงานของแผ่นดิน เช่นนี้ย่อมกระทำได้ ตามกฎหมายมรดกบทที่ 48 ใช้คำว่า “เอาเข้าท้องพระคลังหลวง” น่าจะเป็นหน่วยงานเดียวกัน กระทรวงการคลังในปัจจุบัน เพราะกระทรวงการคลังมีหน้าที่ในการดูแลทรัพย์สินของแผ่นดินทั้งปวง

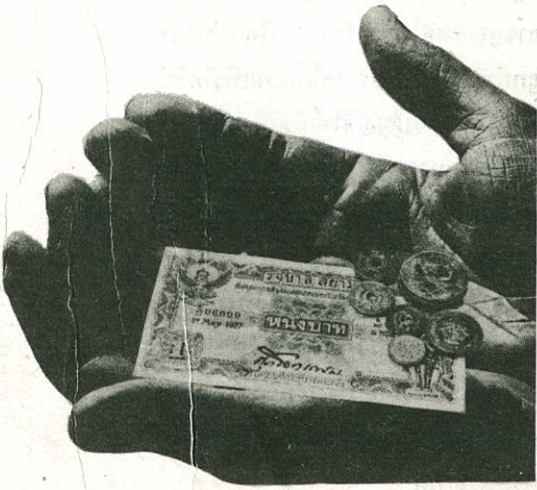
เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 6 ว่าด้วยมรดกเป็นกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นโดยถือชนบ

ธรรมนิยมประเพณี แนวความคิดของคนไทยที่มีมาแต่เดิมเป็นหลัก ดังได้เห็นจากหลักการส่วนใหญ่ของกฎหมายเป็นหลักการที่มีมาแต่เดิมในกฎหมายลักษณะมรดกซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีจนถึงปี พ.ศ. 2475 อันเป็นปีที่ได้ตราประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ขึ้นใช้บังคับแทน

เมื่อบุคคลอาจอยู่ในฐานะของความเป็นทายาทดังได้กล่าวมาแล้วแต่ในเวลาเดียวกันก็อาจสูญเสียสิทธิในการรับมรดกได้เหมือนกัน เพราะหากลูกหลานทายาทเป็นผู้มีความประพฤติไม่ดี กระทำความผิดในทางทุจริตคิดมิชอบ หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการแสดงความอกตัญญูต่อบุพการีหรือผู้มีพระคุณ และเป็นผู้ไม่สมควรที่จะได้มรดก ตามกฎหมายลักษณะมรดก บุคคลประเภทนี้อาจสูญเสียสิทธิในการรับมรดกได้ เช่นการถูกจำกัดมิให้รับมรดกก็เป็นผลที่เกิดขึ้นโดยกฎหมายบัญญัติให้เกิดมิใช่เป็นการแสดงเจตนาของฝ่ายทายาทหรือ ฝ่ายเจ้ามรดก ดังเช่น การสละมรดกหรือ การตัดทายาทมิให้รับมรดก

1. การถูกจำกัดมิให้รับมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ว่าด้วยมรดก การถูกจำกัดมิให้รับมรดกอาจแยกได้เป็น 2 ประการ คือ

การรับมรดกเป็นสิทธิอย่างหนึ่งซึ่งเราทุกคนอาจจัดอยู่ในฐานะผู้มีสิทธิรับมรดกสังคมไทยเรานิยมสะสมทรัพย์สินสมบัติไว้ให้ลูกหลานของตน เพราะกลัวว่าลูกหลานของตนจะลำบากในอนาคตข้างหน้า ตรงนี้เองที่ทำให้สภาพสังคมไทยไม่อาจพัฒนาไปได้ดีเท่าที่ควร

(1) การถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกโดยฉ้อฉล หรือรู้ว่าตนทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของทายาทคนใดคนหนึ่ง (มาตรา 1605) หลักการนี้สืบทอดมาจากกฎหมายลักษณะมรดกบทที่ 43 บัญญัติไว้ว่า “.....บุตรกริยา ญาติพี่น้องหากยกย้ายซ่อนหนี้ยาวไว้ในบัญชีเดนน้อยท่านว่ามันโลกไม่เชื่อตรงต่อญาติพี่น้องมันจึงยกยกอำพรางบังเอาไว้ว่าสิ่งของนั้นน้อย ท่านว่าอย่าให้ได้ส่วนแบ่งไว้มันเลย” เช่นนี้เป็นที่เห็นได้ว่าการสูญเสียสิทธิในการรับมรดกกรณีนี้เป็นไปโดยผลของกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 128/128 ฎีกาที่ 2062/2492, ฎีกาที่ 1239/2506

ตัวอย่างเช่น มรดกของ ก. มีราคา 3,000,000 บาท มี ข. ค. และ ง. เป็นทายาทโดยธรรม จึงมีส่วนแบ่งคนละเท่า ๆ กันคือคนละ 1,000,000 บาท แต่ถ้า ข. ยกย้ายเครื่องเพชรในกองมรดกไปเป็นของตนเสียมูลค่า 80,000 บาท และ ค. เองก็ปิดบังไม่ให้ทายาทคนอื่นรู้ว่า ก. มีเงินฝากในธนาคาร 1,000,000 บาท เช่นนี้ ทั้ง ข. และ ค. กระทำการโดยฉ้อฉล ข. และ ค. จึงถูกกำจัดมิให้ได้รับมรดกของ ก. เลย โดย ง. ทายาทที่มีได้ยกย้ายอาจฟ้อง ข. และ ค. ให้ส่งมอบทรัพย์สินมรดกที่ยกย้าย หรือปิดบังและขอให้ศาลพิพากษา ว่า ข. และ ค.

ถูกจำกัดมิให้ได้รับมรดกของ ก. เลยมรดกของ ก. จึงตกได้แก่ ง. แต่เพียงผู้เดียว

แต่กรณีดังกล่าวข้างต้นถ้ายกย้ายหรือปิดบังน้อยกว่าส่วนที่ตนจะได้ มีผลทำให้ทายาทผู้นั้นถูกจำกัดมิให้ได้รับมรดกเฉพาะส่วนที่ได้ยกย้ายหรือปิดบัง เช่น ตามตัวอย่างข้างต้น ถ้า ข. ยกย้ายเครื่องเพชรไปเป็นเงิน 20,000 บาท ข. ก็จะถูกจำกัดมิให้ได้รับมรดกส่วนที่ยกย้าย 20,000 บาทนี้ ต้องนำมาคืนแก่กองมรดก ข. คงได้ส่วนแบ่ง 1,000,000 - 20,000 บาท เท่ากับ 980,000 บาท ส่วนที่ ข. ยกย้ายเมื่อได้คืนมาแล้วจะต้องนำไปรวมกับกองมรดกของ ก. และ ง. คือ 2,000,000 + 20,000 บาท = 2,020,000 บาท ฉะนั้น ก. และ ง. จึงได้รับส่วนแบ่งคนละ 1,010,000 บาท

แต่ในกรณีที่ผู้ตายมีทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมแต่เพียงผู้เดียวที่มีสิทธิในทรัพย์มรดกของผู้ตาย เช่นนี้แม้ทายาทคนนั้นจะยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินไปอย่างไรก็ตาม การกระทำดังกล่าวไม่ทำให้ทายาทคนอื่นเสื่อมเสียประโยชน์ จึงไม่ถูกจำกัดตามมาตรา 1605 แต่อย่างใด แต่กรณีนี้ไม่รวมถึงผู้รับพินัยกรรมซึ่งผู้ตายได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้เฉพาะอย่างในอันที่จะได้รับทรัพย์สินนั้น (มาตรา 1605 วรรค 2)

(2) การถูกจำกัดมิให้ได้รับมรดกฐานะเป็นผู้ไม่สมควร การถูกจำกัดกรณีนี้ต่างกับประการแรกตรงที่เหตุนี้อาจจะเกิดขึ้นก่อนหรือภายหลังเจ้ามรดกตายแล้วก็ได้และนอกจากจะเป็นทายาทโดยธรรมแล้วยังรวมถึงผู้รับพินัยกรรมอีกด้วย รวมความแล้วบุคคลที่มีสิทธิรับมรดก อาจถูกจำกัดฐานะเป็นผู้ไม่สมควรได้ทั้งสิ้น กรณีที่กฎหมายถือเป็นผู้ไม่สมควรนี้ก็สืบเนื่องมาจากกฎหมายลักษณะมรดก บทที่ 9 และต่อ ๆ ไปว่า ถ้าญาติคนใดมิได้รักษาชื่อเสียงศพไม่มีสิทธิได้รับมรดก บทที่ 23, 24 ญาติคนใดหยาบซำกล้าแข็ง ปู ยา ตา ยาย สั่งสอนมิฟังข่มมันเสียมิได้นับว่าเป็นญาติมิให้อยู่บ้านเรือน และ ปู ยา ตา ยาย นั้นมรณภาพจะกลับมาเอาส่วนแบ่งปันท่านว่าอย่าให้ส่วนแบ่งปันนั้นเลย บทที่ 25 ว่า บุตร บุตรี และบิดามารดาไปอยู่ต่างเมือง บิดามารดาตาย จะกลับมาเอาทรัพย์สินที่เห้ายเรือนเล่า ท่านว่าอย่าให้เลย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มาตรา 1606 กำหนดถึงการกระทำที่ไม่สมควรไว้หลายกรณี ดังนี้ คือ

(1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำ ให้เจ้ามรดก หรือผู้มีสิทธิได้รับมรดก

เมื่อบุคคลใดถึงแก่ความตายโดยไม่มีทายาท โดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมมรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่แผ่นดิน

ก่อนคนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(2) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่า ทำความผิดโทษประหารชีวิต และตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ

(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนาแต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีได้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือถ้าผู้ทำนั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง

(4) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือขมขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น

(5) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด

อย่างไรก็ตามเจ้ามรดกอาจถอนข้อกล่าวหาฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้แต่ต้องยกยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ตัวอย่างเช่น เจ้ามรดกถูกทายาททำร้ายยังไม่ตาย จึงทำหนังสือให้ยกยไว้แต่ต่อมาจึงตาย และมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษทายาท ดังนั้นการให้ยกยนั้นย่อมใช้ได้ตามกฎหมาย

หลักการการถูกจำกัดมิให้รับมรดกในกรณีนี้ก็มักมีลักษณะคล้ายคลึงหรือทำนองเดียวกับหลักกฎหมายแพ่งของประเทศอื่น ๆ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 727 กำหนดเหตุที่ถูกจำกัดมรดกไว้ 3 ประการ คือ 1. ฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้ามรดก 2. พ้องเจ้ามรดกหาว่ากระทำผิดโทษประหารชีวิตซึ่งไม่เป็นความจริง 3. ผู้บรรลุนิติภาวะทราบเรื่องการฆาตกรรมเจ้ามรดกแต่ไม่ได้้นำความเข้าร้องเรียนกับพนักงานเจ้ามรดก

ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น (มาตรา 969) และประมวลกฎหมายแพ่งบราซิล (มาตรา 1595) ต่างก็มีข้อบัญญัติทำนองเดียวกันกับมาตรา 1608 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ซึ่งเราพอจะสรุปได้ว่าทายาทก็อาจสูญเสียสิทธิในการรับมรดกได้ หากประพฤติดนเป็นผู้ก่อคดีฆาตกรรม หรือไม่ซื่อสัตย์สุจริตต่อเจ้ามรดกอันเป็นบุพการี หรือผู้มีพระคุณ อาจพิจารณาคำพิพากษาฎีกาประกอบ เช่น ฎีกาที่ 944/2498, ฎีกาที่ 299/2516, ฎีกาที่ 847/2518

2. การถูกตัดมิให้รับมรดก การสูญเสียสิทธิในการรับมรดกในกรณีนี้เป็น การแสดงเจตนาของเจ้ามรดกโดยตรง (มาตรา 1608) เป็นเหตุทำให้บุคคลที่อยู่ในฐานะทายาทโดยธรรมหมดสิทธิในการรับมรดก วิธีการตัดทายาทโดย

ธรรมนั้นเจ้ามรดกจะต้องแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง และตัวทายาทผู้ถูกตัดก็ ต้องระบุโดยชัดเจน อาจด้วยวิธีการระบุในพินัยกรรม หรือทำเป็นหนังสือจะตัดด้วยปากเปล่ามิได้ (ฎีกาที่ 497/2480, ฎีกาที่ 30-9/2516, ฎีกาที่ 178/2520) อย่างไรก็ตามหลักการแห่งบทบัญญัตินี้ก็เป็นการสืบทอดมาจากกฎหมายลักษณะมรดก บทที่ 24 ซึ่งมีความว่า “ถ้าหากหลานชายหญิง และสาขาญาติอันใจหายบั้นปลาย ก่อให้เกิดอุปสรรค ย่ำแย่ ยาย ส่งสอนมิฟังชันเสีย มิให้นับว่าเป็นสาขาญาติ มิได้ให้อยู่ ณ บ้านเรือน และปู่ ย่า ตา ยาย นั้นมรดกภาพ และกลับมาเอาส่วนแบ่งปัน ท่านว่าอย่าให้แบ่งทรัพย์นั้นเลย” ฉะนั้นนับได้ว่าเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และหลักการที่มีมาแต่เมื่อใช้กฎหมายลักษณะมรดกเดิม

ฉะนั้น เจ้ามรดกจึงมีอำนาจอย่างเต็มที่ในอันที่จะทำพินัยกรรมตัดทายาทไม่ให้ได้รับมรดกโดยสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วน จะกระทำเพราะมีสาเหตุ หรือเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ทั้งสิ้น แต่ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องแสดงให้บุคคลอื่นทราบถึงเหตุผลนั้น ตัวอย่างเช่น เจ้ามรดกเขียนไว้ในเอกสารฉบับหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าขอตัดมิให้ นาย ก. บุตรของข้าพเจ้ามีสิทธิในทรัพย์มรดก” ลงวันเดือน ปี และลงลายมือชื่อไว้ ดังนี้ ย่อม

การแสดงเจตนาสละมรดกเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวเช่นเดียวกับการทำพินัยกรรม ฉะนั้นแม้ในใจจริงของผู้แสดงเจตนาจะมีได้มีเจตนาจะสละมรดก แต่ได้ไปแสดงเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดผลตามกฎหมายทันที

เป็นพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ อย่างไรก็ตามการแสดงเจตนาตัดมิให้รับมรดก จะถอนเสียก็ได้คือถ้าทำไว้เป็นพินัยกรรม การถอนก็ทำได้โดยพินัยกรรมเช่นกัน (มาตรา 1609)

3. การสละมรดก เป็นการสูญเสียสิทธิของทายาทประการหนึ่ง แต่เป็นการแสดงเจตนาของฝ่ายทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกเอง ต่างกับการสูญเสียสิทธิในการรับมรดกเพราะเหตุอื่น เช่น การถูกตัดมิให้รับมรดกเป็นผลจากการแสดงเจตนาของเจ้ามรดก หรือการถูกจำกัดมิให้รับมรดกก็เป็นผลตามกฎหมาย แต่ตามหลักกฎหมายนั้นเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตายทรัพย์มรดกย่อมตกทอดไปยังทายาทในทันทีโดยผลของกฎหมาย (มาตรา 1599) แต่กฎหมายก็ไม่บังคับให้ทายาทจำต้องรับมรดกเพราะเจ้ามรดก บางครั้งอาจจะทิ้งภาระหนี้สินผูกพันอยู่กับกองมรดกจนแม้ทายาทจะเข้ารับเอาทรัพย์มรดกก็ไม่เกิดประโยชน์อันใด

ตามกฎหมายลักษณะมรดกที่ใช้บังคับแต่เดิมนั้นมิได้มีบทบัญญัติเรื่องการสละมรดกไว้แต่ประการใด เช่นเดียวกับกฎหมายอิสลามที่ใช้บังคับในเขตปัตตานี, นราธิวาส, ยะลา, และสตูล ก็มีได้วางกฎเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน การสละมรดกมีหลักเกณฑ์หลายประการคือ

ก. จะกระทำได้อีกเมื่อเจ้ามรดกตายแล้ว

ข. จะสละเป็นบางส่วน หรือทำโดยมีเงื่อนไข หรือเงื่อนไขไม่ได้

ค. การสละมรดกของบุคคลบางประเภทที่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลผู้มีสิทธิให้ความยินยอม หรือจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลเสียก่อน

วิธีการสละมรดกนั้นจะต้องแสดงเจตนาชัดแจ้งเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ (มาตรา 1612) เป็นที่น่าสังเกตว่า การแสดงเจตนาสละมรดกเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว เช่นเดียวกับการทำพินัยกรรม ฉะนั้นแม้ในใจจริงของผู้แสดงเจตนาจะมีได้มีเจตนาจะสละมรดก แต่ได้ไปแสดงเช่นนี้ย่อมเกิดผลตามกฎหมายทันที (ฎีกาที่ 619/2508 ฎีกาที่ 1610/2513) แต่การทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความก็เป็นการแสดงเจตนาสองฝ่ายซึ่งก็ต้องอาศัยหลักเกณฑ์เดียวกัน อย่างไรก็ตามก็ตีการสละมรดกนั้นเมื่อแสดงเจตนาแล้วจะถอนเสียมิได้

4. การสูญเสียสิทธิการรับมรดกโดยอายุความ กฎหมายลักษณะมรดกที่ใช้บังคับมาแต่เดิมมิได้บัญญัติกำหนดเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะเจาะจง แต่กลับไปบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะรับ

ฟ้อง บทที่ 21 ว่า “ทรัพย์มรดกที่น้องตายพ้นกว่าปีไปแล้ว มากล่าวหากี่ดี ต้องด้วยบทพระอัยการท่านให้ยกฟ้อง” ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ปัจจุบันได้กำหนดอายุความไว้ตามกฎหมายเก่า คือ 1 ปีเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ดำเนินการแบ่งทรัพย์มรดกให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว เพื่อทายาทจะได้นำไปใช้ประโยชน์ หรือลงทุนกับกิจการต่อ ๆ ไปอันเป็นผลดีแก่เศรษฐกิจของประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

อายุความคือ ระยะเวลาซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าสิทธิเรียกร้องจะต้องฟ้องร้องเสียภายในกำหนดเวลานี้ หากปล่อยทิ้งไว้จนเกินกำหนด และฟ้องร้องบังคับคดี ถ้าถูกหนี้ยกอายุความขึ้นต่อศาลย่อมยกฟ้องคดีเสีย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 กำหนดเรื่องอายุความมรดกว่าห้ามมิให้ฟ้องมรดกเมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย หรือนับแต่เมื่อทายาทโดยธรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก คำว่าคดีมรดกหมายถึงคดีที่ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกฟ้องแบ่งหรือเรียกทรัพย์ในฐานะที่เป็นมรดกจากทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกด้วยกัน คดีที่ฟ้องเรียกทรัพย์ในฐานะอย่างอื่น เช่น สิทธิตามสัญญา หรือละเมิดย่อมไม่ถือว่าเป็นคดีมรดก (ฎีกาที่ 475/2511, ฎีกาที่ 1711/2518 ฎีกาที่ 1645/2520, ฎีกาที่

เจ้ามรดกอาจเป็นผู้จัดหาทายาทของตน
ออกไปเสียก็ได้ ดังเห็นว่าเป็นผู้ไม่สมควร
ที่จะรับทรัพย์มรดกของตน ดังนั้นแม้ว่า
ท่านจะมีสิทธิในการรับมรดกก็จริงอยู่...
แต่..สิทธิของท่านก็อาจสูญหายไปโดย
ไม่คาดฝันได้

1993/2530) ฉะนั้นจึงถือว่าอายุความ
มรดกเป็นเรื่องอายุความเสียสิทธิ

5. การสูญเสียสิทธิในการรับ
มรดกของผู้รับพินัยกรรม ตามที่ได้
กล่าวข้างต้นแล้วว่าผู้มีสิทธิได้รับมรดก
นั้นนอกจากจะเป็นทายาทโดยธรรมแล้ว
ยังอาจเป็นผู้รับพินัยกรรมได้อีกด้วย
คำว่า “พินัยกรรม” หมายถึงการแสดง
เจตนาเพื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของ
ตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะเป็นผล
เมื่อบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย โดยปกติ
แล้วหากเจ้ามรดกทำพินัยกรรมไว้แบบ
ใดแบบหนึ่งตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมาย
กำหนดไว้ก็นับว่าสมบูรณ์และมีผลตาม
กฎหมาย แต่บางกรณีพินัยกรรมดังกล่าว
ก็อาจเสียไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมาย
กำหนดไว้จนเป็นเหตุให้ผู้รับพินัยกรรม
สูญเสียสิทธิไปก็เป็นได้ การสูญเสียสิทธิของ
ผู้รับพินัยกรรมอาจเกิดขึ้นได้หลาย
ประการ คือ

1. การสูญเสียสิทธิเพราะพินัย
กรรมที่มีเงื่อนไข (มาตรา 1674) เช่น
สามีภริยา ทำพินัยกรรมฉบับเดียวกันว่า
ถ้าสามีถึงแก่กรรมแล้วให้จัดแบ่งทรัพย์
ดังระบุไว้แต่ถ้าภริยาถึงแก่กรรมก่อน
แล้ว ก็ให้แบ่งทรัพย์ดังระบุไว้ นั้น เมื่อ
ปรากฏว่าสามีถึงแก่กรรมก่อนภริยา
แล้ว พินัยกรรมของภริยาย่อมไร้ผล
(ฎีกาที่ 46/2491)

2. กรณีผู้รับพันนัยกรรมฝ่าฝืนข้อกำหนดห้ามโอน (มาตรา 1700) เช่น ก ยกที่ดินให้ ข. โดยมีข้อกำหนดไว้ว่า พันนัยกรรมว่าห้ามโอน และกำหนดไว้ด้วยว่า ถ้า ข. ละเมิดให้ที่ดินตกไปเป็นของ ค. เช่นนี้ ข. เองก็อาจสูญเสียสิทธิไปได้

3. กรณีพันนัยกรรมถูกศาลสั่งเพิกถอนภายหลัง กรณีนี้เมื่อผู้ทำพันนัยกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพันนัยกรรม ซึ่งทำขึ้นเพราะเหตุข่มขู่ ความสำคัญผิด หรือกลฉ้อฉลก็ได้ (มาตรา 1780, มาตรา 1709) คำว่าผู้มีส่วนได้เสียหมายถึงบุคคลซึ่งถ้าหากไม่มีพันนัยกรรมดังกล่าวเขาจะได้รับมรดกโดยอำนาจของกฎหมายหรือโดยเป็นผู้รับพันนัยกรรม ทายาทผู้ไม่มีสิทธิได้รับมรดกย่อมไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสีย เช่นเดียวกับเจ้าของกองมรดกเหมือนกันก็ย่อมไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสีย เพราะอย่างไรเสียก็ย่อมได้รับชำระหนี้จากกองมรดกอยู่ดี

4. กรณีผู้รับพันนัยกรรมบอกสละพันนัยกรรม การบอกสละพันนัยกรรมมีผลเช่นเดียวกับการสละมรดกซึ่งเป็นการแสดงเจตนาที่ต้องแสดงให้ชัดแจ้งเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามผู้รับพันนัยกรรมจะบอกสละพันนัยกรรมทั้ง ๆ ที่รู้ว่าทำให้เจ้าหน้าที่ของตนเสียเปรียบมิได้ เจ้าหน้าที่

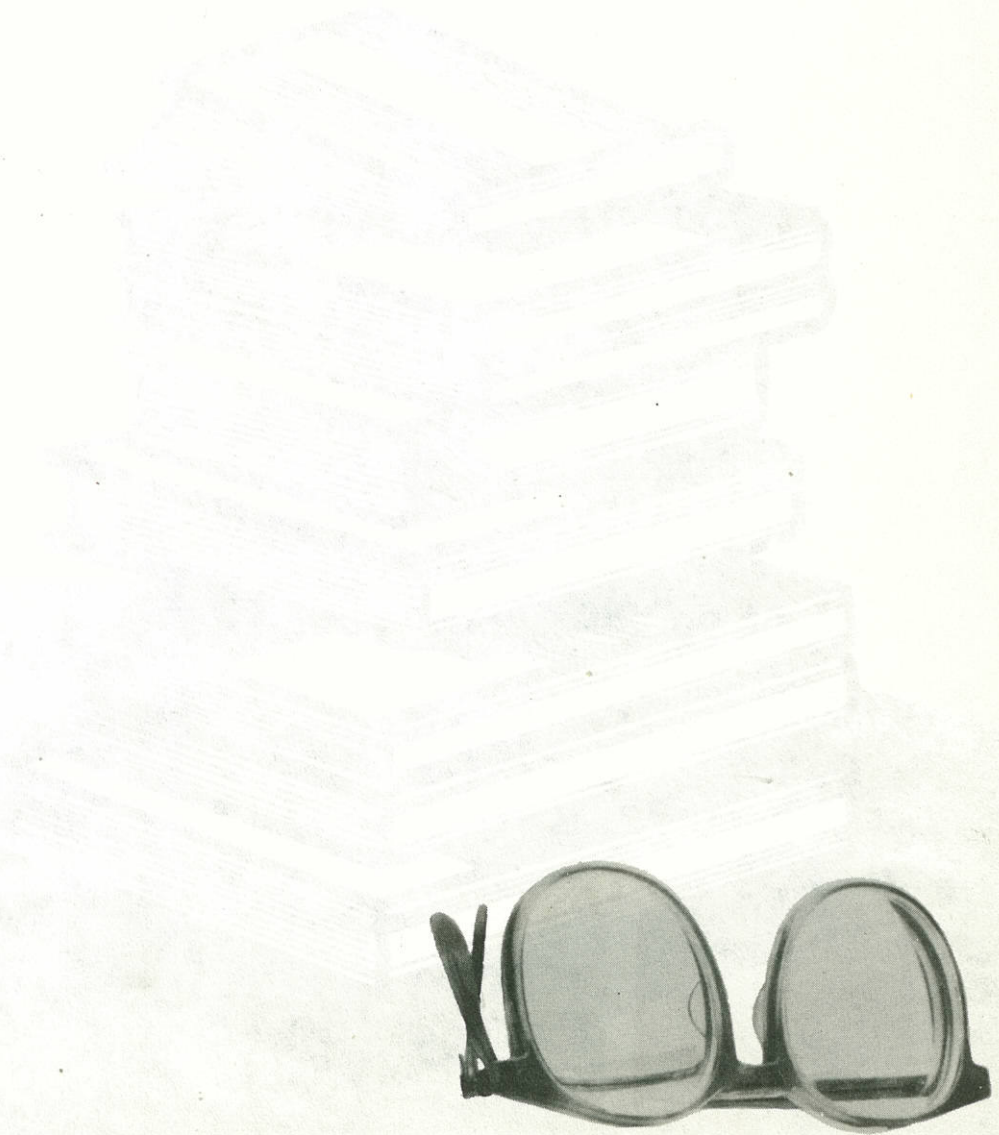
มีสิทธิจะร้องขอให้เพิกถอนการบอกสละพันนัยกรรมเสียก็ได้

ฉะนั้น เป็นที่ทราบแล้วว่าการรับมรดกเป็นสิทธิอย่างหนึ่งซึ่งเราทุกคนอาจจัดอยู่ในฐานะผู้มีสิทธิรับมรดกได้ ทั้งโดยทายาทโดยธรรม หรือผู้รับพันนัยกรรม โดยเฉพาะดังได้กล่าวมาแล้วว่า สังคมไทยเรานิยมสะสมทรัพย์สินสมบัติไว้ให้ลูกหลานของตน เพราะความกลัวว่าลูกหลานจะลำบากในอนาคตข้างหน้า ตรงนี้เองที่ทำให้สภาพสังคมไทยไม่อาจพัฒนาไปได้ดีเท่าที่ควร เพราะลูกหลานต่างก็ตั้งตาคอยว่าพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายของตนจะทิ้งทรัพย์สินสมบัติอะไรไว้ให้บ้าง หากว่ามีมากพอแล้วก็จะได้ไม่ชวนขวยท้อมาหากินกันมากนัก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นลูกหลานเหล่านี้ก็อาจจะกลายเป็นผู้หมดสิทธิในการรับมรดกไปได้เหมือนกันหากมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้อาจเกิดขึ้นโดยความรู้หรือไม่รู้ก็ตาม ในทางตรงกันข้ามเจ้ามรดกเองก็อาจเป็นผู้จัดการทายาทของตนออกไปเสียก็ได้ ถ้าเห็นว่าเป็นผู้ไม่สมควรที่จะรับทรัพย์สินมรดกของตน ดังนั้นแม้ว่าท่านจะมีสิทธิในการรับมรดกก็จริงอยู่.....แต่.....สิทธิของท่านก็อาจสูญเสียไปโดยไม่คาดฝันได้เหมือนกัน

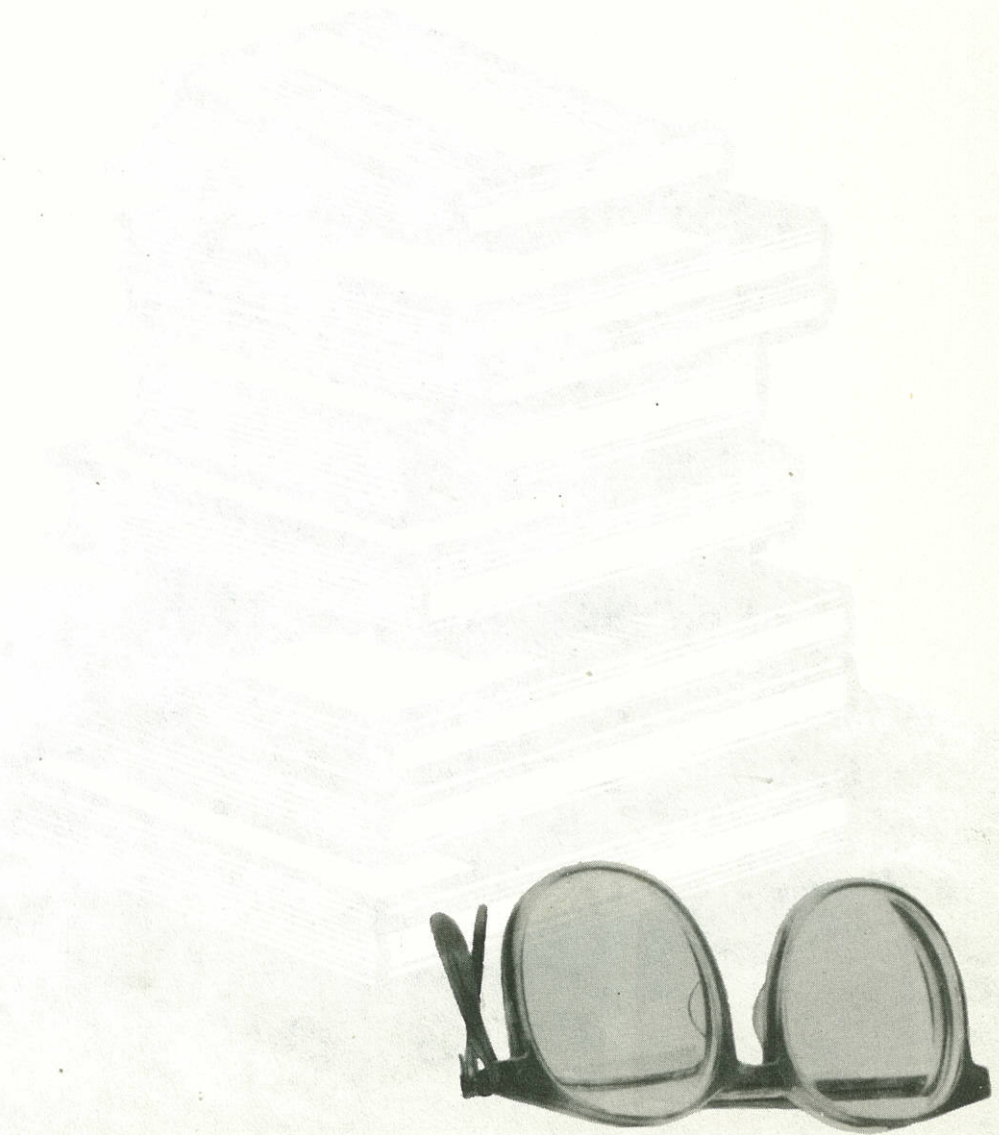
หนังสืออ้างอิง

1. พระยานิติศาสตร์ไพศาล ประวัติ-
ศาสตร์กฎหมาย คำสอนชั้นปริญญาโท พุทธศักราช 2494 พิมพ์ครั้งที่ 3 พุทธศักราช 2497 หน้า 41
2. หนังสือกฎหมายตราสามดวงเล่ม 3 พิมพ์โดยองค์การคำครุสภา พ.ศ. 2506 หน้า 21
3. ศจ. ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชย์ คำอธิบาย ป.พ.พ. ว่าด้วยครอบครัว มรดก หน้า 504
4. ศจ.สอาด นาวิเจริญ คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยมรดก พ.ศ. 2510 หน้า 34
5. พระยาพलगูรธรรมพิชัย คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2477 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดก หน้า 59
6. นายอัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ว่าด้วยมรดก หน้า 32
7. พระยาพิชารณาปฤชามาตย์ (สุ-
หรัย วัชรภักย์) คำอธิบายกฎหมายมรดก หน้า 43
8. พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัด ปัตตานี, นราธิวาส, ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489
9. ศาสตราจารย์ประกอบ หุตะสิงห์ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา พ.ศ. 2500 หน้า 45
10. Wheless Josepp "The Civil Code of Brazil" The Thomas Law Book Co. New York 1920
11. Cachard, Henry The French Civil Code, Stevens and Sons, Limited London 1895 P.174
12. Lanholm, Ludwig "The Civil Code of Japan" Kohubunsha Tokyo 1895
13. Schuster, Ernest. J The Principles of German Civil Law" 1907

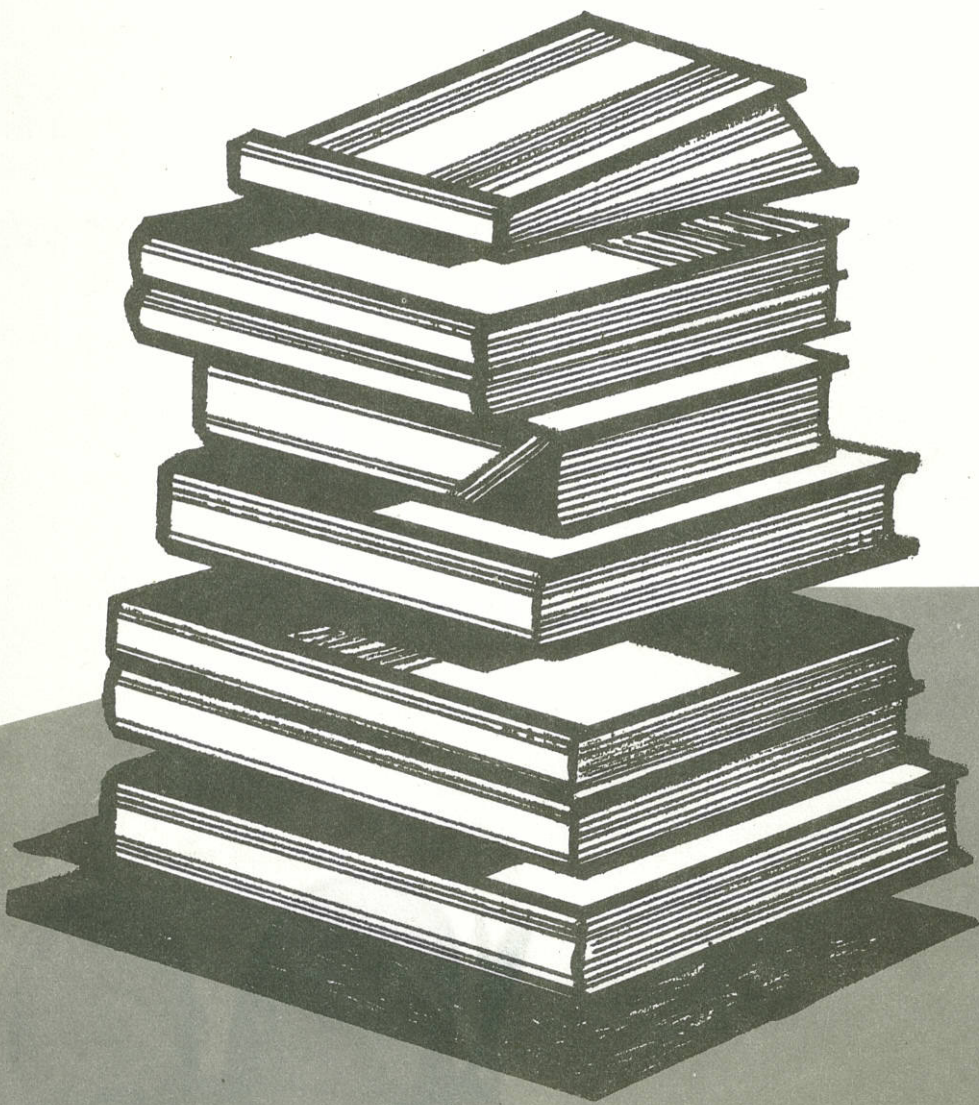
ພັກສາຍຕາ

ພັກສາຍຕາ

ศิลปกรรม

บทวิจารณ์หนังสือ บทวิจารณ์หนังสือ บทวิจารณ์หนังสือ บทวิจารณ์หนังสือ

NICOMACHIAN ETHICS

: ARISTOTLE

โดย รังสิมา ศิริรังษี
อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทั่วไป

ความรู้ของมนุษย์หรือศาสตร์
นั้น อาจแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. Theoretical Science ศาสตร์
แห่งทฤษฎี

2. Practical Science ศาสตร์
แห่งการปฏิบัติ

3. Productive Science ศาสตร์
แห่งผลิตผล

Nicomachian Ethics นั้นเป็น
Practical Science เพราะว่าจุดมุ่งหมาย
ในการศึกษา Ethics (จริยธรรม) นั้น
ไม่ได้เพื่อความรู้เกี่ยวกับการกระทำ
แต่เป็นการกระทำโดยตัวมันเอง การ
อ่าน Ethics นั้น ไม่ใช่เพื่อที่จะรู้ว่าคนดี
เป็นอย่างไร แต่เพื่อที่กระทำอย่างที่คุณดี
กระทำ

ในตอนเริ่มต้นและตอนจบของ
Ethics นั้น อริสโตเติล ได้แสดงความ
เกี่ยวโยงระหว่าง Ethics และการศึกษา
ทางรัฐศาสตร์ โดยกล่าวว่า “Ethics
เป็นเพียงบทนำไปสู่ Politics” และ
ในตอนจบของ Ethics นั้น อริสโตเติล
กล่าวว่า “บัดนี้เราต้องหันไปพิจารณา
เรื่องการออกกฎหมายและรูปของรัฐ-
ธรรมนูญ เพื่อที่จะทำให้ปรัชญาของ
ธรรมชาติของมนุษย์สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่
จะทำได้” จากนั้นอริสโตเติลได้วางเค้า
โครงสิ่งซึ่งเทียบเคียงกับสารบัญชของ Po-
litics และกล่าวว่า “เมื่อได้ศึกษาสิ่ง
เหล่านี้แล้ว บางทีเราอาจจะสามารถมอง
เห็นได้กว้าง ๆ ว่ารัฐธรรมนูญแบบไหน

ดีที่สุด และแต่ละรัฐธรรมนูญนั้นต้องจัด
ระเบียบอย่างไร จะต้องใช้กฎหมายและ
ขนบธรรมเนียมประเพณีอะไร ทั้งนี้เพื่อ
รัฐธรรมนูญนั้นจะบรรลุถึงสภาพที่ดี
ที่สุด และขอให้เราเริ่มการพิจารณา
ณ. บัดนี้”¹

รัฐศาสตร์กับจุดมุ่งหมายของชีวิต

วัตถุประสงค์ของจริยศาสตร์นั้น
ตามความคิดของนักปรัชญากรีก ต้อง
การสอนว่าชีวิตที่ดีของปัจเจกชนที่ดีนั้น
เป็นอย่างไร ส่วนทฤษฎีการเมือง มุ่ง
กำหนดว่าชีวิตของประชาคมอันประกอบ
ด้วยปัจเจกชนนั้น อย่างไรจึงเรียกว่าดี
หรือมีค่า นักปรัชญาเหล่านี้เห็นว่าจริย-
ศาสตร์กับทฤษฎีการเมืองแยกกัน ไม่
ออก เพราะชีวิตที่ดีของประชาคมอัน
ประกอบด้วยปัจเจกชนซึ่งก็คือรัฐนั้น
จะเป็นที่พึงปรารถนาที่ต่อเนื่องนำไปสู่
ชีวิตที่ดีของปัจเจกชน และชีวิตที่ดีของ
ปัจเจกชนหรือมนุษย์นั้น จะต้องเป็น
ชีวิตที่สอดคล้องกับลักษณะตามธรรม-
ชาติของมนุษย์ และธรรมชาติที่สำคัญ
ประการหนึ่งของมนุษย์ก็คือ การเป็น
สัตว์การเมือง มนุษย์ถูกสร้างขึ้นมา
ในลักษณะที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถ
มีชีวิต หรือมีชีวิตที่ดีได้เลย ถ้ามนุษย์
ต้องอยู่ตามลำพัง ดังนั้นชีวิตที่ดีจึงมีอยู่
ได้ด้วยความร่วมมือกับผู้อื่นในสังคม
เท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ที่รัฐวางกฎ
ต่าง ๆ ทัวไป ให้สมาชิกแห่งประชาคม
นั้นมีชีวิตที่ดี เพื่อที่จะพัฒนาจิตใจของ

¹ Aristotle, “Nicomachian Ethics”, Translated by W.D. Ross in *Introduction to Aristotle*, ed. by Richard Mckeon (New York; Random House, Modern library, 1974), 1181 b.

พลเมือง โดยการศึกษาและกล่อมเกลา
อุปนิสัย โดยให้การฝึกอบรมจนพวก
เขามีชีวิตอยู่โดยปรารถนาชีวิตแบบ
นั้น¹

อริสโตเติลได้เชื่อมโยงการศึกษา
จริยศาสตร์และรัฐศาสตร์ไว้ในเล่ม 1
ตอน 1 ของ Ethics โดยเริ่มว่า ศิลปะ
การตรวจสอบ การแสวงหา และการ
กระทำทุกอย่างมีจุดหมายปลายทาง
คือ ความดีบางอย่าง แต่จุดหมายปลาย
ทางของแต่ละอันก็แตกต่างกันไปตามการ
กระทำ ซึ่งจุดหมายปลายทางนั้นอาจ
เป็นการกระทำโดยตัวของมันเอง หรือ
สิ่งอื่นที่เป็นผลผลิตที่แยกจากการกระทำ
ที่ก่อให้เกิดผลผลิตนั้นก็ได้ และจุด
มุ่งหมายนั้นอาจเป็นการกระทำที่มีคุณค่า
ในตัวเองหรือเป็นจุดมุ่งหมายที่ให้ผล
ผลิตที่มีคุณค่า เช่น จุดมุ่งหมายในการ
แพทย์ซึ่งให้ผลผลิตคือ การมีสุขภาพดี
ส่วนการเล่นดนตรี มีจุดมุ่งหมายคือ
การกระทำที่มีคุณค่าในตนเอง คือการ
เล่นดนตรีนั่นเอง และบ่อยครั้งที่จุด
มุ่งหมายของกิจกรรมต่าง ๆ อาจมีทั้ง
จุดมุ่งหมายหลักและจุดมุ่งหมายรอง
หรือเป็นเพียงเครื่องมือประกอบเพื่อนำ
ไปสู่จุดมุ่งหมายอื่น ๆ เช่น การทำ
บังเหียนม้า มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้
บังเหียนที่ดี ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่มีผล
ผลิตเป็นเป้าหมาย แต่จุดมุ่งหมายนี้ยัง
เป็นรองจุดมุ่งหมายที่มีค่าแท้จริงคือ
ศิลปะในการขี่ม้า แต่ศิลปะในการขี่ม้า

รัฐศาสตร์ไม่ใช่
ศาสตร์ที่แน่นอน
ผู้ศึกษาจะต้องมี
ความรู้ทั่วไปและ
ประสบการณ์ชีวิต
จะต้องมีทัศนคติ
ที่แน่นอนและมีจุด
มุ่งหมายที่แน่นอน
ซึ่งไม่ควรจะเป็น
คนหนุ่ม เพราะ
คนหนุ่มไม่มีความ
ชำนาญในเรื่อง
ชีวิตไม่มีประสพ-
การณ์ มักคล้อย
ตามความรู้สึกของ
ตนเอง

¹ ฮู เอ็ม โจค, ปรัชญา, แปลโดย วิทย์ วิศทเวทย์ (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 158.

ชีวิตแห่งการครุ่น คิดซึ่งอริสโตเติล เห็นว่าเป็นชีวิตที่ดี ที่สุดและสืบเนื่อง กับคุณธรรมมาก ที่สุด

ยังเป็นเพียงศิลปะประกอบเมื่อมองจากศิลปะในยุทธศาสตร์ซึ่งกว้างกว่าศิลปะเช่น ยุทธศาสตร์ นี่ถือว่าเป็นศิลปะเอก เพราะศิลปะเอกเป็นศิลปะซึ่งรวบรวมเอาศิลปะอื่น ๆ เข้าไว้ในตัว จึงขอมติว่าศิลปะที่ต่ำกว่าอย่างแน่นอน ศิลปะเอกที่สูงสุดของมนุษย์ซึ่งรวบรวมศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งหมดเอาไว้ก็คือ การเมือง และศาสตร์ที่ศึกษาการเมืองก็คือ รัฐศาสตร์นั่นเอง

รัฐศาสตร์มีจุดมุ่งหมายเพื่อสิ่งที่ดีสูงสุดของมนุษย์ รัฐศาสตร์ไม่เพียงแต่ศึกษาความดีของมนุษย์ในฐานะปัจเจกชนเท่านั้น แต่ยังศึกษาถึงความดีสูงสุดของมนุษย์ในชุมชนหรือในรัฐด้วย รัฐศาสตร์ไม่ใช่ศาสตร์ที่แน่นอน ผู้ศึกษาจะต้องมีความรู้ทั่วไปและประสบการณ์ชีวิต จะต้องมีความศรัทธาที่แน่นอน และมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งไม่ควรจะเป็นคนหนุ่ม เพราะคนหนุ่มไม่มีความชำนาญในเรื่องชีวิต ไม่มีประสบการณ์ มักคล้อยตามความรู้สึกของตนเอง จุดมุ่งหมายที่เขาต้องการไม่ใช่ความรู้ แต่เป็นการกระทำ (เล่ม 1 ตอน 2,3) ดังนั้นก่อนที่จะได้มีการศึกษารัฐศาสตร์ซึ่งศึกษาว่า การเมืองที่ดีคืออะไร รัฐบาลที่ดีเป็นอย่างไร รัฐธรรมนูญที่ดีเป็นอย่างไร ควรได้ศึกษาถึงชีวิตที่ดีคืออะไรเสียก่อนชีวิตที่ดีคืออะไร

ในการศึกษาจริยศาสตร์หรือจริยปรัชญานั้น เราจะพบว่า สิ่งที่ยพยายามขบคิดก็คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต และปัญหาหนึ่งซึ่งเป็นปัญหาที่

มักจะศึกษาถึงก็คือ ชีวิตที่ดีคืออะไร อริสโตเติลกล่าวว่า “ถ้าใครต้องการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หรือรัฐศาสตร์แล้ว จะต้องเริ่มต้นจากความเป็นจริงของโลก (เล่ม 1 ตอน 5) เขาแบ่งชีวิตออกเป็น 3 แบบใหญ่ ๆ คือ (เล่ม 1 ตอน 5)

1. ชีวิตแห่งความสนุกสนาน คนที่ยึดถือชีวิตแบบนี้จะเชื่อว่า ความดีคือความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นจุดประสงค์ของคนธรรมดา

2. ชีวิตการเมือง พวกที่ใช้ชีวิตแบบนี้จะเป็นพวกที่เชื่อว่า ความดีคือเกียรติยศเพราะเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตทางการเมือง เกียรติยศจะขึ้นอยู่กับผู้ให้มากกว่าผู้รับ แต่บางคนก็ไม่ได้แสวงหาเกียรติยศแต่เพียงอย่างเดียว แต่แสวงหาคุณธรรมด้วย ในทัศนะของพวกเขา เกียรติยศสูงกว่าความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน แต่เกียรติยศไม่ใช่เป้าหมายในตัวมันเอง เพราะคนส่วนมากแสวงหาเกียรติยศเพื่อความแน่ใจในความดีของตน หรืออย่างน้อยที่สุด การยอมรับจากคนฉลาดซึ่งยกย่องเขา ดังนั้น คุณธรรมจึงสูงกว่าเกียรติยศ

เพราะคุณธรรมเป็นจุดหมายปลายทางของการมีเกียรติ

3. ชีวิตแห่งการครุ่นคิด ซึ่งอริสโตเติลเห็นว่าเป็นชีวิตที่ดีที่สุดและสืบเนื่องกับคุณธรรมมากที่สุด **สิ่งที่ดีสำหรับมนุษย์คืออะไร**

อริสโตเติลได้กล่าวถึงสิ่งที่ดีว่า “สิ่งที่เรียกว่าดีนั้นมีหลายทัศนะ คือ ดีในเนื้อหาสาระ (พระเจ้าหรือชีวิต) ในคุณภาพ (คุณความดี) ในปริมาณ (รู้จักประมาณ) ในความสัมพันธ์ (อะไรที่เป็นประโยชน์) ในเวลา (โอกาส) ในสถานที่ (ที่อยู่) และอื่น ๆ (เล่ม 1 ตอน 6) ดังนั้น อริสโตเติลจึงปฏิเสธทฤษฎีของรูปแบบ (Theory of Form)¹ ของเพลโต เพราะเห็นว่า ไม่มีความดีที่เป็นส่วนประกอบร่วมทุก ๆ สิ่ง

แล้วอะไรเป็นสิ่งที่ดีสำหรับมนุษย์ สิ่งนั้นจะต้องเป็นจุดมุ่งหมายหรือเป็นจุดประสงค์ของชีวิต เป็นสิ่งที่สมบูรณ์ในตนเอง ซึ่งอริสโตเติลเห็นว่า สิ่งนั้นคือ ความสุข เพราะความสุขเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ในตนเอง เราเลือกความสุขเพื่อตัวความสุขเอง ไม่ใช่สิ่งอื่น ความ

¹ ทฤษฎีรูปแบบของเพลโต มีจุดเริ่มต้นจากความเชื่อที่ว่า โลกแห่งความคิดนั้นสูงกว่าโลกวัตถุ ทั้งในด้านศีลธรรม ด้านความล้ำลึก และในด้านความเที่ยงแท้แน่นอน โลกวัตถุหรือโลกแห่งผัสสะนั้นเต็มไปด้วยการเกิดและการตาย การเจริญเติบโตและการตาย การเจริญเติบโตและการเสื่อมสลาย แต่โลกของเมตาฟิสิกส์หรือโลกแห่งความคิดนั้น ทำให้เราสามารถเข้าใจและควบคุมความรู้สึกทางผัสสะซึ่งไม่คงทน เพราะฉะนั้น โลกแห่งเมตาฟิสิกส์จึงมีลักษณะที่คงทนถาวรกว่าโลกแห่งผัสสะ โลกแห่งวัตถุปรากฏขึ้นแล้วก็สูญไป มันเป็นโลกที่คงอยู่อย่างไม่สมบูรณ์ ส่วนโลกเมตาฟิสิกส์นั้นเป็นความเที่ยงแท้แน่นอนอยู่เบื้องหลังของปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ ตัวอย่างที่แสดงข้อแบ่งแยกของเพลโตระหว่างโลกแห่งเมตาฟิสิกส์กับวัตถุ ก็คือ ตัวอย่างเรื่องดอกกุหลาบ ดอกกุหลาบที่เราเห็นกันนั้น คือ การรวมตัวกันของสี รูปร่าง และเยื่อหุ้มต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเมื่อเดือนที่แล้วไม่มี และเดือนต่อไปจะไม่มีอยู่ เราเรียกสิ่งนี้ว่าดอกกุหลาบ ก็เพราะว่าเรานึกทางจิตว่าจะอะไรก็คุณสมบัติต่าง ๆ ของความเป็นกุหลาบ เพลโตถือว่า สำนักทางจิตนี้มีความเที่ยงแท้มากกว่าสิ่งที่รู้สึกจากการสัมผัส สำนักทางจิตหรือ “แบบ” นี้ คือจุดมุ่งหมายที่แท้ของความคิด

สุขเป็นจุดมุ่งหมายของกิจกรรมของมนุษย์ (เล่ม 1 ตอน 6,7)

ความสุขที่อริสโตเติลกล่าวถึงนั้น ถ้าเราไม่เข้าใจศัพท์ที่เขาใช้ เราอาจเข้าใจผิด คิดว่าเขาถือเอาความเพลิดเพลินเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต แต่แท้จริงแล้วความสุขในทัศนะของอริสโตเติลนั้น หมายถึง คุณความดีอย่างหนึ่ง ซึ่งมีแต่มนุษย์เท่านั้นที่จะมีได้ ในเรื่องนี้ อริสโตเติลได้กล่าวไว้ในเล่ม 1 ตอน 9 ว่า “ความสุขเป็นคุณความดีอย่างหนึ่งของกิจกรรมของจิต เราแนะนำว่า จุดมุ่งหมายของรัฐศาสตร์ก็คือ ความดีสูงสุดซึ่งจุดมุ่งหมายของศาสตร์นี้ก็เพื่อให้คนมีคุณความดีและพร้อมที่จะกระทำการกระทำที่ดี ดังนั้นเราไม่อาจพูดถึงวัวหรือม้าหรือสัตว์อื่น ๆ ว่ามีความสุข เพราะมันไม่อาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมแบบนี้ได้...ความสุขไม่ได้เรียกร้องเพียงแต่ความสุขที่สมบูรณ์เท่านั้น แต่เรียกร้องตลอดชีวิต”

ประเด็นที่น่าจะพิจารณาในเรื่องความสุขก็คือ ความสุขนั้นเป็นความสุขเพื่อใคร ความสุขในทัศนะของนักคิดลัทธิประโยชน์นิยมนั้นถือว่า ความสุขยิ่งใหญ่ที่สุดคือ ความสุขของประชาชนจำนวนมากที่สุด¹ แต่ความสุขในทัศนะของอริสโตเติลนั้น เป็นความสุขของแต่ละบุคคลที่แสวงหา ไม่ใช่ความสุขของคนจำนวนมาก ความสุขอาจเป็นเป้าหมาย แต่ไม่ได้เป็นเป้าหมายเพื่อ

สิ่งอื่นหรือเพื่อคนอื่น ๆ ในสังคม แต่เป็นสิ่งที่คุณแสวงหาเพื่อตนเอง ในจำนวนมากที่สุดตามความเหมาะสมที่ตนต้องการ¹

อริสโตเติลจึงสรุปว่า “ภาวะของมนุษย์คือกิจกรรมของจิตซึ่งขึ้นอยู่กับหลักเหตุผลถ้ามนุษย์มีหน้าที่ ก็จะต้องทำหน้าที่อย่างดีที่สุดด้วย นักคิดพินซึ่งเป็นนักคิดพินที่ดี หน้าที่ของนักคิดพินก็ต้องเล่นให้ดีด้วย นั่นคือหน้าที่ของคนดีก็คือการกระทำอย่างดีและสูงส่ง ดังนั้น สิ่งที่ดีสำหรับมนุษย์คือกิจกรรมของจิตซึ่งมีความสอดคล้องกับคุณธรรม และถ้ามีคุณธรรมมากกว่า 1 ชนิดแล้ว จะต้องสอดคล้องกับอันที่ดีที่สุด และสมบูรณ์ที่สุด และจะต้องเป็นไปตลอดชีวิตด้วย เพราะการมาของนกนางแอ่นเพียงตัวเดียวไม่ได้หมายความว่าฤดูร้อนมาถึงแล้ว” (เล่ม 1 ตอน 7) ดังนั้นอริสโตเติลจึงวิเคราะห์คุณธรรมและภาวะที่คุณธรรมเกิดขึ้น (เล่ม 2,3) คุณธรรมในลักษณะต่าง ๆ (เล่ม 4,6,8,9)

คุณธรรมทางศีลธรรม และคุณธรรมทางปัญญา

อริสโตเติลได้สรุปไว้ในเล่ม 1 ตอน 13 ว่า “เมื่อความสุขเป็นกิจกรรมของจิตที่สอดคล้องกับคุณธรรมที่สมบูรณ์ เราต้องพิจารณาธรรมชาติของคุณธรรมเพื่อที่เราอาจเข้าใจธรรมชาติ

¹ เอ็ม เจ ฮาร์มอน, ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน, แพลโต โชนท์ จามริก (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 450.

ของความสุขดีขึ้น...แต่เราพบว่าคุณ-
 ธรรมที่เราต้องศึกษานั้นคือคุณธรรม
 ของมนุษย์...คุณธรรมของมนุษย์เรา
 ไม่ได้หมายความว่าถึงของร่างกายแต่เป็น
 ของจิต และความสุขเราเรียกว่าเป็น
 กิจกรรมของจิต...ดังนั้นนักศึกษา การ
 เมืองจะต้องศึกษาจิต” สำหรับอริสโต-
 เติลแล้ว เขาเห็นว่า จิตนั้นประกอบด้วย
 ส่วนที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผล (เล่ม 1
 ตอน 13) และในตอนนี้อริสโตเติล
 เริ่มกล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์อย่าง
 หนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่ง
 ของมนุษย์ มนุษย์แตกต่างกับสัตว์และ
 สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ก็ตรงที่ จิตมนุษย์แตก
 ต่างจากสัตว์ กล่าวคือ มนุษย์มีจิตส่วน
 ที่มีเหตุผล และรู้จักใช้ชีวิตให้สมเหตุ
 สมผลและเต็มไปด้วยความเข้าใจ ดังนั้น
 ชีวิตที่ดีจึงควรเป็นชีวิตที่สอดคล้องกับ
 ลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ นั่นคือ
 ชีวิตแห่งความดีหรือคุณธรรม (เล่มที่ 1
 ตอน 7) แต่คุณธรรมยังแบ่งออกเป็น
 2 แบบให้สอดคล้องกับจิตที่ต่างกัน คือ
 คุณธรรมทางปัญญา อันได้แก่ ความ
 ฉลาด ความเข้าใจ ความรอบคอบ และ
 คุณธรรมทางศีลธรรม อันได้แก่ เสรีภาพ
 และความอดกลั้น (เล่ม 1 ตอน 13)

สำหรับโสกราตีสแล้ว เขาเห็นว่า
 “คุณธรรมคือความรู้” และความรู้ใน
 ที่นี้คือ ความรู้ที่จะนำเข้าไปสู่ความสุข
 เพลิดเพลินก็เห็นด้วยกับโสกราตีสใน
 ทักษะของเพลโต ความรู้ไม่ใช่ความเห็น
 ที่ถูก ในทำนองเดียวกัน คุณธรรมก็ไม่
 ใช่การกระทำที่ถูก คุณธรรมที่แท้จริง

โลกแห่งวัตถุปรา-
 กฏขึ้นแล้วก็สูญไป
 มันเป็นโลกที่อาจ
 อยู่อย่างไม่สมบูรณ์
 ส่วนโลกแห่งความ
 คิดนั้นเป็นความ
 เทียงแท้หนุนอยู่
 เบื้องหลังของปรา-
 กฏการณ์ที่เป็น
 อยู่

มิตรภาพเป็นสิ่งที่ ล้ำค่าที่สุดสำหรับ ชีวิต ไม่มีใครต้อง การมีชีวิตอยู่โดย ปราศจากเพื่อน

ซึ่งหมายถึง การกระทำที่ถูกต้องซึ่งเกิดจากความเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงด้วยปัญญา¹ เขาแยกความแตกต่างระหว่างคุณธรรมทางปรัชญากับประเพณี คุณธรรมสูงสุดเป็นเรื่องของปรัชญาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เขาไม่ได้ปฏิเสธคุณค่าของคุณธรรมประเพณี เพราะเป็นการไปสู่คุณธรรมที่แท้จริงได้ เพลโตเห็นว่ามีมนุษย์ไม่อาจไปสู่คุณธรรมสูงสุดอันก่อรูปด้วยปัญญาโดยการก้าวเพียงก้าวเดียว มนุษย์จำเป็นต้องผ่านขั้นตอนอันเป็นขั้นเตรียมตัวคือคุณธรรมประเพณีจำเป็นต้องมีการปลูกฝังอุปนิสัยและประเพณีแก่ผู้ที่ยังเข้าไม่ถึงปัญญา เพื่อว่าจะได้มีรากฐานเตรียมพร้อมที่จะเข้าถึงปัญญา²

อริสโตเติล สรุปว่า คุณธรรมคือภาวะของความเป็นกลางและความพอใจ ซึ่งทำให้ผู้ที่เป็นเจ้าของแสดงบทบาทการกระทำซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมและทำโดยสมัครใจ และกระทำโดยหลักแห่งความถูกต้อง (เล่ม 3 ตอน 5)

“คุณธรรมทางปัญญามีจุดกำเนิดและเจริญเติบโตมาจากการสั่งสอน (ซึ่งต้องการประสบการณ์และเวลา) ในขณะที่คุณธรรมทางศีลธรรมมาจากการอบรมปมนิสัย” (เล่ม 2 ตอน 1) อริสโตเติลเชื่อว่า คุณธรรมทางศีลธรรมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในตัวของมนุษย์ตามธรรมชาติ

¹ คัมภีร์.ที.สเตรซ, ปรัชญากรีก, แปลโดย ปรีชา ช้างขวัญยืน (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514) หน้า 123.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

โดยอธิบายว่า “ไม่มีสิ่งใดในธรรมชาติที่สามารถสร้างลักษณะนิสัยที่ตรงกันข้ามกับธรรมชาติของมันได้ หินซึ่งตามธรรมชาติจะเคลื่อนไหลลงไปด้านล่าง ไม่อาจสร้างนิสัยให้เคลื่อนไหลไปข้างหน้าได้ แม้ว่ามีคนพยายามฝึกฝนให้มัน โดยการโยนมันขึ้นไปถึงหมื่นครั้ง” มนุษย์นั้นแม้ไม่ได้มีศีลธรรมตามธรรมชาติ แต่มนุษย์ก็ไม่ได้มีศีลธรรมโดยขัดกับธรรมชาติ “มนุษย์นั้นถูกปรับโดยธรรมชาติให้รับคุณธรรมซึ่งทำให้สมบูรณ์ขึ้นได้โดยการอบรมป็นนิสัย” (เล่ม 2 ตอน 1)

คุณธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและความเจ็บปวด มนุษย์จะมีคุณธรรมได้ก็ต่อเมื่อเรียนรู้วิธีการตอบโต้และใช้สิ่งเหล่านี้อย่างเหมาะสม (เล่ม 2 ตอน 3) อริสโตเติลได้นำเอาลัทธิทางสายกลางมาใช้ในการวิเคราะห์คุณธรรม โดยกล่าวว่า “คุณธรรมคือทางสายกลาง...ระหว่างความเกินเลยและความขาดแคลน” เช่นในเรื่องความกลัวและความเชื่อมั่น ส่วนที่เกินคือความหุนหันพลันแล่น ส่วนที่เป็นกลางคือความกล้าหาญส่วนที่ขาดแคลนคือความขี้ขลาด แต่การกระทำและความรู้สึกบางอย่างนั้น ลัทธิทางสายกลางนำมาใช้ไม่ได้ เพราะสิ่งนั้นมีความเลวร้ายในตนเอง เช่น ความผูกพยาบาท ความริษยา การฆาตกรรม การข่มขืน (เล่ม 2 ตอน 6)

อริสโตเติลพบว่า คุณธรรมทางศีลธรรมเป็นสิ่งที่ถูกจำกัด เพราะต้อง

ขึ้นกับความรู้จักและการกระทำ รวมถึงความเกินเลย ความขาดแคลน และจุดกลาง ซึ่งต้องขึ้นกับความรู้สึกและการกระทำที่ไม่มากหรือน้อยเกินไป และจะต้องทำในเรื่องที่ถูกต้อง ต่อบุคคลที่ถูกต้อง ในเวลาที่ถูกต้อง ด้วยมูลเหตุจูงใจที่ถูกต้อง และโดยวิธีที่ถูกต้อง อริสโตเติลเห็นว่า ทางสายกลางนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะบางครั้งมนุษย์มีแนวโน้มไปทางด้านความเกินเลย และบางครั้งโน้มเอียงไปในทางความขาดแคลน จึงเป็นการยากที่จะพบจุดกลาง ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้อง (เล่ม 2 ตอน 9)

อริสโตเติล ได้เขียนถึงคุณธรรมต่าง ๆ อันได้แก่ ความกล้าหาญความพอควร ความโอบอ้อมอารี ความมีใจกรุณา ความทนง ความมีอารมณ์ดีเกียรติ ความไม่ประจบประแจง ความไม่โอ้อวด ความรู้จักกาลเทศะและความยุติธรรม (เล่ม 3-5)

ลัทธิทางสายกลาง (Doctrine of Mean)

อริสโตเติลเริ่มกล่าวถึงทางสายกลางหรือจุดกลาง (Mean) ในเล่มที่ 2 ตอน 2 ของ Nicomachian Ethics ว่า “เราต้องตัดสินใจจริงที่ว่าในธรรมชาติคุณภาพของคุณธรรมจะถูกทำลายโดยความมากเกินไปหรือความน้อยเกินไป...การกินและการดื่มที่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป จะทำลายสุขภาพ ในขณะที่ถ้าดื่มและกินในจำนวนที่ถูกต้องจะเพิ่มและรักษาสุขภาพ ในกรณีความอดกลั้น ความกล้าหาญและคุณ-

ธรรมอื่น ๆ ก็เช่นกัน...ความอดกลั้น และความกล้าหาญถูกทำลายโดยความ มากเกินไปและความน้อยเกินไป แต่จะ คงอยู่ได้ด้วยทางสายกลาง”

จากข้อความข้างต้น อาจทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องแก่เราได้ เช่น การดื่มเหล้า ถ้าหมายความตามที่ อริสโตเติลพูดแล้ว ทางสายกลางหรือ จุดกลาง ก็ควรจะอยู่ระหว่างไม่ดื่มมาก เกินไปหรือดื่มน้อยเกินไป ซึ่งสำหรับ บางคนแล้ว การไม่ดื่มเลยอาจจะเป็น คุณความดีก็ได้ อริสโตเติลพบว่า อาจ มีความเข้าใจผิดเกิดขึ้นได้ จึงได้อธิบาย ขยายความว่า ทางสายกลางหรือจุด กลางนั้น ไม่ใช่กลางแบบคณิตศาสตร์ (เช่นเมื่อพูดถึงกลางของจำนวน 2 และ 10 แล้ว กลางก็คือ 6) หรือกลางของ วัตถุนั้น แต่หมายถึง ทางสายกลางหรือ จุดกลางซึ่งสอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับ แต่ละบุคคล (Relative To Us) การ ที่อริสโตเติล กล่าวว่า ขึ้นอยู่กับบุคคลที่ เกี่ยวข้อง นั้น ดูเหมือนว่า อริสโตเติล จะกล่าวถึงทางสายกลางในลักษณะที่ เป็นเพียงคำแนะนำเท่านั้น เช่น ถ้านำ กระดาษจำนวนหนึ่งมาให้ท่านเลือก และบอกว่าให้ท่านเลือกอันที่อยู่กลาง และเพิ่มเติมว่า กลางในที่สนะของท่าน ท่านอาจจะเลือกแผ่นใดก็ได้ที่ท่านคิด ว่าอยู่ตรงกลางในที่สนะของท่าน ดังนั้น การที่อริสโตเติลเห็นว่า ทางสายกลาง นั้นจะขึ้นอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องก็เป็น เพียง การให้คำแนะนำในเรื่องคุณธรรม ซึ่งคำแนะนำนี้ไม่มีอำนาจพอที่จะนำไป

ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องแน่นอน เพราะ ไม่ได้กำหนดวิธีการหรือการกระทำที่แน่นอนและถูกต้องเอาไว้ เพราะกลาง ของคนหนึ่งอาจไม่ใช่กลางของอีกคน หนึ่งก็ได้

ทางสายกลางของทัศนะของ อริสโตเติล ไม่เพียงจะเกี่ยวข้องกับ “ความเกินเลยและความขาดแคลน” และ “เกี่ยวข้องกับบุคคล” แล้ว จะต้อง ขึ้นกับสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ “ความ รู้สึกและการกระทำที่จะต้องมุ่งไปยัง บุคคลที่ถูกต้อง ในขอบเขตที่ถูกต้อง ในเวลาที่ถูกต้อง โดยไม่เหตุผลที่ถูกต้อง และด้วยวิธีที่ถูกต้อง...ซึ่งไม่ใช่ของง่าย และทุกคนสามารถปฏิบัติได้” (เล่ม 2 ตอน 9) แม้คำกล่าวนี้จะถูกต้อง แต่ ก็ไม่ได้ให้วิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องไว้เลย อริสโตเติลเพียงแต่แนะนำว่ามีวิธีการที่ ถูกต้องที่ควรกระทำ แต่ไม่ได้แนะนำว่า วิธีที่ถูกต้องและควรกระทำนั้น จะ กระทำได้อย่างไร อริสโตเติลดูเหมือนว่า จะเน้นให้เห็นชัดขึ้นเมื่อกล่าวใน เล่ม 6 ตอน 1 ว่า ภาวะกลาง(หรือจุด กลาง) อยู่ระหว่างความเกินเลยและ ความขาดแคลน และสอดคล้องกับกฎที่ ถูกต้อง การพูดเช่นนี้แม้จะถูกต้อง แต่ ไม่ชัดเจน เพราะเหมือนกับความจริง ในการทำงาน...คนเราจะต้องพักผ่อน ไม่มากหรือไม่น้อยเกินไป แต่ต้องอยู่ ในขอบเขตกลางและด้วยกฎถูกต้องบอก ไว้, แต่ถ้าท่านเข้าใจเพียงแค่นี้ ท่าน จะไม่รู้อะไรเพิ่มอีก เช่น ท่านจะไม่ว่าการรักษาเย็บยาอะไรที่จะใช้กับ

ร่างกายของท่าน ถ้ามีใครสักคนบอก
ท่านว่าให้ใช้สิ่งที่วิทยาศาสตร์การแพทย์
กำหนดและสิ่งที่แพทย์กำหนดให้”

ความยุติธรรม

เมื่ออริสโตเติลกล่าวถึง ลักษณะ
เฉพาะตามธรรมชาติของมนุษย์ประการ
หนึ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างกับสัตว์และสิ่ง
มีชีวิตอื่น ๆ อริสโตเติลกล่าวถึงจิตที่มี
เหตุผล (เล่ม 1 ตอน 13) แต่ยังมี
ลักษณะเฉพาะตามธรรมชาติของมนุษย์
ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งอริสโตเติล
เขียนไว้อย่างชัดเจนในหนังสือ Poli-
tics เล่ม 1 ตอน 3 ว่า “มนุษย์โดย
ธรรมชาติเป็นสัตว์การเมือง” มนุษย์
ถูกสร้างขึ้นมาในลักษณะที่ทำให้มนุษย์
ไม่สามารถจะมีชีวิตหรือมีชีวิตที่ดีไม่ได้
เลยถ้ามนุษย์ต้องอยู่ตามลำพัง การมี
เหตุผล การมีภาษา คือลักษณะเฉพาะ
ของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่น
การมีภาษาก็หมายถึงการติดต่อสมาคม
กับผู้อื่นอยู่แล้ว ถ้ามนุษย์เป็นสัตว์การเมือง
โดยธรรมชาติแล้ว การมีชีวิตที่ดี
สมบูรณ์ของมนุษย์ก็ต้องรวมถึง การมี
คุณธรรมสูงสุดที่สอดคล้องกับสภาพ
ธรรมชาติอันนี้ด้วย นั่นคือมนุษย์ต้อง
มีคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานของสังคมการ
เมือง เช่น ความยุติธรรมและมิตรภาพ
ด้วย

สำหรับอริสโตเติลแล้ว เขาเชื่อว่า
ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมที่สมบูรณ์
เพราะเป็นคุณธรรมที่ผู้กระทำสามารถ
ปฏิบัติได้ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ความ

การรับเอากฎ-
หมายให้เข้ากับข้อ
เท็จจริงโดยการ
ตัดสินในเรื่อง
ความยุติธรรมก็
เหมือนกับการที่
ช่างแกะสลักตัด
แปลงแบบของตน
ให้เข้ากับลักษณะ
หิน หลักความ
ยุติธรรมในเรื่อง
กฎหมายจึงเป็น
ความยุติธรรม
อย่างหนึ่ง และไม่
ใช้สิ่งที่มีลักษณะ
แตกต่างกันออกไป
เลย

ยุติธรรมนี้เป็นคุณธรรมอย่างเดี่ยวที่รักษาความดีของผู้อื่นและประกันประโยชน์ของผู้อื่น (เล่ม 5 ตอน 1) ความยุติธรรมเป็นผลรวมของคุณธรรมหลายประการ (ทั้งคุณธรรมทางศีลธรรมและคุณธรรมทางปัญญาโดยมีลักษณะผสมกลมกลืนกัน) ความยุติธรรมมีมากกว่าหนึ่งอย่าง ความยุติธรรมในลักษณะที่แคบคือ ความยุติธรรมที่เกี่ยวกับการแบ่งเกียรติและเงิน (ความยุติธรรมแจกปัน) และความยุติธรรมที่แก้ไขเงื่อนไขในการซื้อขาย (ความยุติธรรมในการแก้ไข) (เล่ม 5 ตอน 2)

อริสโตเติลก็เช่นเดียวกับเพลโตที่เห็นว่า มนุษย์ไม่เท่าเทียมกัน ความคิดของอริสโตเติลที่เห็นว่า มนุษย์ไม่เท่าเทียมกันนั้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อเขาพูดถึง ความยุติธรรมในกรณีแรกว่า ความยุติธรรมคือ ชนิดของอัตราส่วน หรือความเท่าเทียมของอัตราส่วนตามแต่มาตรฐานของคุณสมบัติ และขยายความว่า “เพราะทุกคนยอมรับว่า ความยุติธรรมในการแจกปันจะต้องสอดคล้องกับคุณสมบัติ (Merits) บางอย่าง แต่ไม่ได้หมายถึงคุณสมบัติอย่างเดียวกัน เช่น พวกประชาธิปไตยจะกล่าวว่า คุณสมบัตินั้นคือการเกิดมาอย่างมีอิสระ พวกกษัตริย์โดยหมายถึงทรัพย์สินสมบัติหรือชาติกำเนิดที่ดี พวกอภิชนาธิปไตย หมายถึง ความดีเลิศ” (เล่ม 5 ตอน 3) ในทัศนะของอริสโตเติลแล้ว คุณสมบัติ (Merits) นั้นเป็นสิ่งที่ไม่เหมือนกัน ความยุติธรรมแจกปัน

ไม่ได้แจกให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่แจกไปตามอัตราส่วนของคุณสมบัติที่ไม่เท่ากันนั้น อริสโตเติลยังเห็นอีกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และยุติธรรม ถ้าหากคนสองคนมีคุณสมบัติเท่ากันเพียงประการเดียว แต่ได้รับส่วนแบ่งหรือสิ่งที่กำหนดให้ทุกอย่างเท่ากันหมด หรือว่าคน ๆ หนึ่งมีคุณสมบัติเหนือกว่าอีกคนหนึ่งอยู่เพียงประการเดียว แต่ได้รับส่วนแบ่งหรือสิ่งที่กำหนดให้มากกว่าในทุก ๆ สิ่ง

ความยุติธรรมในการแก้ไขเกี่ยวกับการซื้อขายนั้น เขาเห็นว่าเป็นความเท่าเทียมที่สอดคล้องกับสัดส่วนแบบเลขคณิต ความยุติธรรมแบบนี้เป็นจุดกลางระหว่างการสูญเสียและการได้มา (Loss and Gain) เขายกตัวอย่างให้เห็นดังนี้ “คนเราจะไปหาผู้พิพากษาให้แก้ไขสิ่งที่ผิดก็เพราะผู้พิพากษาเป็นคนกลาง ผู้พิพากษาอยู่ระหว่างการอ้างสิทธิที่เกินเลยของทั้งสองฝ่าย คือ ระหว่างการได้มาและการสูญเสีย ผู้พิพากษาหรือฟื้นความเท่าเทียมให้กลับคืนมา” (เล่ม 5 ตอน 4)

ความยุติธรรมทางการเมือง ถูกกำหนดโดยกฎหมายซึ่งพบในชุมชนที่ยอมรับกฎหมายตามธรรมชาติ ความยุติธรรมทางการเมืองมีบางส่วนที่เป็นความยุติธรรมโดยธรรมชาติและบางส่วนก็เป็นความยุติธรรมโดยกฎหมาย อริสโตเติลไม่ยอมให้มนุษย์เป็นผู้ปก-

ครอง เพราะมนุษย์จะกระทำเพื่อผลประโยชน์ของคนเท่านั้นและจะกลายเป็นผู้กดขี่ อริสโตเติลได้กล่าวถึงความสำคัญของกฎหมายในเล่ม 10 ตอน 9 อีกครั้งว่า “เราต้องการกฎหมายเพื่อควบคุมกิจกรรมและครอบคลุมชีวิตทั้งหมด เพราะคนส่วนมากพร้อมที่จะยอมจำนนต่อการบังคับ และการลงโทษมากกว่าการโต้แย้งและความเห็นที่ดีงาม...กฎหมายมีอำนาจในการบังคับ”

ในทัศนะของเพลโตแล้ว ความยุติธรรม คือ ผลของการแบ่งแยกชนชั้นและการแบ่งหน้าที่ เพลโตจำกัดความยุติธรรมว่าเป็น การให้ทุกคนตามส่วนที่พึงได้รับมอบภาระหน้าที่เฉพาะซึ่งคนมีคุณสมบัติเหมาะสมตามความถนัดและการศึกษาอบรมที่จะปฏิบัติ เพลโตเชื่อว่า รัฐที่ดีที่สุดคือรัฐที่มีความยุติธรรมสดีคือเป็นของรัฐนั้นคือ ชนในรัฐทุกคนทำหน้าที่ตามที่คุณธรรมประจำจิตของตนกำหนด ไม่ก้าวท้าวหน้าที่ซึ่งกันและกัน เขาเห็นว่าการปกครองที่ดีนั้น ควรปกครองโดยคน (Rule of Men) โดยกำหนดให้ราชาปราชญ์คือผู้ทรงปัญญาเป็นนักปกครอง เพราะผู้ที่จรรู้ซึ่งถึงศิลปะแห่งการเมืองต้องเป็นผู้มีความรอบรู้อย่างดีเลิศ ความสามารถในการปกครองขึ้นกับความรู้ในหลักการปกครองซึ่งผู้ทรงปัญญาค้นพบโดยวิธีการใช้เหตุผล (ซึ่งเป็นการปกครองในรัฐอุดมคติ ใน Republic)

¹ เอ็ม เจ ฮาร์มอน, ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน, หน้า 41.

แต่เพราะไม่สามารถหาราชปราชญ์ได้ในความเป็นจริง เพลโตจึงเสนอให้ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปกครองในยุครัฐ (ใน The Laws) ซึ่งถือเป็นรัฐที่ดีที่สุด และสามารถเป็นไปได้ในความเป็นจริง กฎหมายถูกกำหนดให้แทนที่ราชปราชญ์ กฎหมายควรเป็นองค์อธิปัตย์มากกว่าคน เพราะคนโดยธรรมชาติแล้วเห็นแก่ตัว ถ้าไม่ถูกบังคับด้วยบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้วอาจพาไปสู่ความพินาศได้ ด้วยความมักมากในผลประโยชน์ส่วนตัว¹ แต่เพลโตก็กลับไปหาความคิดดั้งเดิมของเขาในเรื่องการปกครองโดยคน (Rule of Men) โดยกำหนดให้ประยูครัฐมีคณะผู้ปกครองพิเศษขึ้นคณะหนึ่งเพื่อควบคุมตำแหน่งเลือกตั้งของรัฐบาลเรียกว่า คณะมนตรีรัตติกาล (Nocturnal Council) คณะมนตรีรัตติกาลนี้เองที่เพลโตประสงค์จะให้ป็นองค์อธิปัตย์ของรัฐ ศาสตราจารย์เซไบน์ ให้ความเห็นว่า “ความตั้งใจของเพลโตในผลงานระยะหลังที่รื้อฟื้นกฎหมายขึ้นมาเป็นหลักของรัฐ พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไม่ได้เด็ดขาด”²

อย่างน้อยเพลโตเองก็เคยเห็นพ้องต้องกันกับอริสโตเติลที่ว่า เป็นความจำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายในการปกครอง กฎหมายสำหรับอริสโตเติลเป็น

อย่างไร อริสโตเติลเองได้พิจารณาถึงเรื่องหลักความยุติธรรมในกฎหมายในเล่มที่ 5 ตอน 10 ว่า “โดยรูปแบบแล้วกฎหมายมีลักษณะสากล แต่บางครั้งถ้อยคำนี้มีลักษณะสากลที่ไม่ถูกต้อง เมื่อนำมาปรับเข้ากับเหตุการณ์เฉพาะอย่าง การปรับเอากฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริง โดยการตัดสินใจในเรื่องความยุติธรรมก็เหมือนกับ การที่ช่างแกะสลักดัดแปลงแบบของตนให้เข้ากับลักษณะหิน หลักความยุติธรรมในเรื่องกฎหมายจึงเป็นความยุติธรรมอย่างหนึ่ง และไม่ใช่สิ่งที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปเลย”

มิตรภาพ

มิตรภาพนั้นเป็นคุณธรรมที่สำคัญของชีวิตที่ดีและชีวิตการเมืองที่ดี ถ้าปราศจากมิตรเสียแล้ว มนุษย์ก็ยากที่จะบรรลุความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ อริสโตเติลให้ความสำคัญต่อมิตรภาพมาก ดังเห็นได้จากข้อเขียนในเล่มที่ 8 และ 9 โดยเฉพาะในเล่มที่ 8 ตอน 1 เขากล่าวว่า “มิตรภาพเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับชีวิต ไม่มีใครต้องการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากเพื่อน ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นตัวเชื่อมประชาคมไว้ด้วยกัน และผู้ออกกฎหมาย....ให้ความสำคัญแก่มิตรภาพมากกว่าความยุติธรรม ระหว่างเพื่อนไม่ต้องการความยุติธรรม แต่คนยุติธรรมต้องการมิตรภาพ” และในเล่ม

¹ T.A. Sinclair, A History of Greek Political Thought (Cleveland and New York: The World Publishing Company, 1967), p. 192.

² อ้างใน สุขุม นวลสกุล, ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง), หน้า 43.

ที่ 9 ตอน 9 “...เพราะไม่มีใครเลือกที่มีสิ่งดีงามทุกอย่างในโลกด้วยตนเอง เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม และตามธรรมชาติต้องรวมกันมีชีวิตอยู่เป็นกลุ่ม ดังนั้นมนุษย์ที่มีความสุขจะต้องมีคุณภาพเช่นนี้ เพราะเขาได้ทุกอย่างที่ดีตามธรรมชาติ และเป็นสิ่งที่ดีกว่าอย่างแน่นอน ที่จะใช้ชีวิตในกลุ่มเพื่อนและคนดีมากกว่าอยู่ในกลุ่มคนแปลกหน้า และคนที่มีความรู้สึกเปลี่ยนแปลง ดังนั้นมนุษย์ที่มีความสุขต้องการเพื่อน... มนุษย์ที่อยู่โดดเดี่ยวจะมีชีวิตลำบาก เพราะไม่ใช่ของง่ายที่จะทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องด้วยตนเองเพียงคนเดียว แต่การทำในกลุ่มกับคนอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่ง่ายกว่า”¹

มิตรภาพมีอยู่หลายระดับ ระดับที่สูงที่สุดคือ ความเสมอภาค การยอมรับผู้อื่น การตอบแทน และการปรารถนาดีต่อผู้อื่น ในระดับต่ำลงมาได้แก่มิตรภาพแห่งประโยชน์ มิตรภาพทุกแบบขึ้นอยู่กับชุมชนซึ่งเป็นสังคมทางการเมือง และมีผู้ออกกฎหมายเป็นผู้กำหนดร่วมกัน อริสโตเติลได้นำเอามิตรภาพมาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐธรรมนูญเบื้องต้น 3 แบบ (ในส่วนที่กล่าวถึงรัฐธรรมนูญเบื้องต้น 3 แบบ นี้ เป็นส่วนที่สำคัญของ Politics) โดยเริ่มแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมิตรภาพและชุมชนว่าชุมชนทั้งหมดดูเหมือนจะเป็นส่วนของชุมชนทาง

ความสุขเป็นจุดมุ่งหมายของมนุษย์...ความสุขไม่ใช่ภาวะ เพราะถ้าใช่แล้วมันคงเป็นของคนที่นอนหลับอยู่ตลอดชีวิต...ความสุขคือกิจกรรม

¹ แอล.ซี.แมคโดนัลด์, ทฤษฎีการเมืองตะวันตก, แปลโดย สมบัติ จันทร์วงศ์ (กรุงเทพมหานคร: วิทยานานาพานิช, 2520), หน้า 67.

กิจกรรมอาจเป็น
 สิ่งที่สำคัญและถูก
 เลือกเพื่อตัวมัน
 เอง แน่แน่นอนเรา
 ต้องจัดว่า ความ
 สุขเป็นสิ่งที่ถูก
 เลือกโดยตัวมัน
 เอง ไม่ใช่เพื่อสิ่ง
 อื่น เพราะความ
 สุขไม่ต้องการสิ่ง
 อื่น มันเป็นสิ่งที่
 สมบูรณ์ในตัวเอง

การเมือง และแบบเฉพาะของมิตรภาพ
 ย่อมสอดคล้องกับแบบเฉพาะของชุมชน
 นั้น ๆ (เล่ม 8 ตอน 9) อริสโตเติล
 เปรียบเทียบมิตรภาพในความสัมพันธ์
 ระหว่างบุคคลกับรัฐธรรมนูญไว้ในเล่ม
 8 ตอน 10,11 ว่า ในแต่ละรูปแบบของ
 รัฐธรรมนูญทั้ง 3 แบบนั้น เราจะพบ
 มิตรภาพแต่ละชนิด ความสัมพันธ์
 ระหว่างบิดากับบุตรจะอยู่ในรูปของ
 ระบบกษัตริย์ และกษัตริย์จะแสดง
 ออกซึ่งมิตรภาพของบิดาต่อผู้ที่ได้
 ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างสามี
 ภรรยาคือระบบอภิชนาธิปไตย ถ้าสามี
 ปกครองด้วยคุณธรรมที่ถูกต้อง (Me-
 rits) แต่ถ้าสามีใช้อำนาจปกครองเหนือ
 ทุกสิ่ง ก็จะกลายเป็นระบบคณาธิปไตย
 เพราะไม่สอดคล้องกับความถูกต้อง
 ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องคล้ายกับ
 Timocracy มิตรภาพระหว่างพี่น้อง
 เหมือนมิตรภาพในสมาชิกของสังคมใน
 ระบบ Timocracy ในระบบทรราชย์
 มิตรภาพมีเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย
 ความสัมพันธ์แบบนี้พบในระหว่างนาย
 และทาส ประชาธิปไตยจะพบในบ้านที่
 ไม่มีนายเพราะสมาชิกทุกคนเท่าเทียม
 กัน หรือพบในบ้านที่หัวหน้าอ่อนแอ
 และทุกคนทำตามที่ตนชอบ

ความสุขและการครุ่นคิด

อริสโตเติลได้กล่าวสรุปถึงความ
 สุข ซึ่งอริสโตเติลถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด
 สำหรับมนุษย์ไว้ในเล่ม 10 ตอน 6,7 ว่า

“ความสุขเป็นจุดมุ่งหมายของ

มนุษย์...ความสุขไม่ใช่ภาวะ (State) เพราะถ้าใช่แล้วมันอาจเป็นของที่นอนหลับอยู่ตลอดชีวิต.....ความสุขคือกิจกรรม, อย่างที่เรากล่าวมาแล้ว กิจกรรมอาจเป็นสิ่งที่สำคัญและถูกเลือกเพื่อสิ่งอื่นหรือถูกเลือกเพื่อตัวมันเอง แน่แน่นอนเราต้องจัดว่า ความสุขเป็นสิ่งที่ถูกเลือกโดยตัวมันเองไม่ใช่เพื่อสิ่งอื่น เพราะความสุขไม่ต้องการสิ่งอื่นมันเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ในตัวเอง” และถ้าความสุขเป็นกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับคุณธรรม ก็ย่อมชอบด้วยเหตุผลว่ามันควรจะสอดคล้องกับคุณธรรมอันสูงสุด และนั่นก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเราไม่ว่าสิ่งนี้จะเป็เหตุผลหรืออะไรอื่นก็ตาม ซึ่งถูกคิดว่าเป็นผู้ปกครองเราโดยธรรมชาติ ทำและคิดในสิ่งซึ่งสูงส่งและศักดิ์สิทธิ์ไม่ว่ามันจะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในตัวหรือเป็นส่วนประกอบในตัวเราซึ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สุด กิจกรรมของสิ่งนี้ที่สอดคล้องกับคุณธรรมอันเหมาะสมก็จะเป็นความสุขอันสมบูรณ์ และที่ว่ากิจกรรมอันนี้คือการครุ่นคิดเราได้กล่าวมาแล้ว ความสุขจึงมีขอบเขตเท่าที่การครุ่นคิดจะไปถึง...ดังนั้น ความสุขจึงต้องเป็นการครุ่นคิดอย่างหนึ่ง”¹

อริสโตเติล ขยายความว่า กิจกรรมในการครุ่นคิดนี้เป็นกิจกรรมที่ไม่ถูกจำกัด เพราะในการคิด เราทำได้ด้วยตนเองและทำได้อย่างต่อเนื่องในขณะที่กิจกรรมปฏิบัติอื่น ๆ ถูกจำกัดโดยเงื่อนไข

ไข วัตถุประสงค์ บุคคล ฯลฯ นอกจากนั้นกิจกรรมในการครุ่นคิดนี้เราทำได้โดยไม่หวังผลกำไรตอบแทน แต่กิจกรรมปฏิบัติอื่น ๆ เราหวังจะได้สิ่งอื่นไม่มากนักน้อย

ประเด็นที่น่าพิจารณาก็คือ ถ้าการครุ่นคิดเป็นกิจกรรมแล้ว ควรเป็นกิจกรรมของอะไร อริสโตเติลพูดในเล่ม 1 ตอน 7 ว่า “สิ่งที่ดีสำหรับมนุษย์ คือกิจกรรมของจิตที่สอดคล้องกับคุณธรรม” การครุ่นคิดก็ควรเป็นกิจกรรมของจิตมากกว่าการปฏิบัติภายนอก เพราะการปฏิบัติภายนอกถูกจำกัดต่าง ๆ นอกจากนี้ควรเป็นจิตส่วนที่มีเหตุผล

สิ่งที่น่าพิจารณาต่อไปนี่ยังก็คือชีวิตที่ดีในทัศนะของอริสโตเติลซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสุขและความสุขจะต้องเป็นกิจกรรมการครุ่นคิด เป็นไปได้จริงหรือไม่ในความเป็นจริงในทางปฏิบัติแล้ว เราพบว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่คนปกติธรรมดาจะมีชีวิตอย่างที่อริสโตเติลพูดไว้ เพราะกิจกรรมในการครุ่นคิดนั้นเราทำได้เป็นช่วงหนึ่งเท่านั้น ไม่อาจทำได้ตลอดเวลาหรือตลอดชีวิตแม้เราจะยอมรับว่า กิจกรรมการครุ่นคิดนั้นไม่ถูกจำกัด เพราะมนุษย์มีอิสระในการคิดอย่างเต็มที่ ในขณะที่กิจกรรมปฏิบัติอื่น ๆ ถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดมากมาย และเราได้อะไรบ้างจากการพูดถึงชีวิตที่ดีที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในความเป็นจริง มนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีคุณธรรมตาม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 88.

ธรรมชาติจริงหรือ ในชีวิตจริงแล้ว มนุษย์มีแนวโน้มที่จะแสวงหาประโยชน์ส่วนตนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล การกระทำของมนุษย์ส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดมาจากเหตุผล จะขึ้นกับผลประโยชน์มากกว่าที่จะให้เหตุผลเป็นผู้ปกครองโดยธรรมชาติ¹

อริสโตเติลเองก็มักจะมองเห็นปัญหาข้างต้นจึงได้แนะนำถึงชีวิตที่มนุษย์ธรรมดาอาจปฏิบัติได้ โดยเสนอว่า “ในลำดับรองลงมาชีวิตที่สอดคล้องกับคุณธรรมอย่างอื่นก็มีความสุขเหมือนกัน เพราะกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับคุณธรรมนี้เหมาะสมสำหรับสิ่งที่เป็นมนุษย์ การกระทำที่ยุติธรรมและกล้าหาญ และการกระทำอันทรงคุณธรรมอื่น ๆ ... ดูเหมือนว่าจะ เป็นของมนุษย์โดยแท้... คุณธรรมทางศีลธรรมต้องเป็นของธรรมชาติอันประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ของเรา”²

ชีวิตธรรมดาที่มนุษย์อาจปฏิบัติได้นี้ ก็ยังคงเป็นสิ่งที่มนุษย์ในความเป็นจริงทั่ว ๆ ไปทำได้น้อยมาก จะต้องเป็นมนุษย์ที่เป็น EXPERT ที่ได้รับการสั่งสอนอบรมและกระทำเป็นนิสัยเท่านั้นที่ทำได้ เพราะมนุษย์ตามธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะทำชั่วมากกว่าดี มนุษย์จะกระทำการใด ๆ โดยคำนึงตัวเองเป็นหลัก ความจำเป็นอาจบีบบังคับให้มนุษย์ทำชั่ว และความจำเป็นก็สามารถ

บีบบังคับให้มนุษย์เป็นคนดีได้ดังนั้น มนุษย์ธรรมดาทั่ว ๆ ไปคงตกอยู่ใต้ตัณหา ความอยาก และผลประโยชน์มากกว่าที่จะทำตนให้สอดคล้องกับคุณธรรมเพื่อให้ความสุขอย่างที่อริสโตเติลต้องการ

แม้การอ่าน Ethics จะไม่สามารถทำให้เราปฏิบัติตามวิธีที่ดีที่สุดที่อริสโตเติลคาดหวังไว้ แต่เราก็ได้ความรู้ว่าเราอาจปฏิบัติคนอย่างไรในฐานะมนุษย์ธรรมดา ซึ่งสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตและพึงพอใจในชีวิตของตน สิ่งที่อริสโตเติลต้องการมากที่สุดน่าจะอยู่ที่จุดนี้ ถ้าเราอ่านเล่ม 10 ตอน 9 ซึ่งเขากล่าวว่า “แน่นอนว่า เมื่อมีสิ่งที่ต้องปฏิบัติให้ลุล่วงไป จุดหมายปลายทางย่อมไม่ใช่การสำรวจและรู้จักสิ่งต่าง ๆ แต่อยู่ที่การกระทำต่างหาก ในเรื่องคุณธรรมจึงไม่เป็นการเพียงพอที่จะรู้ แต่เราจะต้องพยายามที่จะมีและใช้คุณธรรมหรือพยายามวิธีอื่นใดที่อาจมีเพื่อให้เป็นคนดี”

¹ สมบัติ จันทร์วงศ์, ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521), หน้า 11.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

บรรณานุกรม

1. ซี.อี.เอ็ม.โจค.ปรัชญา. แปลโดย วิทย์ วิศทเวทย์ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521
2. ปรีดี บุญซื่อ. จริยปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : แสงรุ่งการพิมพ์, 2525
3. ดับบลิว.ที.สแตซ. ปรัชญากรีก. แปลโดย ปรีชา ช่างขวัญยืน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514
4. สมบัติ จันทรวงศ์. “ปรัชญาการเมือง : คลาสสิกและสมัยใหม่” ในปรัชญาการเมืองสมัยใหม่, หน้า 1-21 สมบัติ จันทรวงศ์ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2521
5. สมบัติ จันทรวงศ์. มาคิอาเวลลี : บิดาของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ใน ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่, หน้า 23-52 สมบัติ จันทรวงศ์, บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521
6. สุขุม นวลสกุล ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. เอ็ม.เจ.ฮาร์มอน. ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน. แปลโดย เสน่ห์ จามริก กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522
8. แอล.ซี แม็คโดเนลล์. ทฤษฎีการเมืองตะวันตก. แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520
9. Aristotle. *Ethics*. Translated by J.A.K.Thomson. London: George Allen & Unwin Ltd., 1983
10. Mckeon, R. *Introduction TO Aristotle*. New York : Random House, Modern Library, 1974.
11. Sinclair, T.A. *A History of Greek Political Thought*. Cleveland and New York: The World Publishing Company, 1967

เล่าเรื่อง การประชุมสัมมนาในระดับชาติ

แนวทางการพัฒนา คณาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษา

อรสา กุมารี ปุกหุต*

*อาจารย์อาวุโส ประจำสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การประชุมสัมมนาในหัวข้อดังกล่าวจัดขึ้นโดยคณะกรรมการประจำหน่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างวันที่ 3-5 เมษายน 2529 ณ ห้องประชุมโรงแรมขอนแก่นไฮเต็ล จังหวัดขอนแก่น ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาจากสถาบันการศึกษาเอกชนทั้งของรัฐบาลและเอกชน 150 ท่าน

ด้วยหลักการและเหตุผลที่ว่า ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาไทยกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างอันเป็นสาเหตุจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ไม่สามารถรับอาจารย์ใหม่ ๆ เข้ามาทำงานได้ อาจารย์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยในปัจจุบันนี้หากดูตามอัตราส่วนแล้ว ปริมาณของอาจารย์ก็จะจะมีอยู่มากกว่า และอาจารย์เหล่านี้เองจะเป็นผู้รับผิดชอบงานส่วนใหญ่ในสถาบัน ซึ่งก็หมายถึงเป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตของสถาบันนั้น ๆ ด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ แต่ละสถาบันได้มองเห็นความจำเป็นในการพัฒนาคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษา จึงได้จัดการประชุมสัมมนาครั้งนี้ขึ้น

วิทยากร 3 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน รองศาสตราจารย์ นายแพทย์เมืองทอง แจมมณี และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินดารัตน์ แต่ละท่านได้บรรยายในหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งอาจสรุปประเด็นได้ดังนี้

ความจำเป็นในการพัฒนาคณาจารย์

โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน

ได้กล่าวว่า คณาจารย์ คือ จุดเริ่มต้นของการพัฒนามหาวิทยาลัย และอาจถือได้ว่าคุณภาพของคณาจารย์ คือ มาตรฐานของมหาวิทยาลัย เพราะคณาจารย์คือหัวใจของการพัฒนามหาวิทยาลัยทุกด้าน โดยเฉพาะความแข็งแกร่งทางด้านวิชาการขึ้นอยู่กับอาจารย์ประจำ

หากมีความเชื่อกันว่าคณาจารย์รู้เนื้อหาวิชาอย่างดีแล้ว หรือการสอนเป็นสิ่งทีพัฒนาได้เอง หรือเป็นเองได้ตั้งแต่เกิด การพัฒนาคณาจารย์ก็ย่อมไม่มีความจำเป็น ไม่ต้องจัดอย่างมีระบบระเบียบอย่างที่พยายามดำเนินการอยู่นี้ แต่เพราะคณาจารย์มีหน้าที่หลายด้านคือ พหุกิจ ทั้งสอน ทั้งวิจัย ฯลฯ ซึ่ง

ควรที่จะต้องรู้วิธีการและเทคนิคเฉพาะจึงจะบรรลุผลได้ดี

การพัฒนาคณาจารย์ที่จัดอยู่นั้นก็ด้วยมุ่งหวังว่าจะได้คนเก่งและคนดีเข้าสู่สถาบัน อันจะอยู่ในขอบเขตของ Pre-Service Training คือแถบความรู้ด้านการเรียนการสอนให้นอกเหนือจากเนื้อหาของสาขาวิชา เพื่อให้มีพื้นฐานก่อนออกไปเป็นอาจารย์ ซึ่งเพียงเท่านั้นก็ไม่เพียงพอ สถาบันอุดมศึกษาควรมี Inservice Training ตั้งแต่แรกกับคณาจารย์เข้ามาเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ การสอน เพื่อคณาจารย์ประสบความสำเร็จ มหาวิทยาลัยก็จะไม่ผิดหวังด้วย

วิธีการอื่นอาจพิจารณาจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคณาจารย์ อาจมีดังนี้

1. Teaching Assistantship ฝึกการทำหน้าที่อาจารย์ภายใต้การแนะนำของคณาจารย์ที่มีความชำนาญ
2. จัดโปรแกรมเพิ่มวุฒิทางการเรียนการสอนให้แก่ผู้ที่จบปริญญาทุกระดับ

ที่สำคัญยิ่งก็คือ ควรจัดการพัฒนาคณาจารย์ให้ครบวงจร จัดอย่างต่อเนื่อง เพราะการพัฒนาคณาจารย์ย่อมไม่มีที่

สิ้นสุด ทำขึ้นเพื่อเพิ่มความรู้ ฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องและทำทุกด้านทั้งการเรียน การสอน การวิจัย และการแนะแนว

แนวทางการพัฒนาคณาจารย์

โดย รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ เมืองทอง แคมมณี ได้กล่าวว่า การพัฒนาคณาจารย์ คือการทำให้คนธรรมดาเป็นคนพิเศษขึ้น คือมีความสามารถจากเดิมหลาย ๆ ประการ

การพัฒนาคณาจารย์ไม่ควรทำเฉพาะด้านคุณวุฒิ แต่ควรจัดทำด้านคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย

ส่วนขอบเขตของการพัฒนาคณาจารย์นั้นก็คือภารกิจหลักของคณาจารย์นั่นเอง ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การผลิตผลงานการวิจัย การบริหารงานทางวิชาการ และการทนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาคณาจารย์ กล่าวง่าย ๆ คือ

1. การคัดเลือกด้วยวิธีการที่เหมาะสม เมื่อมาสมัคร
2. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิค วิธีสอน การฝึกอบรม การศึกษาดูงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับอาจารย์ใหม่

3. ให้ความรู้และสนับสนุนให้เกิดผลงานวิจัยและตำรา เหมาะกับอาจารย์ที่ทำงานมานานพอสมควร
4. ให้ความรู้ด้านการบริหาร การให้บริการแก่สังคม ซึ่งเหมาะแก่คณาจารย์ที่ปฏิบัติงานมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป
5. สนับสนุนให้เป็นที่พึ่ง เป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สถาบันและสังคม เหมาะกับคณาจารย์ที่ทำงานมานานกว่า 10 ปีแล้ว

วิธีการพัฒนาคณาจารย์ กล่าวโดยสรุปได้แก่

1. การให้โอกาสศึกษาต่อ
2. การอบรม
3. การจัดประชุมทางวิชาการ
4. การศึกษา ปฏิบัติด้วยตนเอง
5. การผลัดเปลี่ยนการดำรงตำแหน่ง
6. การประเมินการปฏิบัติงาน
7. การฝึกปฏิบัติงาน
8. การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมนักศึกษา กิจกรรมทางสังคม และประเพณี

หลักการพัฒนาคณาจารย์ อาจมีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหาของสถาบัน เพื่อพิจารณาว่าสถาบันได้ปฏิบัติตามภารกิจครบถ้วนหรือไม่
2. สำรวจความต้องการ
3. จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม
4. ดำเนินการฝึกอบรม
5. ประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งควรพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม

ทั้ง 5 ขั้นตอนนี้เมื่อดำเนินการครบก็จะวนกลับไปสู่ขั้นตอนที่หนึ่งอีกได้

ประเด็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

1. มีผู้รับผิดชอบคนเดียว
2. มีคณะกรรมการซึ่งมาจากคณะต่าง ๆ
3. มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง
4. มีสถาบันรับผิดชอบ
5. มอบหมายให้คณะจัดดำเนินการ บุคลากรในหน่วยงานด้านพัฒนาคณาจารย์ประกอบด้วย
 1. ผู้บริหาร
 2. นักวิชาการ ด้านหลักสูตร แนะแนว และการประเมินผล

คณาจารย์คือจุดเริ่มต้นของการพัฒนามหาวิทยาลัย และอาจถือได้ว่าคุณภาพของคณาจารย์คือมาตรฐานของมหาวิทยาลัยเพราะคณาจารย์คือ หัวใจของการพัฒนามหาวิทยาลัยทุกด้าน

3. เจ้าหน้าที่ทางเทคนิค
4. เจ้าหน้าที่ธุรการ
5. นักการ การโรง

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคณาจารย์นั้นต้องทำอย่างต่อเนื่องและมีระบบ มีการเปลี่ยนรูปแบบและมีเนื้อหาสาระใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ประสบการณ์ ในการพัฒนาอาจารย์

โดย รองศาสตราจารย์
ดร. ไพฑูรย์ สินดารัตน์

ข้อสังเกตสำคัญ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาอาจารย์ในอดีต และในปัจจุบันนั้นคล้ายกัน แม้เวลาจะผ่านไปมากกว่า 15 ปีแล้ว

ส่วนจุดเริ่มต้นเกี่ยวกับการพัฒนาอาจารย์มาจากเหตุดังนี้

1. อาจารย์ส่วนใหญ่มองเห็นว่าการเรียนการสอนเป็นเรื่องของการมีสามัญสำนึก คิดเองทำเองได้
2. อาจารย์ใช้วิธีสอนด้วยวิธีบรรยายเป็นส่วนมาก
3. อาจารย์ขาดความสนใจผู้เรียน
4. สิ่งที่สอนไม่สอดคล้องต่อสังคมนำไปใช้ในชีวิตจริงไม่ได้เท่าที่เป็น

มา การพัฒนาคณาจารย์ส่วนใหญ่เน้นหนักในเรื่องของการเรียนการสอน โดยเสนอแนะให้ทราบว่าการทำการสอนอย่างไร ใช้กิจกรรมชนิดใดได้บ้าง ควรปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองอย่างไร มีวิธีการอะไรใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ได้บ้าง คือช่วยให้คณาจารย์ตื่นตัวอยู่เสมอในเรื่องการเรียนการสอน และด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณประกอบด้วย ดังนั้นคณาจารย์ส่วนใหญ่จึงมีความรู้ความเข้าใจพอสมควร แต่การพัฒนาอาจเจาะเข้าไปไม่ถึงกลุ่มที่เป็นปัญหา เพราะบางครั้งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมก็เป็นคณาจารย์กลุ่มเดิม นอกจากนั้นความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นหลังการอบรมทำให้บางท่านหันกลับไปใช้วิธีการเดิมอย่างเดิยคือ การสอนแบบบรรยาย ประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจัดการพัฒนาอาจารย์ ดำเนินการจัดไม่ต่อเนื่อง จัดเป็นแพชชั่นแล้วก็เลิกราไป หรือจัดตามงบประมาณที่ได้ ทั้งคนจัดและคนที่เข้าร่วมการ

พัฒนาอาจารย์ไม่ได้รับสิ่งตอบแทนใดใดเป็นพิเศษด้วย

ปัจจุบันนี้สภาพและปัญหาของการพัฒนาอาจารย์พอจะสรุปได้ ดังนี้

1. คณาจารย์มีโอกาสรับรู้ รับฟัง แต่ไม่นำไปปฏิบัติ
2. คณาจารย์เลือกปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นส่วนใหญ่ เพราะตำแหน่งผูกพันกับเงินเดือน
3. มีคณาจารย์จำนวนมากดำเนินการสอน เขียนตำรา ทำการวิจัยเพียงระดับที่สะดวก ไม่ลึกซึ้ง เมื่อทำแล้วก็ไม่มีเวลาอ่านทบทวน มีการเลียนแบบกันมาก เพราะต้องการรีบเร่งขอตำแหน่งทางวิชาการ จึงไม่มีลักษณะที่สร้างสรรค์ ส่วนผู้ที่มีตำแหน่งวิชาการสูงอยู่แล้วก็มีผลงานออกมาน้อย
4. สิ่งที่คณาจารย์สอนกันในปัจจุบันเน้นทฤษฎีมาก ยังไม่สู้ที่จะเอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริง
5. การพัฒนาอาจารย์ยังมีทิศทางที่ไม่แน่นอน

ในด้านของทิศทางและระบบการพัฒนาอาจารย์ ท่านวิทยากรได้กล่าว

**การพัฒนาคณาจารย์คือการทำให้นักธรรมดาเป็น
คนพิเศษขึ้น การพัฒนาอาจารย์ไม่ควรทำเฉพาะ
ด้านคุณวุฒิ แต่ควรจัดทำด้านคุณธรรมควบคู่กัน
ไปด้วย**

ไว้ พอสรุปได้ดังนี้

1. ควรมีการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการให้ชัดเจน มีการแยกตำแหน่งกับเงินเดือนให้คณาจารย์ได้พัฒนาตามเส้นทางที่ตนเองพอใจ ทั้งนี้เพราะอาจารย์ที่ทำการสอนได้อย่างดี อาจไม่จำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยได้ดี หรือเขียนตำราได้ดี แต่อาจใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอน ติดตาม ค้นคว้า ประมวลความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาแนะนำ ถ่ายทอดแก่นักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีระบบการประเมินและการให้รางวัล
3. หาวิธีการที่จะให้คณาจารย์ได้รับทราบวิธีสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้คิด แสวงหา ค้นคว้า และนำไปใช้ในการทำงานได้ดีที่สุด

นอกจากรายการบรรยายของวิทยากรทั้งสามท่านได้กล่าวแล้ว ยังมีหัวข้ออภิปรายถึงปัญหาในการพัฒนา คณาจารย์โดยตรงอธิการบดีฝ่ายวิชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุปรัตน์ หัวหน้าภาคอุดม

ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย ทำให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา คณาจารย์ของทั้ง 3 สถาบัน อันเป็นแนวทางให้คณาจารย์ที่เข้าร่วมสัมมนาครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มกันพิจารณาปัญหาอย่างเป็นหมวดหมู่ใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารสถาบัน
2. ปัญหาของหน่วยงานด้านการพัฒนา คณาจารย์
3. ปัญหาการพัฒนา คณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
4. ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานพัฒนา คณาจารย์

หลังจากแต่ละกลุ่มได้อภิปรายถึงปัญหาทั้ง 4 ประการแล้วก็ถึงรายการที่เป็นเป้าประสงค์ของการจัดสัมมนา ระดับชาติครั้งนี้ นั่นก็คือ การระดมพลังความคิดที่จะให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานพัฒนา คณาจารย์ ตามหัวข้อต่าง ๆ 5 ประการ ซึ่งเมื่อแต่ละกลุ่มประมวลความคิดแล้วก็นำมารายงานต่อที่ประชุม พอสรุปได้ ดังนี้

1. ความร่วมมือระหว่างสถาบัน

- ควรดำเนินการ ดังนี้
- 1.1 จัดให้มีสถาบันที่เปิดสอนด้านการสอน
 - 1.2 จัดตั้งชมรมอุดมศึกษา
 - 1.3 จัดให้มีสถาบันอบรมผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนา คณาจารย์
 - 1.4 ให้สถาบันที่จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาอยู่แล้วเป็นศูนย์พัฒนา คณาจารย์
 - 1.5 สร้างระบบเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน คณาจารย์ระหว่างรัฐและเอกชน
 - 1.6 จัดให้มีสถาบันฝึกอบรมผู้ที่ จะเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ

2. การจัดระบบงานพัฒนา คณาจารย์
การจัดระบบงานพัฒนา คณาจารย์ภายในสถาบัน

- 2.1 ควรจัดหน่วยพัฒนา คณาจารย์ขึ้นในสถาบัน
- 2.2 ควรมีงบประมาณที่แน่นอน
- 2.3 ควรจัดตั้งหน่วยงานนี้ขึ้นภายใต้สังกัดสำนักอธิการ
- 2.4 ให้หน่วยงานประกอบด้วยกรรมการบริหารจากคณะต่าง ๆ และผู้ที่สนใจในการจัดการเรียนการสอน

และจะต้องมีบุคลากรประจำหน่วยงานนี้ โดยมีการผลัดเปลี่ยนกันได้

2.5 ควรเสนอต่อทบวงให้รับนโยบายว่าสมควรมีหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ และเป็นหน่วยงานที่มีปรากฏในพระราชบัญญัติด้วย

3. ระบบการให้รางวัล

ควรมีการให้รางวัลในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 ให้กำลังใจ
- 3.2 ให้ตำแหน่ง
- 3.3 ให้เป็นเงิน
- 3.4 ให้โอกาส
- 3.5 ให้การยกย่องจากสังคม

4. การพัฒนาระบบการประเมินผล

4.1 ควรประเมินการเรียนการสอนของคณาจารย์

4.2 การประเมินควรประเมินจากกลุ่มคนต่อไปนี้

- 4.2.1 นักศึกษา
- 4.2.2 ผู้บังคับบัญชา
- 4.2.3 คณะกรรมการประจำ

คณะ หรือภาควิชา

4.3 วิธีการประเมิน

ทางคณะหรือภาควิชาจัดทำแบบประเมินขึ้นใช้ โดยเริ่มจากนโยบายที่ชัดเจน

5. การพัฒนาบุคลากรที่ไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนา

5.1 ให้การยอมรับนับถือ

5.2 ให้การสนับสนุนโดยการฝึกอบรมเพื่อการเข้าสู่ตำแหน่ง

5.3 สำนวญความต้องการ

5.4 ส่งเสริมให้มีโอกาสไปดูงานโดยจัดทุนให้โดยไม่ต้องสอบแข่งขัน

5.5 รวบรวมเอกสารที่เป็นความรู้ใหม่ ๆ แจกให้

เพื่อประมวลข้อเสนอแนะต่าง ๆ เข้าด้วยกันก็สรุปรวบรวมข้อดีซึ่งสมควรดำเนินการหลังจากการประชุมสัมมนาครั้งนี้ได้ 3 ประการ คือ

1. ควรเปลี่ยนแปลงการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเงินเดือน และเน้นหนักด้านคุณภาพการสอน
2. ควรเสนอทบวงมหาวิทยาลัยจัดตั้งสถาบันพัฒนาคณาจารย์ขึ้น
3. การตั้งหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ควรระบุไว้ให้ชัดเจน

ปัญหาเกี่ยวกับ การพัฒนาคณาจารย์ในอดีตและปัจจุบันนั้นคล้ายกัน แม้เวลาจะผ่านมากกว่า 15 ปีแล้วก็ตาม

จากบรรณาธิการ

ท่านผู้อ่านที่เคารพ

วารสาร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่ปรากฏอยู่ต่อสายตาท่านขณะนี้ เป็นฉบับแรก ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอบทความทางวิชาการ ในสาขา บริหารธุรกิจ บัญชี นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ อันเป็นสาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ แต่มีได้จะจำกัดอยู่เพียงเท่านั้น หากท่านผู้อ่านจะกรุณาส่งบทความสาขาอื่น ๆ มายังกองบรรณาธิการ ก็จะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง กองบรรณาธิการ เต็มใจน้อมรับบทความของทุกท่านเพื่อพิจารณาลงเผยแพร่ต่อไปเสมอ

ขอเรียนเชิญชวนให้ท่านกรุณาให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวารสาร ด้วยการสมัครเป็นสมาชิก และให้ข้อติชมมา เพื่อเป็นกำลังใจในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพของวารสารนี้ให้ดียิ่งขึ้น

อรสา กุมารี ปุกหุต

ด้วยความปรารถนาดีจาก
นายเพี้ยน ปิ่นกาญจนนาวิ

รับเหมาก่อสร้างที่ดิน ลูกรัง ทวาย
บริการรวดเร็วทันใจ ตรงต่อเวลา

ติดต่อได้ที่ 27 หมู่ 4 ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
โดยราคาย่อมเยา โทร. 5732890

อภินันทนาการ
จาก

ห้องอาหารริมสระบัว

(เชียงใหม่บ้านสหกรณ์การบินไทย)
56 หมู่ 4 ถ.แจ้งวัฒนะ แขวงบางตลาด
เขตปากเกร็ด นนทบุรี

ด้วยความปรารถนาดีจาก

นายเพี้ยน ปิ่นกาญจนนาวิ

รับเหมาก่อสร้าง ก่อสร้าง ทนาย
บริการรวดเร็วทันใจ ตรงต่อเวลา

ติดต่อได้ที่ 27 หมู่ 4 ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
โดยราคาย่อมเยา โทร. 5732890

อภินันทนาการ

จาก

ห้องอาหารริมสระบัว

(เชียงใหม่บ้านสหกรณ์การบินไทย)

56 หมู่ 4 ถ.แจ้งวัฒนะ แขวงบางตลาด
เขตปากเกร็ด นนทบุรี

อภินันทนาการจาก

โรงพิมพ์แสงอรุณ

รับพิมพ์ : แบบฟอร์ม สลากสอด้ล่ ใบเสร้จ นามบัตร
การ์ดเชิญ และงานพิมพ์ ทั้งไทย จีน อังกฤษ
ทุกชนิด ฝีมื้อปราณิถ รากาย่อมเยา

รับทำ : บล้อก ตรายาง ซิลค์สกรีน

71/3 ถนนแจ้งวัฒนะ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

โทร. 5837110

อภินันทนาการ

จาก

บริษัท วิทยาควม จำกัด

ครบรอบ 40 ปี

อภินันทนาการ

จาก

บริษัท เกสเต็ดเนอรั (ประเทศไทย) จำกัด

187 ซอยอโศก สุขุมวิท 21 กรุงเทพฯ 10110

โทร. 2580406-15

อภินันทนาการ

จาก

บริษัท ทองมาการเกษตร

อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี

รับเหมาก่อสร้างทั่วราชอาณาจักร

และ

บริษัท เเพอญพาณิชย์

ต.หินกอง อ.หนองแค จ.สระบุรี

รับจ้างเหมา บรรทุกขนส่ง หิน ดิน ทราย

และรับเหมาลาดยางทั่วไป

อภินันทนาการจาก

**ห้างหุ้นส่วนจำกัด
เพชรศิเดนท์ มาร์เก็ตติ้ง**

292 ซอยสายน้ำทิพย์ ถนนสุขุมวิท 22
กรุงเทพ 10110 โทร. 2583330

จำหน่าย กระดาษโรเนียว กระดาษพิมพ์ดีด
กระดาษถ่ายเอกสาร และอุปกรณ์เครื่องเขียนทุกชนิด

วิวัฒน์ เกสเตอร์ ซัพพลาย

502/107 ซอยอยู่เจริญ ถ.อโศก-ดินแดง ห้วยขวาง กทม.

วิวัฒน์ ดีตาพรอุดม

จำหน่ายและบริการซ่อมเครื่องใช้ภายในสำนักงานทุกชนิด
โทร. 246-2740, 246-5625

อภินันทนาการ จาก

ต.มหากิจ

9/84 ซอยขวัญพัฒนา ถนนอโศกดินแดง เขตห้วยขวาง

กทม. 10400 โทร. 246-5869

โอบาส ไตรรัตนมล

จำหน่าย

กระดาษโรเนียว พิมพ์ดีด ถ่ายเอกสาร เครื่องใช้สำนักงาน
อุปกรณ์เครื่องเขียนทุกชนิด รับสั่งทำสมุดตราโรงเรียนต่าง ๆ
และรับพิมพ์สิ่งพิมพ์ทุกชนิด

ชัยณรงค์ ฤดีศิริโชติ

C. Ruedeesirichot

ห้างเจริญแสงเฟอร์นิเจอร์

Charoen Saeng Furniture

398/11-12-14 ถนนประชาราษฎร์ สาย 2
ตำบลบางซื่อ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร
โทรศัพท์ 5850945

No. 398/11-12-14 Pracharaj Sai 2 Road,

Bangsue Bangkok. Tel. 5850945

ด้วยความปรารถนาดี จาก

ไพรินทร์ วิหคน้อย

238/1 หมู่ 17 ประเวศ พระโขนง กท 10110

โทรศัพท์ 321-4102

รับทำเครื่องหมายโรงเรียน หัวเข็มขัด

กระดุม เข็มกลัดเสื้อ เข็มสมาคม

สายเข็มขัดโลหะแบบต่าง ๆ ทุกชนิด

: ฝีมือปรณีต ราคาเป็นกันเอง

อธิบดีพัฒนาการจาก

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

สหวัฒน์

82/61-64 ถนนพัฒนาการ พระโขนง กรุงเทพฯ

รับทำโต๊ะ - เก้าอี้นักเรียน

โต๊ะ - เก้าอี้ ทุกระดับของทางราชการ

ตู้ - เตี้ยงเหล็กของทางราชการ

เก้าอี้แลคเซอร์ โครงหลังคาเหล็ก

ชั้นเหล็ก และงานเฟอร์นิเจอร์ทุกชนิด

**บริษัท
เอดิสัน เพรส โปรดักส์
จำกัด**

94/10 ซอยมีสุวรรณ 1 ถนนสุขุมวิท 71 พระโขนง กทม. 10110
โทร. 391-4386, 391-0081

ด้วยความปรารถนาดี

จาก

บริษัท พิมพ์สวย จำกัด

พิมพ์สวย พิมพ์เร็ว พิมพ์ถูก

บริการรับจัดพิมพ์ตำรา หนังสือคู่มือ สื่อการศึกษา
ออกแบบ การ์ด นามบัตร เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทุกชนิด

029/7 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
สนามเป้า) เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 270-0673, 278-1544

ต้องการงานสวย คิดถึงพิมพ์สวย

วารสาร มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต

ใบสมัครสมาชิก

ชื่อ.....นามสกุล.....

ในนาม (ชื่อสถาบัน).....

ที่อยู่/บ้านเลขที่.....ต.รอก/ซอย.....

ถนน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

ขอบอกรับเป็นสมาชิก “วารสารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต”

1 ปี (3 เล่ม) ราคา 70 บาท

10 เล่ม ราคา 200 บาท

๕๗๗/๖๖ ๓๖๖/๗๗

พร้อมกันนี้ได้ส่งเงินทางธนาคาร/ตัวแลกเงิน ในนามอาจารย์อรรธรณ
สุทธิพิทักษ์ สั่งจ่าย ปณ.ดุสิต มาเรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

สำนักงาน : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

110/1-4 ประชาชื่น กทม.

589-2334-8 ต่อ 341

บริษัท นานชัยอุตสาหกรรม จำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัดนานชัย

OTO

Ink for Gestetner

400 ml (14 fl oz)

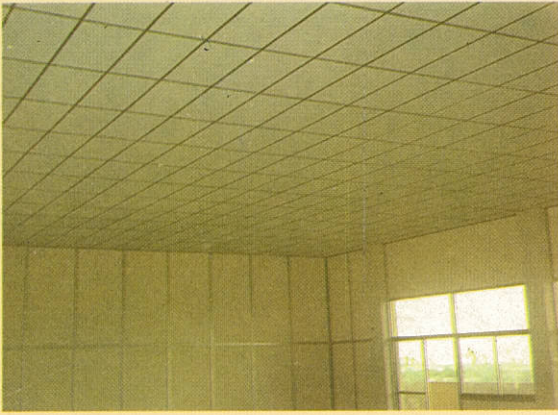
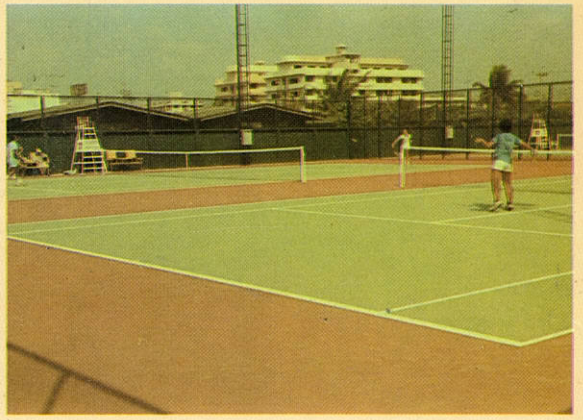
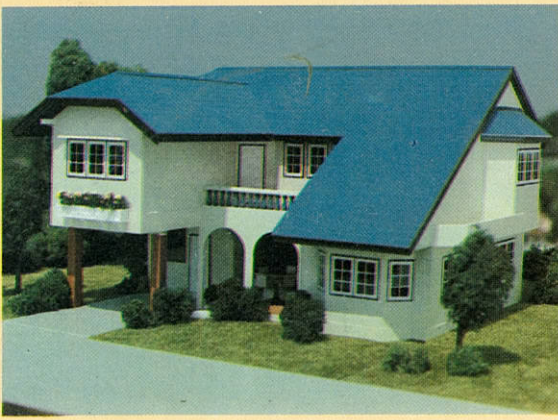
International
ASIA AWARD

SINGAPORE 1985

สินค้ามาตรฐานโลก
ได้รับรางวัลแห่งเอเชีย
ครั้งที่ 5 ปี 1985
ณ. ประเทศสิงคโปร์

เลขที่ 797 ถนนสีลม(ใกล้วัดแขก) กรุงเทพฯ 5

โทร. 236-4273, 236-4396, 415-2691

ผู้จัดจำหน่าย

แผ่นเซลโลกรีต และกระเบื้องมุงหลังคาซีที. กระเบื้องดินเผาด้านเกวียน
ผู้ชำนาญการ ของบริษัทเซลล์ แห่งประเทศไทย จำกัด ทำผิวสนามเทนนิสด้วยเซลล์โค้ท
 มาสติก และสร้างสนามเทนนิสมาตรฐาน ทำระบบกันซึมเซลล์โค้ทบนหลังคา
 ห้องใต้ดิน สระว่ายน้ำ

รับเหมาก่อสร้าง

บ้านด้วยระบบเงินสด-ผ่อน บนที่ดินของท่าน ตามแบบมาตรฐานของบริษัทฯ
 หรือของท่านเอง รับก่อสร้างอาคาร ฯลฯ ทั้งยังบริการให้คำแนะนำ และ
 รับออกแบบ ตกแต่ง ภายในและนอกอาคาร

บริษัท โฟร์พัตนา จำกัด
FOUR PATTANA CO., LTD.

38/143 ซอยเสนานิคม 1 ถนนพหลโยธิน บางกะปิ กรุงเทพฯ 10230 โทร. 5794961, 5794363
 38/143 SOI SENANIKOM 1 PHAHOLYOTHIN ROAD BANGKAPI BANGKOK 10230 TEL.5794961, 5794363